הצופה

היום — פר' וישלח

הפרק: שמואל ב' יט כ
המשנה: שביעית ב, ג-ד
הדף — בבלי: סנהדרין כד
ירושלמי: בבא קמא ל
ההלכה: שו"ע שפב, יח-ח
רמב"ם: מלוה ולוה א-ג

הזריחה: 6.17
השקיעה: 4.39
סוף זמן ק"ש: 6.06

ב"ה, יום שלישי, י' כסלו תשמ"ח (1.12.1987) • שנה נ' • גליון 14547 • המחיר: 1.— ש"ח, כולל מע"מ ✱

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל-המזרחי ✱ מייסד ועורך ראשון הרב מאיר בר-אילן ז"ל

ירידות בשערי המניות והדולר בבורסות
הזהב קפץ ל־495 דולר לאונקיה

בגלל הערכת הסוחרים שמאמצי הממשלות להרגיע השווקים הפיננסיים עלולים להכשל

ניו יורק, לונדון (רויטר ס.ט.ט.) — שערי המניות בוול־סטריט ירדו אתמול ירידה ניכרת בשוק הכלל עם פתיחת העסקים. לאחר שלוש שעות של ניהול עסקים ירד מדד דאו ג'ונס ב־57 נקודות ו־הגיע ל־1,858 נקודות.

שער הדולר צלל אתמול לשפל ללא תקדים, כאשר הספקולנטים הי־מרו להמר על כך שהמאמצים שנעשו לאחרונה על ידי ממשלות שו־נות מתוך כוונה להרגיע את השווקים הפיננסים הבלתי יציבים, עלו־לים להיכשל.

שער הדולר ירד עד ל־1.6530 מארקים בשרב גרמניים, 132 ינים יפאנים ו־1.3387 פרנקים שוויצריים. ב־מקביל גם ירדו שערי המניות ב־אסיה ובאירופה.

שערי המניות בלונדון ירדו ב־2.75 אחוז עם פתיחת העסקים ועד־כה 11 בצהריים. שערי המניות בטוקיו ירדו ב־1.59 אחוז.

מחיר הזהב עלה ב־17 דולר ל־אונקיה. אונקית זהב נסחרה ב־495 דולר...

(סוף בעמוד 4)

הצעת תקציב המדינה לשנה הבאה הונחה על שולחן הממשלה ● ההצעה „מבשרת":

מוצרי המזון והתחבורה יתייקרו בעשרות אחוזים

עפ"י כוונת משרד האוצר, חלק מהעלאות המחירים של המוצרים המסובסדים ייעשה כבר בקרוב והנותר — סמוך לאפריל ● גזירות נוספות: ייגבה תשלום של 4 שקלים עבור ביקור אצל רופא קופ"ח, ייקבע שכ"ל מדורג בגנים ויימשך המסוי על קצי' ילדים

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

שר האוצר משה נסים הניח אתמול על שולחן הממשלה את הצעת תקציב המדינה לשנת 1988 בסך 48.546 ביליארד שקל.

שר האוצר מציע קיצוץ בסך 755 מיליון שקל על בסיס תקציב השנה הנוכחית. לאחר תוספת הפיצוי... הגידול הטבעי...

בהסברת הצעת התקציב מציע הי... באופן רשמי שינוי הסכם... הייקור התאמתור לרמת האינפלציה הנוכחית במשק...

הקיצוץ בסך 755 מיליון ש"ח מבקש האוצר להשיג ע"י האמצעים הבאים:

✱ הסובסידיות למוצרי מזון יקוצ־צו בסך 240 מיליון שקל ולתחבורה ציבורית בסך 60 מיליון שקל. ב־כך תושגר רמת הסיבסוד על הרמה שהיתה באפריל השנה.

הדבר יחייב ייקור מוצרים מסו־

בסדים ותחבורה ציבורית בשיעור של עשרות אחוזים.

משרד האוצר יבקש להעלות את המחירים בשני שלבים: שלב אחד כבר בזמן הקרוב ושלב נוסף סמוך לתחילת שנת התקציב החדשה.

לצורך העלאת המחירים בזמן הק־רוב מבקש האוצר את הסכמת ה־הסתדרות וזאת כפי שהתחייב בה־סכם לייצוב המשק.

✱ יימשך המיסוי של קיצבאות ילד שני ושלישי לבעלי הכנסה גבוהה. מקור זה אמור להכניס לאוצר כ־45 מיליון ש"ח.

✱ יימשך ביטול קיצבת ילד ראש־ון, זאת בדומה למצב הקיים עד כה. מקור זה יכניס לאוצר 160 מי־ליון שקל.

✱ יוטל תשלום עבור ביקור אצל רופא בשיעור של 4 שקלים. רק כ־שליש מכלל הביקורים יחויב בתש־לום זה ואילו חולים כרוניים, תינו־קות וזקנים יהיו פטורים מתשלום. מקור זה אמור להכניס לאוצר 40 מיליון שקל.

✱ המבוטחים בקופת־חולים יידרשו לה־שתתף בתשלום של 10 שקלים ליום אישפוז בבית־חולים. מקור זה יכ־ניס 20 מיליון שקל.

✱ יבוטל חוק גני ילדים שהיה אי־מור להכנס לתוקף ב־1988 ולפיו היו בהגים בלימוד חינם ילדים ב־גילאי 3—4. מקור זה יחסוך הוצאה של 11 מיליון שקל.

✱ יוטל שכר לימוד מדורג בלימו־די תיכון. מקור זה אמור להכניס 60 מיליון שקל.

כ־80 מיליון שקל ייכנסו לקופת האוצר מתמלוגים מרשות הנמלים ו־רשות שדות התעופה וכן מדמי ה־כירה של אל־על. סכומים נוספים יקוצצו בסעיפים שונים של תקצי־בי המשרדים.

יעדי התקציב:

יעדי המדיניות העיקריים שהת־קציב מציג לשנת 1988 הם:

✱ שמירה על היציבות במשק בת־חומים אלה: המחירים המקומיים — המנעות מגידול קצב האינפלציה ו־שאיפה להורדת רמת האינפלציה ב־ארץ לשנים הקרובות לרמה העול־מית. איזון בחשבון הבסיסי של מ־אזן התשלומים.

✱ מניעת היווצרות ציפיות לשי־נויים חריפים בשער החליפין ובמ־חירים המקומיים.

✱ שינוי מבנה העוצר באמצעות הקטנת הסקטור הממשלתי והציבורי הבהגנת העידול בתוצר לתחום היי־צוא.

✱ שמירת קצב הגידול בתוצר.

בהגישו את הצעת התקציב לממ־שלה הדגיש שר האוצר משה נסים כי שמירת היציבות במשק היא תנאי הכרחי להמשכת שאר היעדים ו־

(סוף בעמוד 2)

רבין: מדיניות הבטחון עומדת במבחן ונפיק לקחים מהארוע

חוליות של המטכ"ל יבדקו תרגול הכוננות ביחידות

מאת יונה מתן סופרנו בכנסת

בהודעה מטעם הממשלה על רקע שעת חוליית בליל הג־לשונים בצפון, אמר שר הבי־טחון יצחק רבין, שאם כי מ־יה הושלמו החקירות להפקת לקחים, כבר עתה קיימות ש־ליש מסקנות: מדיניות הבט־חון מרהים לפנק עמוה ועוי־מדת במבחן ויש רק להתאי־מה לתנאים המשתנים. כוחות צה"ל פעלו כשורה ועקובה היא שעד כה כל המחבלים ש־חדרו לשטחנו מהצפון הופלו. יחד עם זאת, בנוגע לליל הד־גלשונים, למרות ההיתקלות ש־ניזוגה, לא ננקטו בכוננה ה־נחיל כל האמצעים הדרושים. בעקבות זאת הוחקה ההוראה

שכל חיילי צה"ל גם הבסיסים במפקדות, חייבים להגן על חיי־נותיהם. המטכ"ל הוציא הוראות להירגול בכל שטחי הכוננה ו־בהגנות והוליות ביחידות יבד־קו ביצוע ההוראה.

אשר לשמירה אישית, צה"ל יפעל בהתאם לחוק ולנהלים. אירע אירוע חמור, לא נשמעו זאת. בתחור, נביא מסקנות, נב־פיק לקחים אחר.

שר הבטחון ציין שהמחבל ו־חברו יצאו מבסיס הגלשנים ב־סוריה, ...

רבין הוסיף, שמדיניות הבט־חון בנויה על עקרונות אלה: הערכת מכשולים מגוונת, בא־זור הבטחון פועל צד"ל בגיבוי צה"ל ...

(סוף בעמוד 2)

ראש־הממשלה בעקבות האירוע בצפון:

סוריה מזדהה עם המעשה וזה מספיק

שיפור במצב פצועי התקרית

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר אתמול, כי אין חשיבות להו־כחה, אם סוריה נושאת באח־ריות ישירה או עקיפה להתקפת המחבל בצפון. „סכל ההצהרות של סוריה ברור, שהוא מזדהה עם המעשה, וזה מספיק", אמר.

שמיר, שהיה אורח הסעודה ה־שנתית של ועדת הצירים עם ראש הממשלה לרגל כ"ט בנובמבר, הד־גיש כי הנשיא ביחס את המעלה לפילוסופיה ולתורה, שהוא מסיף לה, למרות שחדר, בוצע על ידי ארגון שאינו מוכיר.

ראש הממשלה הוסיף, שקולות ה־שמחה וההצהרה, שנשמעו במדי־נות ערב לאחר הרצח המחריד ב־צפון, הציבור על גילויי המתינות ו־ההתמתנות, שהיו בוועידת הפיסגה ברבת־עמון. קולות אלה נשמעו גם במצרים, שזה מזמן מאיצה הגיע ב־תקשורת שלה, הצלה את קיום השלום המצרי...

„התלהבות בצפון ניתוח כבאי־בה והתוויה מכל הבחינות — פני־מית וחיצוניות, אבל אין להפריז ולהתייאש, כאילו אין תקנה למצב, אם, שאין לה סוף וגבול. כשם שאסור להתייאש מהלוחמה לכנען קיום המדינה, כך אסור להרימש מתשאיפה למען שינוי האוירה סבי־

(סוף בעמוד 2)

תושבים דתיים בשכונת רמות: עיריית י־ם והמתנ"ס מתנכלים לנו

בעתירה שהגישו לבג"צ טוענים כי מינהלת השכונה לוחמת בציבור הדתי, מבקשת לדחוק רגליו, מסכלת תוכניות להקמת מבני דת ונועלת מוסדות בפני תושבים דתיים

התושבים הדתיים בשכונת ר־מות בירושלים טוענים בעתירה לבג"צ כי מינהלת השכונה וכן המתנ"ס השכונתי, מתנכלים לצ־רכי התושבים הדתיים ומשפיעים כי באופן יום יומי.

אתמול עתרו לבג"צ גוף בשם „איחוד קהילות רמות" וארבעה תו־שבים דתיים בן השכונה. הם הגישו את העתירה נגד עיריית ירושלים, האגודה לקידום מינהלות שכונתיות בירושלים וכן נגד חברי מינהלת ה־שכונה.

התושבים טוענים בעתירה, כי כ־זה שנים אחדות נוקטת העירייה ב־דיניות של הקמת מינהלות שכונתיות והאצלת סמכויות ותפקידים ל־אותן מינהלות. לטענתם, המינהלת בשכונת רמות הוקמה בצורה בלתי דמוקרטית, הברים במינהלה אינם נבחרים ואינם מייצגים את הציבור הדתי...

כלוסיית המעורבת שאחוז הדתיים בה הינו, לפי הערכה, כמחצית אחוזים. העותרים טוענים, כי מינהלת ש־כונת רמות והמתנ"ס הפועל, בעי־רייה ובהגבלתה של העירייה, פו־עלים בכל התחום אשר ידוע ב־קומת אחראית לי כגון: הקמת בתי כנסת ותכניות כספיות בהם, הקמה ו־מימון בגני ילדים ובבתי ספר. ה־קצת מבני ציבור לדרכי מוסדות דת ועוד.

העותרים טוענים עוד, כי לדעתם, מינהלת השכונה הציבה לה במטרה עליונה והיא ללחום בציבור הדתי בשכונת רמות ולדחוק רגליו. הם טוענים, כי מסכלת תכניות להקמת מבני דת בשכונה. בגידים הינובים נגד התפללים אשר הפכו מקלטים ודירות לבתי כנסת.

הם מוסיפים כי המינהלה הגישה תכנית לעירייה לתחום גבולות הר־שיב לשכונה על ידי הוצאת ריכוזי הציבור הדתי משטח השכונה ושהתלונות על ציבור הציבור בשכונה ונצילהם בפני הציבור הדתי.

בעתירה נטען, דבר שכלולתו של הציבור הדתי בהתפעות הרבות בו, על כן היא פנה בעתירה לבג"צ כדי שיורה לעירייה שלא להחריב יותר כספים למינהלת השכונה ולמתנ"ס מאחר ואלה פוגעים בזכויות היסוד של אוחרי העיר.

בין הכספות המשפטיות שהעלו בעתירה: הפליה של הציבור הדתי ברמות לעומת הציבור החילוני. הי־רגה מסמכות של העירייה והבנצאה הרשות לכללי ההחרבויות כלפי האוחרים הדתיים בשכונה.

עתירה זו היעברה לשופט אהרן בבג"צ השופט אהרון ברק ושרם הד הקבל"ה הדלשה בעתירה.

העותרים הגישו עתירתם לבג"צ באמצעות עו"ד דוד קירשנבוים.

נשיא סוריה בשיחות ברומניה

דמשק (,,יושר פתיחים) — נ־שיא סוריה חאפז אסד עם את־מול להוביש לביקור רשמי של יימשך שלושה ימים. בכוהלב הוא ידון עם מארחיו על המאמ־צים להשכין שלום במזה"ת.

הנשיא ניקולאי צ'אושסקו, המקו־ים יחסי ידידות הן עם ישראל והן עם מדינות ערב, ניסה לצאת קודי־נות לתוך בכוהית.

צ'אושסקו נפגש בהלך חודש זה עם נשיא אש"ף יאסר ערפאת בבו־ריסט והוא קיים גם שיחות עם נשיא מצרים חוסני מובארק בקהיר.

דיפלומטים אמרו כי יש להניח שאסד יפעל חזק על צ'אושסקו, לקיום ועידת שלום בינלאומית ב־חסות בחסות האו"ם.

הותקפה עמדה של יוניפי"ל בדרום לבנון

ביירות (צ"צ) — חמושה אנשים חמושים תקפו בלילה האחרון עמדה של החטיבה הנפאלית של יוניפי"ל באזור צור שבדרום לבנון — כך מסר דובר יוניפי"ל טימור גוקסל. הוא ציין כי לא היו אבידות בנפש. החיילים הנפאלים, שעמדתם שוכנת בקרבת הכפר ...

עתירת זוג שגוייר ע"י הרפורמים תידון בקרוב

מאת שאול שיף, סופר „הצופה"

עתירת הזוג הדלה לבג"ץ בבקשה שיורה למשרד הפנים ל־רשום אותם כיהודים בתעודת ה־זהות — נדון בימים אלה.

בני הזוג ירלין, חבר קיבוץ, עבר גיור ע"י הרפורמים בגולל והדעבית ...

חריש ימליץ להסיר חסינותו של כהנא

הדעץ המשפטי לממשלה החליט ימליץ לועדת הכנסת להסיר את חסינותו של ח"כ מאיר כהנא. ההחלטה נתקבלה בעקבות גז־ענות של כהנא.

שחמט: תיקו במשחק ה־18

סביליה („ויזר עדי") — המש־חק ה־18 באליפות העולם בשחמט בין קאספרוב לקרפוב ...

שר החוץ של יוון הגיע לביקור; ייפגש גם עם משפחות חיילים נעדרים

שר החוץ של יוון, קארולוס פאפוליאס, אירש בהביקור אתמול לביקור רשמי בישראל, כי יעלה בשיחות שיכוהל כאן את רמת ה־קשר היחסים בין שתי המדינות.

הוא ביקור הרשמי הראשון של שר החוץ היוני, שמגיע ל...

ישיבת ועדת הביקורת של התנועה — מחר

ישיבת ועדת הביקורת של התנועה תתקיים מחר, יום רביעי, ב־ג אהוה"צ בלשכת המבקר.

בישיבה ישתתף גם מזכ"ל התנועה, הרב יצחק לוי. נא לדייק.

מודעי צורף לקבינט המדיני

מאת סופרנו המדיני בירושלים

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית. הראות יתולה. הטמפרטורות הצפויות: ירושלים 9—17, רמת הגולן 9—17, נהריה 15—24, צפת 8—14, נמל חיפה 15—23, טבריה 12—24, בצרת 10—19, עפולה 9—23, השומרון 10—19, ת"א 15—24, נהבי' 13—24, יריחו 13—26, עזה 15—22, באר שבע 13—23, אילת 14—28.

הסיעות הדתיות יביאו השבוע לכנסת את החוק שייקנה „שיניים" לחוקי העזר

על־מנת שתובטח שמירת השבת בחוצות הערים ✱ אברהם שטרן: על המפד"ל לנהל מאבק ציבורי בלתי מתפשר בנושא

מאת שאול שיף, סופר „הצופה"

הסיעות הדתיות בכנסת מת־כוונות להניח על שולחן הכנסת, כבר השבוע, את „חוק ההסמכה" הבא לתת תוקף ו„שיניים" לחו־קי העזר העירוניים.

בהתייעצות שקיימו אתמול נציגי הסיעות הדתיות סוכם, כי אין עם ההשהיה „חוק ההסמכה" וכי יש להכניסו לאלתר שחוקי העזר העירוניים, הבאים להבטיח שמי־רת שבת בחוצות הערים, לא יה־רסמו.

היום יוועדו נציגי הסיעות ה־דתיות עם משפטנים בכירים, כדי לשקול שמהם צעדים נוספים ל־הבטחת ה„סטטוס־קוו".

אתמול נועדו נציגי הסיעות ה־דתיות עם יו"ר סיעת המערך, ח"כ רפי אדרי, הודיעו לו על כוונתם להעלות את הצעת החוק ביום רביעי (מחר).

ח"כ אדרי יוזהו על כך לראש הממשלה ולממלא־מקומו ויבצרו ה־בטיח תמיכה בחוק המוצע.

הנהלת סיעת הליכוד, אישרה את־מול להח"כ יהושע מצא, להניח על שולחן הכנסת, הצעת חוק שבאה להסמיך את הרשויות המקומיות ל־קבוע בחוקי עזר. הוראות בדבר ...

הצעת החוק הוגשה בעקבות פסק הדין של בית המשפט לעניינים מ־קומיים בירושלים. פסק שקבע כי רשות מקומית אינה רשאית להג־ביל פתיחתם של בתי עינוג מטע־מי דת והמסורת.

ח"כ מצא הסביר כי מדינת יש־ראל חייבת להמשיך ולשמור על עיקרון הסטטוס־קוו. מצא טען כי המשך „הסטטוס־קוו" בירושלים ב־משמעותו לא להקרין סרטים בש־בת, סגירת מסעדות ובתי קפה, ...

(סוף בעמוד 2)

שמיר: נושא השבת הוא חלק רציני ויסודי של הסטטוס־קוו ואנו חייבים לשמור על זה

ראש־הממשלה הוסיף: לשבת בישראל צריך להיות אופי מיוחד

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר אתמול כי אם יהיה צורך להוקק לאמצעי חקיקה כדי להבטיח את ה„סטטוס־קוו" בענין ה־שבת — ישתמשו בה, אם כי מוטב היה אילמלא נזדקקו לכך.

שמיר, שהופיע במסיבת ועדת העורכים הד־

גלש כי יש מחויבות של המפלגות הראשיות בקואליציה לשמור על הסטטוס־קוו, וזה חלק מקווי היסוד של הממשלה. „השבת היא חלק רציני ויסודי של הסטטוס־קוו, ונשמור עליו", אמר.

שמיר הדגיש, כי לשבת בישראל צריך ל־היות אופי יהודי מיוחד. כך שכל מי שמגיע לבקר, או לגור, צריך להרגיש על כל צעד ושעל, שהיום, שבת בישראל.

ראש הממשלה ציין, כי בעת ביקורו בארה"ב הביע ליהדות שם את המסר של אחדות העם היהודי, למרות חילוקי הדעות בנושאים ש־יכולים לפלג את העם, כגון „מיהו יהודי". „יש להבטיח, שענין הגיור הפך למחלוקת בינ־מפלגתית, וצריך למצוא נוסחא מוסכמת על הכל", אמר.

לדעתו, כל יהודי בארה"ב זכאי להביע את דעתו על עניינים הנוגעים בויכוח פנימי בי־שראל. אך ההחלטה על כך תהיה מסורה ל־מוסדות של מדינת ישראל. לאחר ההחלטה, חייבת יהדות ארה"ב להעמיד את כוחה לרשות המדינה ולהגן על העמדות של ממשלת ישראל.

שמיר ציין, כי ניסה להגיע להבנה הדדית לשותפות עם יהודי ארה"ב, וכן נפגש עם ה־מנהיגים ...

להלן תשובות על שאלות אחרות גם בתוקף תפקידו כשר החוץ:

— בירושו של מובארק עוהאד: ברור ש־שהייתו בארץ היא בלתי חוקית, ללא רשיון, וההחלטה אם להרחיקו או לא תתקבל בימים הקרובים.

— האינתיפאדה בירושלים: צריך לא השלמנו כל השלבים, ויש עוד מה לבדוק.

— שינוי עמדת ישראל בהצבעה באו"ם לגבי דרום אפריקה: יש לשאול על כך מישהו אחר.

— ממשלת אחדות לאומית לאחר הבחירות: זה יהיה תלוי בתוצאות הבחירות. אינני מוציא מכלל אפשרות קיום ממשלה כזו גם בעתיד. אם לא תהיה אלטרנטיבה יותר טובה.

כמאתיים חרדים התפרעו בסיום עצרת למען השבת בירושלים

נציגי הסיעות הדתיות בעירייה התלוננו בפני ועדת הפנים של הכנסת על יחס המשטרה למפגינים

כמאתיים חרדים התפרעו אתמול אחרי שהחרדים בעת ההפגנה העצרת נגד חילול השבת, יידו בקבוקים ואבנים לעבר כלי רכב בתצאה מההתנהגות נפ־צעו שני שוטרים באורח קל.

המשטרה עצרה ארבעה חרדים ב־עקבות ההתפרעות. שבמהלכה תקפו החרדים גם עתונאים. שצילמו את האירוע.

למה אלפי חרדים השתתפו בעצ־רת נגד חילול השבת שנערכה ב־רחבת ישיבת „עץ חיים" על יד שוק מחנה יהודה בירושלים.

העצרת אורגנה ע"י בית דין צ־דק של העדה החרדית בירושלים ו־התייצבו בחום צום שערכו החרדים לאחר התהל מבלוע השחר.

על גבי שלטים שנישאו בעצרת נכתב „הצילו את ירושלים", „ופסק כיד חילול השבת". „כבעד ציון לא נחשה הכבתן ירושלים לא נשקוט, לא תרבה ירושלים אלא בשל שיהיו בה את השבת".

בהלך העצרת נאלצה המשטרה לחסום את רחוב יפו להנעת לאסף בשעה בעקבות התארכות הכוהי הח־רדים במקום.

קודם לסגירת הכבביש התלהטו ה־רוחות במקום, מספר פעמים, כאשר נוספי אוטובוסים שנסעו לאיטו ברחוב יפו. ירקו לעבר חרדים שהלכו על המדרכה לעבר העצרת.

עם סיום העצרת התפזרו החרדים אך רבים מהם המשיכו להתרכז ב־איזור כיכר הדווידקה. במקום התפ־תחו ויכוחים קולניים בין קבוצות חרדים והילונים שנשאם המרכז סביב בעיית חילול השבת האפשרו־ית להוליד כל העוני בביקה.

באותו זמן זרקה קבוצה של חר־דים בתה בקבוקים לעבר כלי רכב משטרה. ... קראי החרדים: „איתן ימ"ש".

בפקד משטרת מרחב ירושלים ניצב יוסף יהלום מסר לוועדת הפנים של הכנסת כי היום תג"ע המשטרה כתב אישום נגד הרב כאיד פרוש שהיה ממארגני הפגנת השבת לפני שבועיים ...

(סוף בעמוד 2)

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של אמנו, אחותנו וסבתנו היקרה

מרת שרה נאמן

בת ר' זאב יהודה
אלמנת ר' משה עזריאל נאמן ז"ל

הלוויה תצא היום, יום שלישי, י' בכסלו תשמ"ח (1.12.87), בשעה 11.00 לפנה"צ מביתה רח' עקלן 3 בני־ברק, לבית העלמין סגולה — פתח־תקוה.

המשפחות: שמש אריאה, ברנד, הנוקד

יושבים שבעה בבית הנפטרה.

בע"ה יום ראשון

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתו בשיבה טובה של בעלנו, אבינו, אחינו וסבנו היקר

ר' שלום ב"ר יוסף ויטריאל

הלוויה תצא היום, יום שלישי, י' בכסלו בשעה 2.00 אחה"צ מבית־הכנסת בית־יעקב ... לבית העלמין ...

המשפחות: ויטריאל רייכרד רוזנר, הרשקוביץ, כהן הנכדים והנינים

לידידנו היקר

ר' קלמן פרבר

מנהל הישיבה ...

תנחומים

על אבדן הנכבד בפטירת אשתך

מרת ציפורה

ישיבה טכניקום כפר סיטרין
ישיבת כפר אברהם
ישיבת גן יבנה

אמונה — רשת מוסדות חינוך

לחנה וד"ר בן־ציון מלמד לבלהה ואשר הירשברג

תנחומינו הכנים עם פטירתו של ...

חיים אורי ז"ל

בנחמת ציון וירושלים ...

ועידת התנועה הדתית־לאומית
הועדה המתמדת

ישיבת הועדה המתמדת

תתקיים בעזה"י ביום חמישי י"ב בכסלו תשמ"ח (3.12.87), בשעה 14.00, בירושלים. — הישיבה תימשך עד שעה 18.00.

סדר היום:

א. אישור תאריך הכנס האידיאולוגי של הועידה.
ב. הצעות החלטה בנושא מדיניות חוץ ובטחון, התיישבות ועלייה.
ג. בית דין העליון של התנועה.
ד. אישור תאריך למושב מיוחד של הועידה לקבוע שיטת הבחירות של מועמדי התנועה לכנסת.

לא נשלחו הזמנות בכתב — החברים מתבקשים לדייק

על המצפה

חוק ההסכמה

חוק ההסכמה המוצע לממשלה ולכנסת, אין בו אלא חזרה ל„סטאטוס קוו" שהופר בין היתר כתוצאה מפסקי דין של שופטים שטענו כי אין לרשויות המקומיות סמכות לחוקק חוקי עזר מסוג זה.

מאז קום המדינה מקובל על רוב הציבור שהשמירת ה„סטטוס קוו" חשובה וגם חיונית למען אחדות ישראל. גם המפלגות העיקריות, מלבד השמאל הקיצוני, סמכו ידיהן על כך. לכן יש לקוות כי שתי המפלגות הגדולות, תקבלנה בהבנה את ההצעה להעביר בכנסת את חוק ההסכמה. חוק כזה יסמיך את הרשויות המקומיות לחוקק חוקי עזר בענין שמירת שבת וכו'.

ברור למדי כי פסקי הדין המבטלים את חוקי העזר, בייחוד אותו פסק דין בירושלים, מושפעים מהשקפת עולם מסויימת.

ה„סטטוס קוו" נתקבל על־ידי כל המפלגות בישראל. בשעתו, כאשר פסק דין של בית המשפט העליון פסק מה שפסק בבעיית „מיהו יהודי", הובא חוק לכנסת, שהחזיר את ה„סטטוס קוו" לקדמותו.

יש גם מקרים אחרים שבהם כתוצאה מפסק דין שגילה חסר במערכת החוקים והובאו לכנסת הצעות חוקים לתקן את המצב תיקון. זהו מהלך שיגרתי בהרבה נושאים העולים על סדר היום, כתוצאה מפסקי דין של בתי־משפט.

יש להתפלא שגם משרד העבודה והרווחה לא פעל לאכיפת חוק היתרי עבודה בשבת, הרי בתי הקולנוע ה־נפתחים בשבת אין לעובדים היתרי עבודה בשבת.

העובדה ששופטים כתבו פסקי דין שונים על חוקי העזר הנוגעים בענינים הללו מוכיחה שיש צורך חיוני לחוקק חוק המסמיך באופן ברור את הרשויות המקומיות לקבוע סדרים המבטיחים את אופיין היהודי־מסורתי.

ממשלת האחדות הלאומית הכוללת גם את השרים הדתיים, חייבת להביא לפני הכנסת את חוק ההסכמה. זה נובע מכוח השותפות הלאומית בממשלה ומכוח האחריות המשותפת להחזיר את „הסטטוס קוו" שהופר.

ביקור שר החוץ היווני

לראשונה בתולדות מדינת ישראל, מבקר בארץ שר חוץ יווני. יש מכך משום הוכחה בדבר התקדמות שחלה ביחסי שתי המדינות שידעו תקופות קשות, שבהן ההבנה לא היתה שרויה. עד היום לא הכירה יוון בישראל „דה יורה" אלא „דה פקטו" בלבד.

הנימוקים להתנכרות מצד יוון במשך ארבעים שנה, הם החשש מפני תגובה ערבית, כתוצאה מבעיות מדיניות שיש ליוון הקשורות למעמדה של קפריסין. יוון נזקקה ל־קולות הערבים באו"ם בפרשת המחלוקת על קפריסין בינה לבין טורקיה. מעשית, לא הפיקה יוון כל תועלת מעמדתה המתנכרת לישראל, כשום שהסטטוס קוו בקפריסין לא הש־תנה מאז הפלישה הטורקית לאי.

בשעתו, היה למדינה זו נימוק נוסף ליחס המתנכר לישראל והיא הדאגה לקהילה היוונית במצרים. אבל זה שנים רבות שקהילה זו פזורה והיום כמעט ואינה קיימת. דווקא שלטונו של נאצר הרחיק את הקהילה היוונית ממצרים. דאגה זו ליוונים במצרים אינה יכולה עוד לשמש נימוק לאי הכרה „דה יורה" בישראל.

יוון ממלאת גם תפקיד חשוב בקהיליה האירופית כחברה בה. בדיוניה בקהיליה זו היא נוקטת תמיד עמדות אנטי יש־ראליות. כל זאת בשל חששותיה מתגובות ערביות. אולם יבוא הנפט ליוון ממדינות ערב, שוב אינו נימוק כיום ליחס מתנכר. יש כיום שפע של נפט בעולם.

יוון היא היחידה מבין מדינות אירופה שאין לה יחסים דיפלומטיים מלאים עם ישראל, שלה יש הסכם לשיתוף פעולה עם השוק האירופי. ביקורו הראשון של שר חוץ יווני מוכיח שגם מדינה זו מתחילה להשתחרר מן האיומים הערביים.

השיחרור מן האיום הערבי הוא כיום נחלת רוב מדינות העולם החפשי.

ביקור זה צריך איפוא לסמל את ההשתחררות של יוון מן הלחץ הערבי, כפי שעשו זאת רוב מדינות העולם ה־חפשי. יוון לא צריכה להיות נבדלת מהן. יש לקוות שתוך כדי מהלך הביקור של שר החוץ האורח נתבשר על תזוזה בעמדתה של יוון בכיוון של קשירת יחסים דיפלומטיים מל־אים בין שתי המדינות.

בג"צ: מדוע לא ינוהל פרק ההגנה במשפט ואנונו בדלתיים פתוחות

בג"צ צווה כבר על תנאי על בית המשפט המחוזי בירושלים, באמצעות פרקליטות המדינה, ל־נמק בתוך שישה ימים מדוע לא יאפשר את ניהול פרק ההג־נה במשפטו של מרדכי ואנונו בדלתיים פתוחות.

אתמול התקיים בפני שופטי בג"צ אהרון ברק, משה בייסקי ואליעזר גולדברג, דיון בעתירתו של מרדכי ואנונו שהוגשה לפני כשבועיים. ו־אנונו קבל בעתירתו על החלטת בית־המשפט המחוזי בירושלים שלא ל־אפשר את ניהול פרק ההגנה במש־פט בדלתיים פתוחות. הוא ביקש מ־בג"צ לבטל החלטה זו.

פרקליטות המדינה, באמצעות עו"ד עוזי חסון, קובעת בהודעתה, כי פ־תיחת הדלתות של בית־המשפט, ע־לולה להביא לפגיעה בבטחון המ־דינה. עוד נטען בהודעתה, כי הה־חלטה שלא לקיים את הדיון בדלתיים פתוחות הינה החלטה שיפוטית ש־בתחום סמכותו של בית המשפט ה־מחוזי בירושלים ועל כן אין מקום להתערבות בג"צ בהחלטתו של בית־המשפט המחוזי.

הדיון עצמו בבג"צ היה קצר. עו"ד אביגדור פלדמן טען, כי המדובר בהחלטה מינהלית של בית המשפט המחוזי בירושלים ולא החלטה שי־פוטית ועל כן יש מקום לביקורת ב־ג"צ על החלטה זו.

השופט ברק העיר כי על פי החו־מר שבפניו יש ענין הראוי להיבדק ובעקבות כך הוציא בג"צ צו על ת־נאי בעתירה. הדיון בעתירה יתקיים לאחר הגשת תצהיר בשם המדינה בעניין.

משה יגר ימונה לשגריר בשוודיה

מאת סופרנו המדיני בירושלים

קונסול ישראל בניו־יורק משה יגר ימונה בקרוב לשגריר בשוודיה במקומו של השגריר מ. אראל.

במקומו של יגר יש כוונה למנות לתפקיד את הגב' קולט אביטל. ס־מנכ"ל להסברה במשרד החוץ וש־עילה במפלגת העבודה.

אולם, במשרד החוץ יש היסו־סים אם למנות אישה לתפקיד קונ־סול בניו־יורק, שכן תפקידו של הקונסול בניו־יורק להיפגש עם רא־שי הארגונים היהודיים ועם רבנים ואישי דת ואין זה מתאים לאישה למלא תפקידים כאלה.

המנכ"ל לשעבר של המשטרה א־ריה איבצן יסיים את כהונתו כש־גריר בליבריה ויתמנה לתפקיד ראש משרד האינטרסים הישראלים בקנ־יה ושגריר ליד ארגון האו"ם וס־ביבת האדם שמושבו בנאירובי בי־רת קניה.

הליכוד מאשים את המערך בניצול חגיגות ה־40 למדינה לצורכי תעלומה מפלגתית

בהנהלת סיעת הליכוד בכנסת נשמעה אתמול ביקורת חריפה על מטה החגיגות לציון 40 שנה למדינת ישראל. צויין כי האירועים ה־מתוכננים מנוצלים לצרכי תע־מולת הבחירות של מפלגת הע־בודה.

הנושא עלה לדיון, בעקבות הצ־עה לסדר יומה של הכנסת שהגיש ח"כ דוד מגן.

הנהלת סיעת הליכוד הורתה ל־חברי הליכוד בוועדת הכספים, לעכב את תקציב חגיגות ה־40 למדינה — עד לקיום בירור נוקב בענין.

ע"פ הצעת יו"ר סיעת הליכוד ח"כ חיים קופמן, הנהלת סיעת הליכוד תפגש עם יעקב אגמון, בכדי לקבל ממנו דיווח מפורט על אופי האירו־עים וטיב התכנים.

סגן השר דני מילוא אמר כי יש־לב אגמון, ראש מטה החגיגות ושר החינוך יצחק נבון, מנהלים את מ־סע הבחירות בכסף ציבורי ועושים בו ככל העולה על רוחם. מבחינתם, מדובר בתקציב של 10 מיליון דו־לר, שבעצם לטובת מפלגת העבודה ואסור שהליכוד יעבור על כך ב־שתיקה.

ח"כ רן כהן אמר שהמערך ה־קים צעקה לאירועי חגיגות ה־40 למדינה. חברי הליכוד בוועדת הכס־פים צריכים לבדוק את פעילותה. ה־ליכוד מבקש ללכת בדרך עקומה, הם נוהגים להעביר כספים מקופת המדינה לצרכים מפלגתיים, הוסיף.

ח"כ יהושע מצא אמר כי התקציב למטה החגיגות ייעצר בוועדת הכס־פים. הוא הוסיף שיציע לא לאפשר את תקציב המדינה עד שייחון ל־גופו נושא חגיגות ה־40.

סוריה מזדהה

(סוף מעמוד ראשון)

בנו ולמען השלום, שמוכרח לבוא באחד הימים, אם כי כיום הוא נראה כה רחוק", אמר ראש הממשלה.

שמיר הביע את בטחונו, כי אם יהיה פרס רציני לשלום עם המ־לך חוסיין, מתוך רצון טוב להגיע לפתרון חיובי — בג"צ לפתרון מוס־כם, למרות הנפתולים של הכו־"ם. לשם כך אין דרך אחרת אלא לנהל מו"מ ישיר, ללא תנאים מוק־דמים. „למרות כל היידע על עמ־דותי ועמדותיו, יגיד הוא מה שהוא רוצה, ואני אומר למה שאני רוצה להגיע", אמר. עם זאת הציר, כי אם ישיב על כך עתה איזה שלום יציע לחוסיין, לא יהיה צורך ב־מו"מ.

בות לדריכה, אולם ציינו כי יש בדריכה זו הרבה מהגיון.

מתנדבי המשמר האזרחי בישובי הצפון ישמרו כוונה מעבר לששת הרגילות, כתב צנרים שלמה חדד מוסר. כי בהנחיית שהוציאה המש־טרה התבקשו המשמר האזרחי ל־האריך את שעות השמירה של ה־מתנדבים.

השבוע הוכרז על מבצע גיוס נר־חב של מתנדבים ליחידות המשמר האזרחי בצפון. במשמר האזרחי מב־קשים לנצל את האירוע האחרון ולהגדיל את מספר המתנדבים ול־העלות מחדש את יוקרתו של הארגון ואת המוטיבציה להתנדב אליו.

במצבם של ארבעת הפצועים ה־מאושפזים בבית החולים הממשלתי בצפת ע"ש רבקה זיו חל שיפור נוסף.

החייל דני איסור נותח אתמול שוב ומצבו משתפר והולך. שלושת חבריו שנפצעו בפיגוע כבר נותחו ושניים מהם ישוחררו במרוצת ש־בוע זה.

ישובי הצפון מבקשים טלוויזיה בכבלים במקלטים

ראשי ישובי הצפון תובעים לחבר את כל ישוביהם ובכלל זה את ה־התיישבות העובדת והקיבוצים, ל־מערכת של טלוויזיה בכבלים ש־תחובר גם לכל המקלטים והכל על חשבון מידע.

ראשי הישובים טוענים שב„ליל הגלשנים" היו התושבים במקלטים כ־13 שעות, מבלי יכולת לקבל מי־דע על אשר התרחש. הרמטכ"ל ו־אלוף פיקוד צפון תומכים בדרישות המתיישבים, נאמר בכתב עתיים על ידי ראשי המתיישבים.

בעניין אחר מוסר כתב עתיים שלמה חדד, כי נשי שוטרי קרית שמונה דורשות להעניק לבעליהן תוספת שכר, כמו זו הניתנת לחיי־לים המשרתים בקו העימות. הן טוענות כי באירוע האחרון עבדו בעליהן תחת אש, תוך סיכון מש־מעותי ומגיע להן פיצוי על כך. במשטרה טרם החליטו, אם להע־

שמריה בן־צור: לחנך למשמעת

הסדקים במשמעת הצבאית שנת־גלו בליל הגלשנים ואשר עליהם הצביעו הרמטכ"ל ואלוף פיקוד ה־צפון טעונים טיפול לא רק במע־רכת הצבאית בלבד אלא ראשיתם במערכת החינוכית — אמר שמריהו בן צור יו"ר ארגון המורים הדתי־ים במפגש חברים.

כמו כן ציין בן צור כי כבר ועדת אגרנט במסקנותיה כתבה כי אחד הפגמים הרציניים שהיו מרכיב מרכזי במחדל של יוה"כ היה חו־סר המשמעת שהסתמן במיגזר ה־אזרחי, והדגיש גם לתקן שורות צ־ה"ל.

מלאכת החינוך נועדה בנוסף ל־הקניית ידע ומידע גם ובעיקר ל־החדיר משמעת ולחנך את התלמיד להרגלי חיים נכונים.

החינוך הדתי האמון על תורה ומצוות אין כמוהו לערובה להעמ־קת המשמעת שתלווה את האדם ל־כל ימי חייו.

הארועים בחברה הישראלית מ־חייבים את ציבור המורים בכלל ואת המורים הדתיים בפרט לחשו־בון נפש מעמיק אם אכן מערכת החינוך עושה את הכל למען הע־מקת המשמעת לכוון למשמעת צ־בית של החינוך.

ספרד דחתה את בקשת ישראל לביטול האשרות

מדריד (עטפ"א) — ספרד דחתה בקשה שהגישה לאחרונה ישראל לבטל את הצורך באשרות כניסה לאזרחים ישראלים, או לפחות לפשט את הדרישות — מסרו פקידים ספ־רדיים ודיפלומטים ישראליים במד־ריד.

ההחלטה נתקבלה בעקבות תלו־נות, כי קונסוליות ספרדיות מסוי־מות, כולל זו הפועלת במזרח ירו־שלים, מערימות קשיים בפני יש־ראלים המבקשים ויזות לספרד.

שר החוץ של יוון

(סוף מעמוד ראשון)

שור הדיפלומטי. בכך רמז להעלאת דרג הנציגות לשגרירות. סבורים ש־זה יתבצע תוך כמה חודשים.

בין שני שרי החוץ סוכם על הקמת ועדות משותפות לדיונים בהידוק יחסי התרבות, הטכנולוגיה, הכלכלה והתיירות.

מר פרס סקר בפני שר החוץ ה־יווני את המצב המדיני במזה"ת ו־את המגעים בתהליך השלום.

נפטר נשיא הקהילות היהודיות במזרח־גרמניה

נשיא הקהילות היהודיות ב־מזרח־גרמניה הלמוט אריס, נפ־טר אחרי מחלה ממושכת.

ד"ר בורג ביקר אותו לפני כ־חודש בבית החולים.

ד"ר בורג קיבל את הידיעה ב־מברק מאיגוד הקהילות במזרח גר־מניה ושלח מברק תנחומים.

מוצרי המזון והתחבורה

(סוף מעמוד ראשון)

במיוחד איזון מאזן התשלומים, מי־חזור החוב הפנימי והמשך תהליך הצמיחה.

במסגרת המדיניות התקציבית כ־לולה גם הקפאה של קבלת עובדים לממשלה ולגופים הנתמכים על ידה, אך אין הכרזה על פיטורי עובדים.

על פי התקציב יהיה הגרעון ה־מקומי 1.935 מיליארד שקל אך ל־אחר הקיצוץ ב־750 מיליון שקל יע־מוד הגירעון על רמתו בשנה ה־קודמת.

בהתייחסות לשכר נאמר בהצעת ה־תקציב כי בשנתיים האחרונות ע־לה השכר במשק ב־20% במונחים ריאליים. גם ב־1988 אמור השכר בשירות הציבורי לעלות בכ־6% ר־יאלי ... הסכמי השכר ש־... .

עליה בשכר הריאלי מעבר לגי־דול בפריון יוצרת לחצים על המ־חירים המקומיים ותורמת בגרעון היציבות לשחיקה ברווחיות היצוא ולפגיעה ברמת התעסוקה.

לדעת האוצר חלק מעליית השכר הריאלי נובע מאי התאמת מערכות השכר במדינה לירידה ברמת האינ־פלציה. לכן מציע האוצר רוויזיה בהסכם תוספת היוקר.

אחד המאפיינים הבולטים בשנת התקציב 1988 הוא הגידול בפרעון חובות. סה"כ פירעון חובות פנים וחוץ יגיע לכ־50% מהתקציב. פיר־עון מלוות פנים יסתכם בכ־18 מי־ליארד שקל לעומת 10.3 מיליארד ש־קל השנה.

הגידול הרב הזה נובע בעיקר מ־החזר מילוות החובה של מלחמת יוה"כ והסדר המניות הבנקאיות. ביהוד סכומים גדולים אלה עלול לגרום ללחץ ניכר על שוק ההון ו־להביא לעליית הריבית לטווח הא־רוך.

הדיון — בשבוע הבא

לאחר ששר האוצר משה ניסים וראשי משרדו הציגו את הצעת ה־תקציב בפני הממשלה, לא קויים דיון והוא אמור להפתח בישיבה בשבוע הבא.

כבר עתה ידוע על התנגדות חריפה לקיצוצים בתקציב מצד שרי הרווחה, במיוחד שר העבודה והרווחה משה קצב, שר החינוך יצחק נבון ושרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו.

שר האוצר משה ניסים אמר את־מול בפגישה עם כתבים לכלכליים בירושלים כי התקציב המוצע ע־שוי להבטיח את המשך היציבות היחסית במשק ושמירת רמת אינ־פלציה נמוכה יחסית. כאשר תהליך זה יכנס לשנה השלישית יש סיכוי להתייצבותו והעמקתו. כמו כן הוא עשוי להביא לכך שתהליך חידוש הצמיחה יעמיק ולא יהיה אפיזודה.

משה ניסים הדגיש כי התקציב

הואם את צרכי המשק וחלפו הימים של כלכלת בחירות. לדעתו הציבור אינו מחפש תנופה והטבות זמניות אלא את העמקת תהליך ההבראה של המשק.

עוד אמר שר האוצר כי הקיצוצים בסובסידיות בסה"כ יחזירו אותנו לרמת סיבסוד שנקבעה באפריל ה־שנה ואין כוונה לקצץ מעבר לכך.

בדבריו אמר כי המשק הישראלי צריך להיערך לקראת אפשרויות ש־בעתיד ירד הסיוע האמריקאי ל־ישראל ולכן יש לעשות הכל כדי להתקדם לעצמאות כלכלית.

מהנתונים שהוצגו בפני הממשלה עולה כי רמת החיים, הנמדדת עפ"י הצריכה הפרטית, תעלה בשנה הב־אה ב־3.5% לעומת עליה של 5.6% השנה ו־14% בשנת 1986.

התוצר המקומי יעלה ב־3.5% ל־עומת 4.4% השנה, התוצר העסקי יעלה ב־4.3% לעומת 5.7%. גידול היבוא יצטמצם ל־3.7% לעומת 8.5% והיצוא אף הוא יעלה ב־5.3% לעומת 10% השנה.

דגלי אש"ף מתנוססים שוב בחוצות קהיר

קאהיר (עי"ץ) — דגל אש"ף שוב מתנוסס בקאהיר לאחר ש־ממשלת מצרים נתנה רשות ל־ארגון־הגג של המחבלים להניף מחדש את דגלו על הבנין שבו נמצאים המשרדים העיקריים שלו בקאהיר.

על ההחלטה של ממשלת מצרים נמסר שעתיים קודם לכן, לאחר שנציג אש"ף בקאהיר זוהדי קוד־רה ניהל שיחה עם שר החוץ ה־מצרי עבדל מג'יד.

בכיר של אש"ף אמר „כי פתי־חתו מחדש של המשרד הראשי של אש"ף בקאהיר הוא שלב ראשון ל־קראת פתיחתם של כל משרדי אש"ף במצרים.

הדגל נסגר באפריל על פי הח־לטת מצרים, לאחר שהמועצה ה־לאומית הפלשתינית אישרה באל־ג'יר החלטה על היחסים בין אש"ף ומצרים, שנחשבה כמעליבה על־ידי ממשלת מצרים.

החלטה זו קראה לפיתוח הקש־רים בין „אש"ף לבין הכוחות הד־מוקרטיים של מצרים".

כמאתיים חרדים התפרעו

(סוף מעמוד ראשון)

רגו המפגינים מהגבול המותר ועב־רו על החוק.

יהודאי מסר את הדברים בדיון ב־הצעות של חברי הכנסת מנחם פו־רוש ואברהם ורדיגר שהתלוננו כי המשטרה מפעילה אמצעים אלימים נגד מפגיני השבת.

בפני הוועדה דברו שלושת חברי מועצת עיריית ירושלים הרב מאיר פורוש, הרב נסים זאב ודוד ברגמן המייצגים שלוש הסיעות הדתיות: אגודת ישראל, ש"ס והמפד"ל.

השלושה האשימו את המשטרה בהכאת הצעירים ובהסעתם למעצר בניידת בניגוד לרצונם. הם טענו ש־המשטרה אינה צריכה להוביל עצו־רים בניידת בשבת ובייחוד כאשר מדובר באדם חרדי, ואסור לה להו־ביל אדם שמטעמי דת אינו רוצה ל־נסוע בשבת.

דוד ברגמן התלונן על חוסר הנימוס של הקצין הצעיר סנ"צ נתן קרמור־סקי אשר בהגיע ח"כ מנחם פורוש למשטרה בעקבות מעצר בנו, הוא ק־רא לשוטרים לתת לזקן, קרי לח"כ מנחם פורוש, לעלות אליו למעלה. ברגמן אמר כי על הקצין הצעיר היה לרדת לפורוש האב ולתת לו הכבוד הראוי לו גם כזקן וגם כח"כ.

בתגובה אמר קרמורסקי כי בבי־טוי זה השתמש כדי להבדיל בין פו־רוש האב לפורוש הבן והוא מוכן להתנצל אם ביטוי זה נחשב לגנאי.

בדברי תשובתו דחה יהודאי את גירסת חברי מועצת העיריה ואמר, כי המשטרה לא נהגה להסיע העצורים החרדים בניידת רק כדי ל־הכעים. להיפך אמר כי השימוש בנז, הוכח כאמצעי יעיל לפזור הפגנות והשימוש בו אינו משפיל כמו השי־מוש באלות.

בבית המשפט המחוזי בחיפה

להוי ידוע כי הוגשו לבית המשפט, בתיקים המפורטים להלן, בקשות ליתן צווים המכריזים על צווי ירושה ו/או קיום צוואות ו/או מינוי מנהלי עזבון.

כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון, שאחת הבקשות מתייחסת אליו ורוצה להתנגד לה, יגיש התנגדות להכרזה תוך 15 יום מיום פרסום הזמנה זו. שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

ירושות:

מס' התיק	שם המנוח/ה	תאריך הפטירה	שם המבקש/ת
2205/87	גוטמן חנה	11.6.87	גוטמן דוד
2206/87	שולדנפריי סיני	27.9.87	עמיצד רבקה
2207/87	גזברי זאב	6.10.87	גזברי מגדה
2208/87	זינגר אדרנה	26.5.87	זינגר פאול
2210/87	יהודית בס	20.2.86	מאיר בס
2211/87	ליטמן בס	10.4.87	מאיר בס
2213/87	לורינץ מכאל	2.1.68	דוד לורינץ
2215/87	גיסלר בתיה	17.9.87	גיא דוד
2216/87	ירון שמואל	18.10.87	ירון אסתר
2217/87	לאודין אשר	12.10.87	לאודין פנחס
2218/87	שראייטורו איטה	17.7.87	זלמן שחר
2219/87	קסנר יהודה	25.7.84	קסנר חיה
2231/87	קנירסקי שרה	22.1.76	קנירסקי דוד
2222/87	מאירסון בלומה	12.9.86	ברלינסקי יהודית
2223/87	מאירסון מאיר	31.5.83	ברלינסקי יהודית
2224/87	קלימקר צפורה	14.9.87	קלימקר דוד
2228/87	רוזמן יחזקאל	6.6.87	רוזמן יהודה
צוואות:			
3.11.86	קילדור מיכל	3.21.86	בילדור מיכל
2221/87	טקיבין מאיר	14.6.87	יחיאל צרן
2229/87	קיפין חוה	28.8.87	קופיץ זליג
2230/87	דסטנולד פייגה	20.10.87	טומשוב צילה

ב. גילאור, שופטת ראשית

בין הפטיש והדוכן

בעקבות ליל הגלשנים

אתמול בכנסת

מאת יונה כהן

ח"כ רן כהן מסיעת ר"צ אמר שהשאננות המדינית היא המכאיבה לו יותר לא פחות משאננות צב־אית בטחונית.

לדבריו, אין מנוס מהמשך פעי־לות הטירור והרצח, כל עוד אין פעילות שלום ולועידה בינלאומית. יחד עם פעילות צה"ל לפגוע במח־בלים, הוא תובע מהממשלה לפעול בדרך המדינית.

אליעזר גרנות ממפ"ם יצא נגד ניצול הפיגוע המכאיב לחשבונות פוליטיים נגד הגדוד, שאיבד מאות מחייליו במלחמות ישראל, הקים מאה וחמישים ישובים ומאחזים וכותב דפים מהודרים במדינה.

גם ח"כ שבח וייס הגן על הנח"ל.

וח"כ בנימין בן אליעזר (פואד) ציין שהטירור היה ומהווה מלחמת צבאים. לראשון המתפייך — ראשון המפסיד. אסור להיתפש להיסטריה אמר, ויש לסמוך על צה"ל הבודק ומסיק לקחים צבאיים מבצעיים.

הננו במלחמה קשה ואכזרית ו־אין להיתפס לשאננות, אמר דן מרי־דור. הוא תבע הודרת תושיה זו בלב חיילנו. מלחמתנו צריכה להי־ות גם יוזמת, ולא רק על ידי צה"ל. ידינו תשיג רבי מחבלים כג'יבריל ואויבים בכל מקום שהם. גם סוריה אחראית לרצח ולטירור. דרוש לחץ על מצרים שתצעד בדרך שלום אמת בלי לשבח פעולות רצח על ידי מחבלים.

ורדיגר אמר שהפיגוע בצפון מ־מחיש מחדש שאירגוני הטירור אי־נם יכולים להיות שותפים לדיונים על שלום באיזור. הוא דיבר נגד אלה הנפגשים עם אשפיסטים וקרא למצות את הדין עמם. הוא קרא לחזק את ידי התושבים בצפון.

לגרש מהארץ את משוחררי העי־סקה עם ג'יבריל, תבעה גאולה כהן, באמרה שלעולם לא יהיו יותר עיס־קות שיחרור שבויים עם אירגוני המחבלים. יחד עם זאת קראה להג־גביר את ההתנחלות ביש"ע.

וח"כ הרב מנחם פרוש שאל אם מוצדקת הביקורת הנוקבת והדיו־נים הפומביים בעניני בטחון, ואם אלה אינם גורמים התרופפות המשמ־עת, כפי שראינו בליל הגלשנים בצפון. הוא חושש שצה"ל איבד את כח ההרתעה וההתגברות המוחצת שהיו בעבר.

הרב דרוקמן: מצריים מזלזלת בשלום

ח"כ הרב חיים דרוקמן הגיש את־מול הצעה דחופה לסדר היום על הנושא: פתיחתם המחודשת של מ־שרדי אש"ף במצרים. דחיפות ההצ־עה — אושרה.

בדברי־הסבר להצעתו כותב הרב דרוקמן:

פתיחתם המחודשת של משרדי אש"ף בקהיר והנפת דגל אש"ף עליהם בהשתתפות נציגי השלטון המצרי הנה חמורה מאין כמוה.

יש בכך משום נתינת יד מצד הממשל המצרי לארגון המרצחים ש־הכריז מפורשות על השמדתה של מדינת ישראל ואף פועל למעשה להגשמתה של הכרזה זאת על ידי טירור נפשע של רצח אנשים נשים וטף בכל מקום שידו מגעת.

אם מישהו עוד זקוק לכך, זוהי עדות נוספת ליחסה „האמיתי" של מצרים להסכם השלום עם ישראל".

מדיוני הוועדות

ועדת הכספים אישרה אתמול ב־רוב קולות העברת 1.6 מיליון ש"ח מהרזרבה הכללית למשרד הפנים להקמת יחידה בנושא הפיקוח על הבנייה.

כן אישרה הוועדה למשרד הפנים להתחייב בסכום של 1.3 מיליון ש"ח לצורך רכישת ציוד וחמרים להוצ־את דרכונים ותעודות מעבר חד־שים.

הוועדה גם אישרה: הקצבת סכום של 1.1 מיליון ש"ח לקרן המחקרים של משרד המדע והפיתוח, בעקבות חתימת ישראל על הסכמים חדשים לשיתוף פעולה בינ־לאומי בתחום המחקר (עם השוק האירופי, עם צרפת ועם בנק הגנים הלאומי.

1.8 מיליון ש"ח למענקי שיווק ליצוא של משרד התעשיה והמסחר ו־5 מיליון ש"ח למענק.

6.4 מיליון ש"ח להלוואה לאגודת הגולשים לשפר מבנה ההון של ה־אגודה בהתאם לתכנית הבראה בין האגודה לבין האוצר.

1.7 מיליון ש"ח למשרד לקליטה עליה להתגבר סעיפים הקשורים עם עליה.

יו"ר הוועדה, ח"כ אברהם שפירא הציע שהבנקים שגבו עמלה על פדיון מניות הבנקים יעבירו את ה־עמלה לאוצר. (בישיבה קודמת קב־עה הוועדה שהעמלה תוחזר לבעלי המניות).

הוועדה החליטה ברוב קולות, לפי הצעת ח"כ יורם אורידור, לדחות את ההצבעה למחר (בהנחה שאם הבנ־קים יעבירו את העמלה לאוצר עד היום תעמוד הוועדה על החזרת העמלה לבעלי המניות). ח"כ ג. גדות, מצא תמור — דרשו להצביע אתמול ולהחזיר את הכסף לבעלי המניות.

ועדת הכנסת החליטה אתמול לה־כיר בחבר־הכנסת רפאל איתן כ־סיעה בשם „צומת".

אתמול כינס ח"כ איתן את פעי־לי המרכזים לקראת כנס היסוד של „צומת" שייערך בימים הקרו־בים.

רבין: מדיניות הביטחון

(סוף מעמוד ראשון)

„המאזן הוא חיובי, השקט מוכסח. אף אזרח ישראלי לא נהרג מאז צה"ל יצא מלבנון. נפלו 27 חיילים ומספר חיילים נשבו. בשבוע שעבר שילמנו מחיר כבד. מאידך, כשלוש מאות מחבלים נהרגו בחודשים שע־ברו ומאות רבות נפצעו" אמר רבין והוסיף שכעשרת אלפי מחבלים פ־לשתינאים מצויים שם, ועוד אלפים באירגוני השיעים אמל וחיזבאללה, ו־לכמה מהם כלים אוויריים.

על ליל הגלשנים אמר שר הבט־חון ששני גלשנים ואולי יותר יצאו מבקעת הלבנון לשטחנו, הם טסו בגובה כחמישים מטר. כוח צה"ל מהנח"ל דיווח על רעש מנוע של כלי טיס. לפי פקודות קבע, תוך זמן קצר הוטפלו כוחות יבשה, מ־טוסים ומסוקים והופעל מערך כו־ננות צבאי אוירי.

כמחצית שעה אחרי כן נחת גל־שן סמוך לכביש דפנה־קרית שמו־נה. המחבל ירה והרג קצין שנסע בטנדר, פצע חיילת, עבר בשער ה־נח"ל. המחבל חוסל. בשעות הבוקר נמצא גלשן נוסף בדרום איזור הב־טחון והמחבל נהרג באש חיילינו.

יו"ר הכנסת הלל, שר הבטחון ו־כל הנואמים שיגרו למשפחות ההרו־גים תנחומים וברכת החלמה מהירה לחיילים הפצועים.

שר הבטחון וכמה נואמים אחרים הרימו על נס את גבורתם הנפשית של תושבי הצפון, שהפגינו נחישות החלטתם לחיות בישוביהם. צויינה גם זכותם ומסירותם של חיילינו הפועלים באומץ וגבורה להבטחת השקט השלום.

בסיכום הדיון אמר רבין שהתנאי להתקדמות לשלום הוא שנשכנע את מדינות ערב שבדרך הטירור לא ישיגו מאומה, וכל דיבור והצעה להסתלק מהשטחים כתנאי לשלום גורמים נזק חמור לקיומנו ולבטחו־נו.

לאחר מכן התקבלה ברוב גדול הצעת סיכום מטעם סיעות הקוא־ליציה.

בדברי סיכום לדיון יצא שר ה־בטחון נגד הדיבורים על יציאה מ־שטחים אלה ואחרים כפתרון לש־לום. וגם נגד אלה המציעים „פת־רונות פלא", הצעות „זבנג וגמרנו". לאלה ולאלה אמר השר רבין, שאם רוצים בבטחון ובשלום יש לחדול מהצעות חסרות יסוד ומזיקות. במ־קומה נפעל להוכיח לארגוני המ־חבלים שמי שנוקט בפעולות טירור יקבל מכה קשה וסופו שיפסיד.

„אנו חיים בצל הטירור מלפני קום המדינה, וגם כשהתקבלה תוכ־נית החלוקה, הערבים יצאו נגדה. ה־טירור נמשך גם לפני שחזרנו לירדן ולעזה כי מגמתם לפגוע בעצם קיו־מנו", אמר רבין.

במלחמת לבנון, המשיך שר הב־טחון, לא חיסלנו את הטירור. כיום מצויים שם יותר אירגוני מחבלים משהיו שם לפני חמש שנים, והם מכתיעיים לא רק על ידי מדינה ע־רבית אחת. יש בכוח צה"ל למנוע פעולות טירור, אולם נכון שזו מ־לחמה מתמשכת, ולא נבטיח „אף ק־טיושה" או הצלחה של מאה אחוז־ים. גם אם פה ושם נספוג מכה, ב־יכולתנו לעמוד בזה. ישנה פעילות מנע אקטיבית, כזו שמונעת חדירה ופעילות טירור בדרך הים. יש גם פעילות יזומה. נגד אירגוני הטי־רור ובסיסיהם", הוסיף.

השר שרון תובע קבלת אחריות על הדרג המדיני

מאת סופרנו המדיני בירושלים

כמספר שרים בממשלה תבעו הסקת מסקנות חריפות כתוצאה מהמחדלים שנתגלו במחנה הצב־אי בצפון בזמן פיגוע המחבלים.

השר אריאל שרון תבע שהדרג המדיני יקבל עליו את האחריות לכישלון ולא להטיל את האחריות רק על הדרג המבצעי.

שר הבטחון, הרמטכ"ל, אלוף פיקוד הצפון, מפקד חיל האוויר ובכירי צה"ל נוספים דיווחו למס־שלה על הארועים בצפון.

הממשלה שלחה תנחומיה למשפ־חות השכולות ואיחולי החלמה ל־פצועים.

רה"מ סיכם, כי צה"ל, העוסק ב־תחקיר הפיגוע, יגיע למסקנות ב־הקדם. צה"ל ימשיך לעשות ככל האפשר כדי שמחבלים לא יחדרו לישראל.

הוא הוסיף, כי לממשלה ולתו־שבי הצפון אמון מלא בפעולות צה"ל ובפיקוד צפון.

כן שיבח את תגובתם של תושבי הצפון לאחר התקרית.

ירידות בשערי

(סוף מעמוד ראשון)

כת היקרה ב„פיקסינג" הוא 493.90 דולר.

„האימון בבורסות העולם מת־מוטט" אמר אנדרו ביואן, כלכלן, איש הבנק להשקעות „דרקסל ברנ־הם לאמברט" בלונדון.

„כבר קיצצו את הריבית באירופה ודברלא השתנה, הושג הסכם ב־ענין התקציב בוושינגטון שאינו הס־כם אמיתי. התקווה שקבוצת שבע המדינות תתכנס נגוזה וכל זה מביא לכך שהדולר נתון ללחצים" הוסיף ביואן.

הבנק הממלכתי של יפאן רכש דולרים כדי להביא לייצוב השוק אך הסוחרים אמרו כי אף בנק מר־כזי אחר לא נהג כמו הבנק ה־יפאני עד לשעות הבוקר המאוחרות.

„אנו מנסים לחזק את ערך ה־דולר, אך מיד לאחר שאנו יוצאים מן השוק, אנו עדים לירידה נוספת של שער הדולר בחוב אחד" אמר סוחר הולנדי כאשר שער הדולר הגיע לשפל של"א היה כדוגמתו ל־אחר מלחמת העולם השניה — 1.8380 פלורינים הולנדיים.

סוחרים רבים סבורים כי הקיצו־צים בתקציב ארה"ב בסך 76 מיליארד דולר, עליהם הוסכם במהלך החודש במגעים בין הבית הלבן למנהיגי הקונגרס, לא יאושרו ב־קלות על ידי הקונגרס.

מהונג קונג נמסר כי שערי המ־ניות שם ירדו ב־2.5 אחוז.

בלונדון עלה שער הלירה שטר־לינג ב־2.5 סנט והגיע לכ־1.83 דולר. הדולר ירד ב־2.5 פניג ושני ין לעומת שער הנעילה של יום ו'.

גם בטוקיו צנח הדולר לשפל חדש שלא היה כמותו מאז מלחמת העולם השניה, זאת בכל הנראה על רקע ספיקות בקשר ליכולתו של הקונגרס האמריקני להביא לצמצום הגרעון בתקציב האמריקני.

הדולר ירד בטוקיו לשפל שלא היה כמותו של 132.78 יאן ו־1.641 מארק לעומת שער סגירה של 133.50 יאן ו־1.651 ביום שישי.

הירידה במטבע האמריקני באה על אף התערבות קטנה מצד הבנק המרכזי היפאני שקנה דולרים ב־נסיון לחסום את הירידה, אך ללא הצלחה.

צניחת הדולר הביאה להידרדרות מחירים בבורסה של טוקיו לניירות ערך בתחילת המסחר על בסיס ה־הנחה שככל שהיאן מתחזק יקשה על היצואנים היפאניים למכור מוצ־רותיהם בשוקי חוץ, בעיקר בארה"ב.

החקלאים מייחלים לגשמים

מאת חיים פיקרש

חלפו כבר מספר שבועות מאז קילוחי הגשמים הירוו את הארצה הצמאה, מחודשי הקיץ החמים. החקלאים קיבלו אז בברכה את רדת הגשמים והתפללו ל„חורף גשום", הרף העובדה כי היורה פגע גם אי פה ואי שם בגידולים חקלאיים מסויימים, כמו הכותנה והבוטנים שיוכזו בשדות לקראת האסיף והשיווק.

הגשמים האם גם הביאו חסכון ניכר בהשקיית שדות־הגידולים ולהעשרת מאגרי המים — דבר שגם מבטיח צמצום החשש מפני המלחת הבארות בעקבות שימוש היתר בשאיבת מים.

אולם, מיד לאחר ירידת הגשמים הרצופה, שוב באו ימי שמש חמים רצופים. החקלאים אינם יכולים להיות אדישים לכך, ושוב מפוזים קילוחי מי ממטרות בשדות, שוב הוצאו צינורות ההשקייה מהמחסנים להרוות צמאון המטעים. במיו־חד אמור הדבר כא־ר "צצי פרי ההדר, כדי שאפשר יהיה לקיים את קטיף ההדרים הגדול וארגון משלוחי תי־בות הפרי אל שווקי אי־רופה, הממתינים כבר ל־תפוחי הזהב מישראל...

במוקד

אנשי חברת „מקורות" מבקשים להרגיע. דוברם, מרדכי יעקובוביץ אומר כי עדיין מוקדם לדבר על עצירת גשמים. לדבריו, למרות מזג האוויר הנאה, „אביב שלא כרגיל בחודש נובמבר", עדיין רבים הסיכויים שהגשמים שוב יתקדרו בבוקרו של יום קרוב והגשמים המיוחלים ירדו.

האנשים אשר על מאגרי המים מוסיפים, כי המאסה הגדולה של הגשמים יורדת בדרך כלל בחודשים דצמבר—מרץ, „כך שהגשמים עדיין לפנינו". יחיאל מור — מאזן הגשמים שנבדק מורה על כך שהוא אינו שלילי, מכיוון שבחודש אוקטובר ירדו כמויות גשמים ניכרות, העולות באזורים מסויימים על הכמות השנתית הממוצעת לעונה זו של השנה.

גם מצבה של הכינרת, שנתמלאה עוד מגשמי אשתקד ומהפשרת השלגים שנערמו על קצה החרמון ומורדותיו הגבוהים, הוא סביר, יחסית.

אך מה לעשות ובליבותיהם של החקלאים מקננת שוב התורה לבאות. שנות הבצורת הרצופות של לפני מספר שנים לא נשכחו.

„אנו ממתינים. מאזינים לתחזיות החזאי של השירות המטראולוגי ונושאים עיניים אל שמים בהירים נעדרי עננה, ומתפללים ומייחלים לרדת הגשמים, בתקווה שאמנם יבואו גשמים אלה, שוב, בעיתם".

תופעה לוואי אחרת ל„עונת הקיץ של ימי החורף" היא — הערפילים היורדים בכל בוקר, מקשים על נסיעת כלי־הרכב ואף גורמים תאונות רבות, בהן גם קטלניות, כפי שאירע בבוקרו של יום השישי האחרון בכביש מאשדוד לראשון־לציון.

הערפילים, אומרים אנשי השירות המטראולוגי, אינם ערפילים מקובלים בעונה זו של השנה. הם יוצאי דופן, שכן הופעה של ערפל מקובלת בדרך כלל בחודשי ספטמבר, אוקטובר, וגם לא בעוצמה כזו שבה נהגים מתלוננים „שאינם רואים אפילו ממטר" !...

בכל מקרה קשה לחזות מראש היווצרותם של ערפילים. ברוב המקרים הם „משוטטים" מעל הים ואינם פולשים אל אזורי החוף, אלא אם כן האוויר הלח, הבא מהים, מתערב עם אוויר יבש וחם, במשך הלילה הוא מתקרר ולקראת הבוקר הוא מופיע ב„ערפל של ממש"... כזו היא התופעה האחרונה, שגם אליה צריכים החייבים אלו האחוזים בהגה להסתגל ולכלכל נהיגתם בהתאם.

הסיעות הדתיות יביעו

(סוף מעמוד ראשון)

יו"ר הוועדה המרכזית של הקי־בוץ הדתי אברהם שפירן אמר כי פסק דינה של השופטת גבי פרוק־ציה הוא פגיעה קשה ברוחה של השבת במדינת ישראל ובחיי פ־עילות נמרצת של התנועה.

„פסק הדין מהווה אף פגיעה ב־סטטוס־קוו במדינת ישראל, המהווה רקמה עדינה וגשר דק ביחסים בין דתיים וחילוניים", אמר.

שפירן הוסיף, שאף הסטטוס־קוו דורש דיון ועיון מחודש, יש לש־מור עליו מכל משמר עד שתי־קבע דרך אחרת להסדרת היחסים בין דתיים לחילונים במדינה.

„על המפד"ל להוביל מאבק ציבו־רי עקבי, אמין ובלתי מתפשר ב־נושא זה ולמצות את כל הדרכים האפשריות לשמירה על השבת, הן במישור המשפטי, על ידי הגשת ערעור על פסק הדין והן במישור הפרלמנטרי ע"י חקיקה מתאימה.

בהקשר זה הזכיר אברהם שפירן כי קיים תקדים חקיקתי כאשר ב־עקבות פסק־דין בג"ץ בנושא ילדי שליט הביאה המפד"ל בעמדתה ה־נחרצת לשינוי בחקיקה.

שפירן הוסיף, שעל המפד"ל לצאת למערכת הסברה מקיפה בקרב ה־ציבור הרחב בו תוסבר חשיבות שמירת השבת בפרהסיא והשלכותיה על החיים המשותפים ועל אחדות העם במדינת ישראל.

בכל מקרה, מסיים אברהם שפי־רן, יש להישאר במאבק זה במי־שור העקרוני העניני ולא לצאת בהתקפות אישיות בפגיעה כלפי מערכת המשפט באשר כבודה של מערכת המשפט במדינה הן הכל־לית והן הרבנית הינו חלק מהותי ממערכת חוק הצדק.

* שיבושי תנועה היו אתמול ב־מפרץ חיפה, לאחר שכמויות של דלק נשפכו על הכביש, בעקבות התנגשות בין מיכלית דלק לבין משאית.

התאונה היתה בכביש וולקן, ליד מנעוזדייגים במפרץ חיפה.

הכביש נסגר לתנועה וכלי רכב הופנו לדרכים עוקפות.

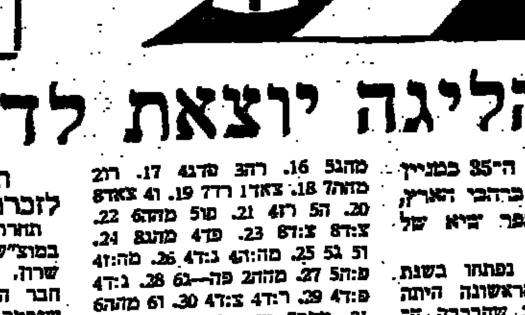

מאת שלמה קנדלשיין

הליגה יוצאת לדרך

משחקי הליגה ה־35 במשחק יפתחו השבוע בכל רחבי הארץ, בהשתתפות מספר שיא של 254 קבוצות.

משחקי הליגה נפתחו בשנת 1954 והאלופה הראשונה היתה „לסקר" תל־אביב שהרכבה ה־היסטורי היה ד"ר אורן, אלוני, קניאז'ר, לבנטסקי, פרידמן ו־בראון.

האלופה, הנוכחית היא באר שבע, הנראית יחד עם הפועל תל־אביב, כמועמדות בעלות ה־סיכויים העדיפים לזכייה באלי־פות הליגה הלאומית.

*

קאספרוב — קרפוב 8.5:8.5

לאחר המשחק ה־17 על התו־אר העולמי, הנערך בסביליה — שויון. קרפוב התאושש לקראת הסיום, והוא מנסה משחק הת־קפי כדי לסיים את הדו־קרב בנצחון. תיקו יותיר את קאס־פרוב כאלוף עולם. נותרו עוד 7 משחקים. להלן שני המשחקים האחרונים:

פתיחה־אנגלית

(המשחק ה־16)

קאספרוב — קרפוב

1. גו4 הה5 2. פג3 פו6 3. פו3 פג6 4. גו3 רב4 5. רג2 0־0 6. 0־0 צה8 7. ד3 ח:ג3 8. בג3 ג4 9. פד4 ה6 10. ד:ה4 פ:ה4 11. מהג2 ד5 12. ג:ד5 מה:ד5 13. דה3 פא5 14. דו3 פה6 15. דה4

מהג5 16. רהד פדג4 17. רג2 מזה7 18. צאד1 רדד7 19. צאד8 20. הה5 רו4 21. פו5 מהה6 22. צ:ד8 צ:ד8 23. פד4 מהג8 24. ג5 ג5 25. מה:ה4 ג:ד4 26. מה:ד4 פ:ה5 27. מהה2 פה—ג6 28. ג:ד4 פ:ד4 29. ר:ד4 צ:ד4 30. ג6 מהה6 31. מהב2 מהה3+ 32. מח1 בג6 33. ו:ז7 פג4 34. מהג2 מ:ג4 35. רד5 פד6 36. מהב2 מהה5 37. רב3 א5 38. מהו2 ו5 39. מהב2 ב5 40. א3 מו6 41. מהו2 הלבן נכנע, 0:1.

*

הודית של המלך

(המשחק ה־17)

קרפוב — קאספרוב

1. פו3 פו6 2. גו4 ז6 3. פג3 רז7 4. הה4 ד6 5. ד4 0־0 6. רהב2 ה5 7. 0־0 פג6 8. ד5 פה7 9. פד2 א5 10. בג3 ג5 11. א3 פה8 12. צבו ז5 13. בא ג4 14. א:ב4 כה 15. מהב3 פו6 16. רד3 רח6 17. צבב צאו1 18. מהג2 רו4 19. פ:ג3 ו:ה4 20. פ:ה4 פ:ה4 21. ר:ה4 צ:ג1 22. צ:ג1 ר:ג1 23. מה:ג1 פו5 24. מהו5 פד4 25. מה:ד8 פ:ו3+ 26. ר:ו3 צ:ו8 27. כ:ג5 ב:ג5 28. צבו צו8 29. צבו8 30. צבו צו6 31. צבו 32. צו6 רד4 רו5 33. ר:ו5 צ:ו5 34. זו צו6 35. ז4 ו7 36. מז2 37. מז7 זו מז8 38. מז ז5 39. ח:ז5 ח:ז5 40. מהג מז3 41. צבג8 42. מח7 צד8 מז7 43. צ8א מז7 44. מהג מח7 45. צא7+ מז6 46. צהז ז4 תיקו.

*

תחרות ברעננה לזכרו של רם שרון ז"ל

תחרות צרים קבוצתית נערכה במוצ"ש ברעננה לזכרו של רם שרון, מנהל המועדון המקומי, חבר הנהלת האיגוד ו„הפועל", שנפטר לפני מספר חודשים ל־אחר מחלה קשה.

בכל קבוצה השתתפו 10 שח־קנים, בקצב של שעה לכל שח־קן. התוצאות: כפר סבא 21.5 מ־30, לפני הרצליה 18, הוד ה־שרון 17.5 ורעננה 3.

הצטיינו: יצחק בן־מנחם ו־רונן לב (הוד השרון), רון ליפ־שיץ, הרי שוורץ ואריה וייסבוך (כפ"ס) וברק זינגר (הרצליה), כל אחד צבר את מלוא 3 ה־נקודות. ניהל: שלמה קנדלשיין.

*

משחק התקפי נאה מתחרות טימישוארה (רומניה) 1987.

קוייפר — ליאונג

1. ד4 פו6 2. ג4 ה6 3. פו3 ד5 4. פג3 רה7 5. רו4 0־0 6. ה3 ג5 7. ד:ג5 ר:ג5 8. א3 פג6 9. מהג2 מהא5? 10. צד1 פה4 11. ב:ד5! 12. פג3 ב:ג3 13. רד3 צ:ג5 14. פו6 ו6 15. רד4 ה:ו5 16. צ:ו5! ז:ו5 17. 0־0 פח7 18. רה5! מהא5 19. מהה7? מהג6 20. ר:ה6! מה:ו6 21. פ:ו6 ה:ו6 22. מהג4 ג6 23. מה:ו6+ צו7 24. צא1 א5 25. ז4 א4 26. רד4 27. א3 ר:ג5 ב:ג5 28. מהב3 השחור נכנע, 0:1

התמודדות עם המשמעת

בימים שחלפו מאז פיגוע הרחפן של המחבל במחנה הנח"ל בצפון, נשמעו תגובות רבות מפי אישים בראש המערכה הבטחונית והצבאית.

לפחות לפי ההצהרות אין שום מגמה „לטייח" או לחפות ואף אין כוונה להקל ראש בחומרת התופעות שנתגלו בקשר עם הפיגוע, מעבר להתנהגותו של הש.ג. שעמד בפתח הבסיס. הדרגים הבטחוניים אינם מפחיתים ממשקל ה„פאשלה" בצפון, אך יש גורמים ציבוריים ופוליטיים המשלחים ביקורת שלוחת-רסן כלפי הנח"ל ומסגרות נוספות בצה"ל, בלא לבדוק דברים כהוויתם. יש לקוות כי המסקנות האופרטיביות שיוסקו בעקבות החקירה המתנהלת, לא יושפעו מאווירת ה„עליהום". הנושא הוא חמור ומסובך וצריך לשקול היטב-היטב את דרך הטיפול.

אך בצד קביעת האשמים במחדלים שנתגלו בפרשת פיגוע הדמים בצפון, יש להרחיב את היריעה ולבחון נקודות תורפה בצבא שפרשה זו היא בבואה להן. אבל שבדיקות של נהלים וביצוע הוראות נעשות רק לאחר שמתרחשים אסונות, אך בימים כתיקונם אין מודעים די הצורך לחריקות „שגרתיות". נושאים אלה צריכים להיבדק לעומק, לא דווקא מתוך זיקה ישירה למחדלים שנחשפו בסוף השבוע בצפון.

אחד הנושאים שצריכים להיבדק הוא המשמעת בצה"ל. בהקשר זה אמר שלשום אלוף פיקוד הצפון, האלוף יוסי פלד: „יש לנו בעיה אמיתית של משמעת בצבא. אנחנו מטפלים בה כל הזמן. לא הגענו לרמה שצריך להגיע אליה. צריך להמשיך ולטפל בבעיה ללא לאות".

ברור, אין נוסחת-פלא להתמודד עם בעיית המשמעת בצה"ל. זוהי בעיה שמטפלים בה כל השנים, אך הרבה פגמים בתפקוד המערכת הצבאית נובעים ממנה. המחדלים שהיו בפיגוע בצפון אינם קשורים רק בבעיות משמעת, אך אין ספק כי לעניין זה היה משקל בהשתלשלות האירועים.

יו"ש

הם תפסו

גאווה לאומנית

פרשת „ליל הגלשונים" והמבוכה הקשה שפקדה צה"ל בעקבות כך, הרתינו ליבותיהם של ערבים בישראל וב„שטחים". אין מדברים על כך, אך הרים רבים מביעים כמי-כה? אלוליה אלה, שם הגנב, משומר במשמעו, את ה„בשורה" על כך שמחבל אחד הצליח להיכנס לביתם צבאי, להרוג ולפצוע מספר רב של חיילים!

גורמי הבטחון חרדים, מאחר שה תחושת גאווה לאומנית עצמה בערבים, ובהתאם לכך נערכים גם לסבל מזימות פיגוע ורצח.

שמענו גם כיצד „תגבור" אסירים בטחוניים בבתי כלא, ובמיוחד בכלא שכם, שם סגרים מאחורי סורג ובריח גדודי הרוצחים מבין אנשי ר' תומכי אש"ף, שם לא הסתירו את שמחתם. שרו שירים לאומניים, ערכו „סעודה" „כיד המלך" מהתפרים שהורשו להם על ידי הסוהרים, ר' שם גם בקעו ממקלטי רדיו — שהותר לאסירים להפעיל — כל אותם שירים מתסיסים, המשמעים דרך קבע מעל גלי האתר של מדינות ערב.

יש התוהים על מה ולמה נתן שר המשטרה את ההוראה התמוהה הזו, להעניק מקלטי רדיו לאסירים בטחוניים? מה מצא שר הבטחון להיות „רחמן" כל כך כלפי אסירים שחלק מהם רצחו בדם קר יהודים?

יש לברר אחת ולתמיד, מה פשר „הנחיות המקסימלית" המבטיחה לאסירים אלה חיים קלים? וביצד יכולה, למשל, אותה צורבת דין הניצבת לימינם של מחבלים-רוצחים, לצפות בבתי הכלא כבביתה, ולשגע את כולם בבצ"ים שהיא מגישה, כדי להבטיח „חופש ללוחמי החופש"!?

ת—פ—ן

*

תצפית

עוזר ללוחמים בחוזרים בתשובה

„יש לי סלידה במסית מרקמוניה ובעיקר מימוגניה שרלפנית ופגנית, כמעט עם אסקמים של שמיסת מוח", אומר ב. מיכאל במחזה בשם ברוורים שכתב.

במאמר תחת הכותרת „ישיבת אור-רוורים" שהופיע ב„מעריב" אני קורא שורות נגד החוזרים בתשובה, ואני תוהה ושואל מניין השנאה האנטולוגית הזו של עתונאי חובש כיפה?

„הם בזויים ומאוסים בעיני באותה מידה כמו האנשים ששולחים צעירים עם צמת לשיר ברחוב הרי קרישנה", אומר ב. מיכאל במחזה „ברוורים". ע"י הוקוס פוקוס וגימטריאות הוא מבלבל את המוחות של הצופים בהצגה.

הוא מכניס דברי הבל וניבול פה בהצגה שכל כולה מלחמה ועזרה ללוחמים בחוזרים בתשובה.

אחרי קריאות התוכן של ההצגה המבוזה הנ"ל נותר רק להגיד בוז לעתונים הנאמנים לשונאי הדת והדתיים.

משה אבי-שלום

*

בנתיב הסבל והפדות

בצדק כותב שלמה זמרוני, במבוא לספרו של אחיו, זאב (הוא גושא וילמוש מקלוינגברג), „נתיב הסבל והייסורים והפדות": „מאות ספרים חוברו על ידי ניצולי השואה, ספר ספר וחידושו. בכל ספר מספרות השואה מתגלים הבירים החדשים, אשר שכל אנוש איננו מסוגל לתפוס אותם, אך עדיין לא הכל התגלה. מגילת האש טרם הושלמה.

בספרו זה תיאורים של ימי האימים. בן דור השואה מעביר לדור הגאולה את תודעת השואה, לפי הצו: „זכור את אשר עשה לך עמלק, לא תשכח". בספר פרטים על הנספים בכבשני אושוויץ, וביניהם בני משפחת המחבר, על הנספים במחנות השמדה מטהאוזן וגונסקירכן באוסטריה.

מגילת הייסורים החלה ב-19 למארס 1944, יום בו נכנסו הגרמנים להונגריה, גירוש יהודי הונגריה למטהאוזן ומחזות הזוועה במחנה השמדה זה, מאות נהרגו בעבודת הכפייה. תיאור מזעזע זה של מצעד ממטהאוזן, 60 ק"מ לגונסקירכן, בלי מזון ומים, עד מאי 1945, בבוא האמריקאים. אחריהם הגיעו חיילים מהבריגדה היהודית, שהתחילו מארגנים שיירות עולים לארץ ישראל.

המחבר, זאב זמרוני, עמד בראש קבוצת עולים חברי הפועל המזרחי והחלוץ הדתי, שעשו את דרכם מאיטליה לחיפה, ובין מקבלי פניהם היה השר משה חיים שפירא.

אמנם, טוב היה אילו יד עורך מנוסה היתה מטפלת בעריכת הספר והכנתו לדפוס, אך הדברים כתובים בכנות ובפשטות מרשימה כל לב.

יונה

מן המעיין

קטנתי מכל החסדים (בראשית ל"ב י"א). אמר ר' ינאי, לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר שייעשה לו נס שמא לא ייעשה לו נס; ואם עושים לו נס — מנכין לו מזכיותיו. אמר ר' חנין, מאי קרא? קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך.

שבת ל"ב א'

ירידות בכל אנפי הבורסה

מאת מרדכי נפש

מגמת הירידות בשערי המניות נמשכה גם אתמול.

אתמול הופיעו היצעים גם למניות הבנקים שבהסדר וגם לכל אפיקי אגרות-החוב.

בקרנות הנאמנות היו פדיונות של כ-8 מיליון שקלים.

אתמול בבורסה

מרבית הסוחרים אינם רואים בפתח שיפור באווירה, זאת נוכח היעדר הזרמת כספים חדשה לשוק.

הודעות הבורסה

- פריקלאס — רווח מותאם של 1.7 מיליון שקל באפריל—ספטמבר, לעומת 60 אלף שקל בתקופה המקבילה אשתקד.
- דמה — שונה מבנה ההנפקה.
- יצהר — החברה תרכוש את מפעל השמנים המתחרה „תבלוף", למעט המקרקעין שבו.

שערי המניות

המניה	השער	השינוי בנק'	השינוי ב-%
סנונית 0.1	1445	+ 20	+ 1.4
פי.בי.	8070	—237	— 2.9
אי.די.בי. 88ל	100700	—1400	— 1.4
איגוד 88ל	74985	—700	— 0.9
דיסקו' א 88ל	128700	—800	— 0.6
מזרחי ש 88ל	41500	—260	— 0.6
פועלים ש 88ל	68600	—580	— 0.8
כללי 88ל	174500*		
בלל סט' 88ל	43530	—250	— 0.6
מימון 1.0 88ל	58050	—660	— 1.1
אדנים	23100*		
פתמי"ש	2290	+ 20	+ 0.9
ספנות רגיל	23350	—300	— 1.3
מידב	8350	—200	— 2.3
שופרסל א'	11535	—330	— 2.8
בב-ים 0.5	3500*		
ישפרו	3400	—150	— 4.2
ישרס	19840	—150	— 0.8
מניב	1205*		
נאות אביב	3350	—150	— 4.3
פוליגון	9300	—100	— 1.1
אורדן 10.0	8000	—331	— 4.0
כבלים	415	— 2	— 0.5
אלקו ע"ש	4055	+ 15	+ 0.4
אלקטרה 0.5	1430*		
כלל אלקטרו'	2361*		
אי.פי.	189	— 6	— 3.1
מדוול השקע'	521	— 9	— 1.7
דשנים 0.5	1630*		
חיפה כימיק'	840	— 20	— 2.3
פרוטארום	50440	—2210	— 4.2
פולק 5	915	— 30	— 3.2
כור	8180	—909	—10.0
אמפא	22000*		
פוצלים השקע'	797	— 13	— 1.6
יצוא	12360	+ 10	+ 0.1
ירדן	1350	— 50	— 3.6
פז השקע'	2552	—188	— 6.9
פמה 0.5	5830*		
אורדע-פרינס	760	— 20	— 2.6
משתנים			
הבינלאומי	7571	—234	— 3.0
הסנה	254	— 7	— 2.7
דלק	2405	— 74	— 3.0
אפריקה 1	37858	—1272	— 3.3
אזורים	1038	— 35	— 3.3
נכסים	2908	—105	— 3.5
הכשרה	70727	—1628	— 2.3
כלל גדליין	772	— 8	— 1.0
פולגת 4	812	— 40	— 4.7
קופסאות פח 1	4227	— 97	— 2.2
טבע	10250	—372	— 3.5
ים המלח	2637	— 68	— 2.5
פטרוכימים	839	— 22	— 2.6
מפעלי נייר	319971	—9896	— 3.0
כלל תעשיות	230	— 6	— 2.5
הכוה 1	3985	—177	— 4.3
דיסקונט השק'	2129	— 55	— 2.5
כלל ישר' 10.0	1262	— 39	— 3.0

* ללא שינוי בשער

מת רופאה הראשון של צפת

ד"ר אליס כהן רופאה הראשון של העיר צפת שטיפל בתושבי העיר בשנים 48—50 הם לפני כן, והיה במקרים רבים הרופא היחידי גם לכל אזור הגליל, נפטר בסוף השבוע כשהוא בן 81.

מדובר בד"ר אליס כהן, מוקצי צפת היה מהדמויות הססגוניות שעד נותרו בה. הוא למד רפואה באוניברסיטה ביירות, השתלם בבתי חולים מרכזיים ברחבי העולם, שימש כרופא כללי ומרסי וסירב לעבוד בבית חולים. תקופה מסויימת כיהן גם כחבר מועצת עיריית צפת והיה נציגו של הציבור הספרדי בעיר.

היה ידוע כרופא מעולה ורבים התדפקו על דלתו לקבל ייעוץ והכוונה למחלותיהם.

התחזה לרופא לעניני מזון ותיאבון

דב קלווין (37) מערה, החשוד שהציג עצמו כרופא מומחה לייעוץ בעניני מזון ותיאבון, הובא אתמול לבית משפט השלום בתל-אביב כחשוד בגניבה, מירמה וזיוף — ושוחרר בערבות של 3,000 ש"ח.

ב"כ מפלג הונאה במשטרת תל-אביב, רס"ר מרדכי רוזנברג טען כי החשוד הציג עצמו בשעתו והתקבל לעבודה כרופא בבית אבות „חיים טובים" בתל-אביב. לטענת החוקר התברר, שאין לאיש רשיון לעיסוק ברפואה וכי הוא גנב בשעתו מיסמך של אחר, זייף אותו ומזה חודשים עושה בו שימוש לרפא.

דב קלווין חשוד גם שקיבל סרבות הנאה מספקים שונים בעת שצבד בבית האבות. הוא גם חשוד בגניבת מיסמכים בחיק הקירה פלילי שנמצא בפרקליטות מחוז הדרום, וכן בקבלת כספים במירמה מאנשים הקשורים לבית-האבות.

בקרוב — חילופי סטודנטים בין ישראל וגרמניה

מאת א. צבי גבעון

נשיא אוניברסיטת מינץ בגרמניה, אשר ביקר באחרונה בישראל נתקבל בהיכל העיריה של חיפה, שהיא עיר תאומה למינץ ע"י ראש העיר אריה גוראל.

האורח פרופ' קלאוס ביידמן מסר כי לא מכבר נפתחו שני פרוייקטים משותפים לשתי המדינות בעלות החשיבות הבינלאומית.

החשוב בהם, מחקר של פרופסורים ואנשי רוח מישראל ומגרמניה על השפעת הטכנולוגיה והמחשבים על הפרט, החברה והסביבה, תוך השוואת האספקטים השונים בשתי המדינות.

עיקר התעניינותם של החוקרים הגרמניים, הוא בהתפתחות הטכנולוגית ההיים בקיבוץ בישראל. עוד בישר הפרופסור של חילופי סטודנטים הצפויים בקרוב בין אוניברסיטאות בגרמניה ובישראל לשם לימוד תולדות היהדות בגרמניה והחיים המדיניים והפוליטיים בישראל.

גם ראש העיר גוראל הדגיש את החשיבות הרבה בחילופי נוער וסטודנטים בין המדינות, להכרה מעמיקה יותר של הדור הצעיר של שני העמים.

קיבוץ געש הגיש תלונה למשטרה על יריות בשטח המשק

מזכירות קיבוץ געש בשרון הגישה תלונה במשטרת נתניה, בעקבות הקריה הירויות בשבת אחר הצהריים בשטח הקיבוץ, שבמהלכה נפגעה כל חברת הקיבוץ.

עם זאת אמר מזכיר הקיבוץ לכתב עתיים, כי „בקיבוץ געש מתייחסים למעשה כאל אירוע יוצא דופן, שמקורו בחוסר משמעת וחוסר אחריות של המעורבים בפרשה".

לאחר התקרית גבו חיילי המשטרה הצבאית במשך שעות רבות עדויות מחברי המשק, נערכה חקירה מקיפה תמיבחוניה.

מלגות מקרן ציק יחולקו בחנוכה

ביפ"ה כסלו — נר א' דחנוכה יוענקו מלגות לתלמידי ישיבות ואולפנות בני-עקיבא ופנימיות אחרות מקרן המלגות ע"ש ר' נחמן ושרה ציק מחיפה.

מייסדי הקרן שמו להם למטרה להוכיר למקבלי המלגות את מקומות המוצא של הוריהם. על כן קבעו כי הקרן תעניק מלגות אך ורק לצאצאי יוצאי מקומות אלה: בריסטורה, קנ-גספלד, מוקרה, קרסנר עזורה, דובובה, קלין, לה, נובוסליצה, טרנופל, וילחוביץ, נרסוניצה, צירנה גניק, קריוגע, טרעסין, בדבליה, אינגלה, בילזברק, קושלה, הרישקי, עפשי צליגנה, עפשי מרכוית ועפשי תחתונה.

מרכז ישיבות בני-עקיבא המטפל בניהול קרן מלגות מיהדות זו — שלח ביבים אלה חוזר למנהלות הנוך הפנימיתי בבקשה לאתר תלמידים צאצאי יוצאי הקהילות הנ"ל.

התורמים מבקשים להביא לידיעת יוצאי עיירות אלה — דבר קיום הקרן וכל מי שמעונין יוכל לקבל עזר אלוק לקבלת מלגה אם יפנה אל המייסדים בחיפה בטלפון 04-525919. או לפי הכתובת: נחמן ציק, בן-יהודה 14 חיפה — 33064.

נרשמו לנישואין

הרבנות הראשית — לקרית-גת

גולדן דוד בן משה (רוק) מרוקו—קרית גת; כהן שרה בת שמואל (רוקה) ישראל—זכרון יעקב.

לשכת הרבנות — כפר תבור

הרי"ש מתתיהו בן מימון (רוק) ירושלים; חלק מזל (מזרחי) בת משה (גרושה) סבריה.

לשכת הרבנות — מטה בנימין

מנחם ביר אמיר בן סעדיה אמיר (רוק) ראשון לציון—ישראל; אסנת רבקה צברי בת מנחם (רוקה) בית אל—ישראל.

רוזן ראובן צור בן שמואל צבי (רוק) בית אל—ישראל; מינה צפורה צלניק בת נחמן (רוקה) ירושלים—ישראל.

לשכת הרבנות המועצה הדתית — יבנה

עדני עצמון בן סעדיה (רוק) ישראל—רחובות; לוי ניקול בת אדמונד (רוקה) ישראל—יבנה.

אזולאי משה בן רימונד (רוק) ישראל—חיפה; ספירו מרי בת תביב (רוקה) ישראל—יבנה.

אלאל אהרון בן יוסף ז"ל (רוק) ישראל—אשדוד; יעקבי נורית בת אהרוני (רוקה) ישראל—יבנה.

ישראלי שמעון בן יצחק (רוק) ישראל—יבנה; יצחק פיר כוכבה בת רחמים (רוקה) ישראל—יבנה.

לשכת הרבנות — אופקים נגב

אלגריסי שמעון בן אליהו (רוק) ישראל—אופקים; עטיה מרסיד-אורנה בת יוסף (רוקה) ישראל—שדרות.

כהן דוד בן חיים (רוק) ישראל—מהבב ברוש; כהן סימי בת יצחק (רוקה) מרוקו—אופקים.

וקנין ניסים בן מסעוד (רוק) מרוקו—אופקים; טל (אבוטבול) סכידר בת מרדכי (רוקה) ישראל—אופקים.

אשרף חנניה בן מרדישה (רוק) מרוקו—אופקים; וקנין דקלין בת יצחק (רוקה) מרוקו—אופקים.

המועצה הדתית — קרית-מלאכי

ינתנוב חיים בן איסאק (יצחק) (רוק) רוסיה—קרית מלאכי; באדליבאיב אנזולה בת אבנר (רוקה) רוסיה—קרית מלאכי.

חדד אביבן יוסף (רוק) ישראל—קרית מלאכי; עזרי סיגלית בת שלמה (רוקה) ישראל—קרית עקרון.

יזרעל ירון בן צבי (רוק) ישראל—מושב אביגדור; ממן דליה בת שמעון (רוקה) ישראל—קרית מלאכי.

לונקרי ציון הרצל בן סימון (רוק) ישראל—קרית מלאכי; בנקרה מרב בת אברהם (רוקה) ישראל—קרית מלאכי.

עזור שלמה בן דוד (רוק) ישראל—קרית מלאכי; ברקליפה יפה בת יצחק (רוקה) ישראל—קרית מלאכי.

בלהא מנחם בן מגדל בן יוסף (רוק) ישראל—קרית מלאכי; מנקטוביץ יהודית בת מוריס דניאל (רוקה) צרפת—ירושלים.

אללוף חיים בן אפרים (רוק) ישראל—יהוד; דיין רחל בת דוד (רוקה) ישראל—קרית מלאכי.

אדרי יצחק בן אליאס (רוק) ישראל—קרית מלאכי; גורן שולמית בת גרשון (רוקה) ישראל—כפר זרבורג.

דהן מרדכי בן כליפא (רוק) ישראל—קרית מלאכי; מנסור רחל בת עזרא (רוקה) ישראל—גדרה.

ישוב בריר צבאי רב — נתיבות

עזרי סרבלסי בן משה (רוק) ישראל—שדרות; מזל סולדנו בת גבריאל (רוקה) מרוקו—חיפה.

יוסף דואיב בן כמוס (רוק) טוניס—חצור הגלילית; דליה איפרגן בת ר' שלום (רוקה) ישראל—נתיבות.

יאיר חדד בן ר' יצחק (רוק) טוניס—אשקלון; כהל מזיז בת ציון (רוקה) ישראל—נתיבות.

יעקב כהכבי בן יצחק (רוק) ישראל—תל אביב; עליזה עמר בת המנוח יעיש ז"ל (רוקה) ישראל—נתיבות.

בנימין בוסקילה בן ר' יהודה (רוק) ישראל—נתיבות; אורה שטרית בת שמעון (רוקה) ישראל—זרועה.

יצחק אבוטבול בן דוד (רוק) ישראל—תהר; בתיה יפית בת סלימאן (רוקה) ישראל—נתיבות.

שלמה אביבי בן סימון (רוק) ישראל—אופקים; אילנה עייאש בת שבעון (רוקה) ישראל—נתיבות.

יעקב לוגאסי בן מכלוף (רוק) ישראל—נתיבות; דוגית כהן בת סביה (רוקה) ישראל—בני ברק.

יואב אברהם בן יהודה (רוק) ישראל—כלילות; דינה עדרי בת אברהם (רוקה) ישראל—נתיבות.

לשכת הרבנות — עפולה

ברנד רון בן אריה (רוק) ישראל—עין חרוד מאוחד; ויינשטיין אורנה בת ראובן (רוקה) ישראל—עין חרוד מאוחד.

עמוס אליהו בן יצחק (רוק) ישראל—עפולה; ביטון שושנה בת יעקב (רוקה) ישראל—חיפה.

אודרי מאיר אלי בן מסעוד (רוק) ישראל—גבעת המורה; אדרי רחל בת אברהם (רוקה) ישראל—גבעת המורה.

קורנגולד יצחק בן דוד (רוק) ישראל—עפולה; אטיאס יעל בת ביזמין (רוקה) ישראל—גבעת המורה.

יוספי כאיר בן יאיר אריה (רוק) ישראל—בית שאן; בירגל מלכה בת נעים (רוקה) ישראל—טבריה.

דווילד איתן בן יחיאל (נ.א.) בלגיה—חיפה; דווילד רבקה בת ג'יאור (נ.א.) בלגיה—חיפה.

דהן יעקב בן יהודה (רוק) ישראל—בליאהו; פרטוש רבקה בת יצחק (רוקה) ישראל—עפולה.

אליאל יעקב בן גבריאל (גרוש) ישראל—קרית טבעון; צרפתי ידיד בת יהושע (גרושה) ישראל—הזורע.

פנקר נתן בן צדוק (גרוש) ישראל—עפולה עלית; פנקר דפנה בת יוסף (גרושה) הדר—עפולה.

בירנן אליהו בן דוד (רוק) ישראל—נשר; אלבה אדית רבקה בת מרדכי (רוקה) ישראל—עין הרוד מאוחד.

דהן שמואל בן יוסף (רוק) מרוקו—נתניה; ביטן ענת בת חיים (רוקה) ישראל—עין חרוד מאוחד.

בוגנים הנרי בן יצחק (רוק) מרוקו—גבעת המורה; כץ פרידה הבר (רוקה) ישראל—גבעת המורה.

לשכת הרבנות — נשר

מראלי מסעוד (רוק) ישראל—ירושלים; בנלולו שושנה (רוקה) ישראל—נשר.

כהן שאול (רוק) ישראל—תל אביב; גנון ירדנה (רוקה) ישראל—תל חנן.

דה"ר אילן (רוק) ישראל—בן דור; שפר פולינה (רוקה) רוסיה—חיפה.

מן (ממן) רונן (רוק) ישראל—נשר; אבוטבול יהודית (רוקה) ישראל—תל חנן.

זוזה מאיר דורן (רוק) ישראל—נשר; קרישרו לאה (רוקה) ישראל—תל חנן.

נהור יאיר דניאל (רוק) ישראל—ג. נשר; גרציק אורית (רוקה) ישראל—חיפה.

דוידוב רון (רוק) ישראל—חיפה; קדוש פולט (רוקה) ישראל—ק. ים.

אלקובי אהרון (רוק) ישראל—תל חנן; חסן אשרת (רוקה) ישראל—מ. העמק.

בן אדריאן גודברסו (רוק) ארגנטינה—ג. עמוס; שמש עידית (רוקה) ישראל—בית שאן.

סגרון שמעון (רוק) ישראל—תל חנן; שומר גילה (רוקה) ישראל—ק. אתא.

גולדנברג יצחק (רוק) ישראל—בן דור; לוי רבקה (רוקה) ישראל—בן דור.

אילני צבי (רוק) ישראל—חיפה; כהן שולמית דליה (רוקה) ישראל—תל חנן.

חזן חיים (גרוש) מרוקו—ג. נשר; בן שושן רחל (גרושה) מרוקו—בן דור.

אלמלח שמואל (רוק) ישראל—תל חנן; אסור נורית (רוקה) ישראל—ק. טבעון.

בן דוד רוני (רוק) ישראל—מבשרת ציון; עזרא אורלי (רוקה) ישראל—ג. עמוס.

אמלח בנימין הרצל (רוק) ישראל—תל חנן; גולדשטין ישראלה (רוקה) ישראל—בן דור.

המועצה הדתית — גבעת שמואל

לביא איל בן אברהם (רוק) ישראל—גבעת שמואל; ויסנר נעמי בת גרהרד יואל (רוקה) ישראל—רמת גן.

המועצה הדתית — לשכת הרבנות — ירוחם

אברהם אבקסיס (רוק) ישראל—ירוחם; יפה דאביזה (רוקה) ישראל—ירוחם.

לשכת הרבנות המחוזית — שומרון

יוסף בן דניאל סופר (רוק) קדר מים—ראשון לציון; מרים בת לאופולד מוזס (רוקה) ישראל—פתח תקוה.

בבית המשפט המחוזי בחיפה

תיק עז"ן 225/87

תיק ב. ג. 361/87

בענין: עיזבון המנוחה קלרה הירש ז"ל שנפטרה ביום 14.11.86

הזמנה לנושים

הנני להודיע כי ביום 17.11.87 נתמנה עו"ד ונדרוב מחיפה כמנהל עיזבון המנוחה והנני מזמין בזה את נושי עיזבון המנוחה הנ"ל, להגיש לי בכתב את תביעותיהם נגד העזבון וזאת בתקופת 90 יום מיום פרסום המודעה זו. לאחר הקופה דלעיל יחולקו נכסי העזבון בין היורשים.

י. ונדרוב עו"ד
מנהל עזבון המנוחה
קלרה הירש ז"ל
רח' העצמאות 27
חיפה 31332

חוק התכנון והבניה התשכ"ה — 1965

מרחב תכנון מקומי השומרון הודעה בדבר הפקדת שנוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89, לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה — 1965, כי במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה השומרון, הופקד, ביחד עם התשריט המצורף אליו, שינוי תכנית מפורטת הנקרא: „תכנית בס' ש/499 — יעוד שטח למוסד חינוכי בגוש 11705, בנימינה", המהווה שינוי לתכנית ש/ 49 — אזור תעשיה, בנימינה, ומשפיע על תכנית ש/23 א' — תכנית מתאר בנימינה.

השטחים הכלולים בשינוי התכנית: גוש 11705 — חלקי חלקות 3—5.

המקום: אזור התעשיה, דרומית לבי"ס אירנו.

עיקרי התכנית:

1. שינוי יעוד שטח ספורט לשטח למבני חינוך והרצועת שטח צבורי פתוח.
2. קביעת השימושים המותרים ותנאי הבניה.

כל המעונין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעונין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע משינוי התכנית וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה השומרון, תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות.

ההתנגדות תהיה מנומקת ותלויה בתצהיר המאמת את העובדות שעליהן היא מסתמכת.

התצהיר יינתן בפני עורך דין או אדם אחר שהוסמך לכך בחוק או על פיו.

משה גלזנר
הממונה על מחוז חיפה

עיריית באר-שבע

הועדה המקומית לתכנון ולבניה

בהתאם לסעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965 ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה ע"י יעד בית הכנסת תורה וחיים, בקשה לשכרוש הריג מהתכנית מפורטת.

מהות הבקשה:

בית כנסת במבנה מגורים.

גוש: 38069, חלקה: 122, רחוב: הגליל בס' 4, 47/3.

כל המעונין יכול לעיין בבקשה ובתכנית המצורפת אליה ללא תשלום, במשרד הועדה המקומית, בימים ובשעות שהמשרד פתוח לקהל, ורשאי להגיש התנגדות מנומקת בכתב המצורפת לועדה המקומית האמורה תוך 14 יום, מיום פרסום זה.

בכבוד רב
מ. שיטבנדיב
יו"ר הועדה לתכנון ולבניה באר-שבע

חוק התכנון והבניה התשכ"ה 1965

הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל-אביב-יפו

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל-אביב יפו בקשה ליתן אשור להקלה לתוספת אחורי בניה ולניצול חלל הגג. ברח' קהילת אודסה מס' 15 גוש 6636 חלקה 556, תיק בנין 0847—015 בקשה מס' 870524.

בעל קרקע או בנין המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת היתר/אשור הנ"ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל אביב יפו, שד' בן גוריון 68, את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדוייקת וטלפון.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

י. כספי
סגן ראש העיר
יו"ר הועדה המקומית
ולתכנון ולבניה
תל-אביב-יפו

הועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת-גן

רמת-גן

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 149 לחוק הנ"ל כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת-גן.

(להלן — הועדה המקומית) בקשה להתרת הקלה בנכס.

בגוש 6127, חלקה 171, רח' ד"ר כהן מס' 6 ר"ג, דהיינו 10% הקלה מצומק המרווחים הצדדיים.

על המעונין, הרואה את עצמו נפגע על ידי אישור ההקלה הנ"ל יוכל לעיין בתכנית ולהגיש התנגדות מנומקת לפרטיה. ההתנגדות צריכה להימסר לידי הועדה המקומית במשרדי מחלקת ההנדסה רח' הרצל 26 רמת גן תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו בעתונות.

בכבוד רב,

אורי עמית
ראש העיר
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה רמת-גן

עיריית חיפה — משרדי מהנדס העיר

הועדה המקומית לתכנון ולבניה העיר חיפה

טלפון מספר — 04-640775

הודעה על פי סעיף 149, לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965.

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה עליידי: דוד הילל, בשם הדיירים — לאשר תוספת בניה ברח' ההיכניות 3—5, חלקה 11 בגוש 10749, שכ' הדר-הכרמל.

הבקשה כוללת בהיתרים הבאות:

1) ניוד שטח בניה מצל לשתף.
2) בליטה למרפסת האחורי.

אפשר לעיין בבקשה באגף לפיקוח ורישוי על הבניה, בבנין העירייה רח' ביאליק 3, חיפה, בימים: א', ג', ה', בין השעות: 08.00—11.30.

המעונין להגיש התנגדות לבקשה, יכתיאה לפי הכתובת דלעיל, תוך שבועיים מיום פרסום הבקשה.

אהבר יובל
מהנדס העיר

חוק התכנון והבניה התשכ"ה 1965

הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל-אביב-יפו

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל-אביב-יפו בקשה ליתן אשור לתוספת בניה בשטח הבניה בשינוי מהבינוי.

ברח' קהילת ביאליסטוק מס' 12 גוש 6636 חלקה 310/4 ת.ב.ע. 012-0844/2.

בקשה מס' 870662.

בעל קרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת היתר/אשור הנ"ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל-אביב-יפו, שד' בן גוריון 68, את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדוייקת ושלפון.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

י. כספי
סגן ראש העיריה
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה
תל-אביב-יפו

חוק התכנון והבניה התשכ"ה 1965

הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל-אביב-יפו

הודעה

לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל-אביב-יפו בקשה ליתן אשור להקלה ליציאת לגג.

מתכנית העיצוב 1680 לעניין בניה על הגג ובקו המעקה החיצוני ברח' קיים מס' 42 גוש 6336 חלקה 428 ולפרשית.

ת.ב. 2/0903—042 בקשה מס 871062.

בעל קרקע אי בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת היתר/אשור הנ"ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל-אביב-יפו, שד' בן גוריון 68, את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדוייקת וטלפון.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותו באנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

י. כספי
סגן ראש העיריה
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה
תל-אביב-יפו

מרחב תכנון מקומי „שורקות" חוק התכנון והבניה התשכ"ה—1965

בהתאם לסעיף 149 לחוק, הרינו מודיעים בזאת, כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה „שורקות" בקשה למתן הקלה בגוש 3544 מגרש 113 — כפר אביב.

מהות ההקלה:

הקטנת קו בנין אחורי במסגרת 10% קטוהרים.

כל מי שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר, רשאי להגיש את התנגדותו המנומקת בכתב תוך 14 יום מיום פרסום ההודעה, למשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה „שורקות", דואר גבעת ברנר 60948.

צ. כהן
יו"ר הועדה המקומית
שורקות

הועדה המקומית לתכנון ולבניה נתניה

ניתנת בזה הודעה כי לועדה הוגשה בקשה לאישור הוספת/בנית מגורים לבית על חלקה 189 בגוש 8238 רח' דמביין מס' 15 — בחריגה מבוקשות בהקלה: 1.0 מ' בקו בניין צדדי לבניין הקיים, ו-1.0 מ' בקו בניין צדדי בקיר אטום ת.ב. 367.

את התכנית כמס' 108/87 ניתן לראות במשרדי הועדה.

התנגדויות אפשר להגיש משך שבועיים מיום פרסום הודעה זו.

י. אידרואי
יו"ר הועדה המקומית

הועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת-גן

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבנין תשכ"ה 1965

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 149 לחוק הנ"ל כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת-גן (להלן — הועדה המקומית) בקשה להתרת הקלה בנכס.

בגוש 6156 חלקה 529 רח' אלוף דוד מס' 13 דהיינו: הקלה 10% בק.ב. במלוח צדדי.

על המעונין, הרואה את עצמו נפגע על ידי אישור ההקלה הנ"ל יוכל לעיין בתכנית ולהגיש התנגדות מנומקת לפרטיה. ההתנגדות צריכה להימסר לידי הועדה המקומית במשרדי מחלקת ההנדסה רח' המעגל 26 רמת-גן תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו בעתונות.

בכבוד רב
אורי עמית
ראש העיר
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה ר"ג

מועצה מקומית לתכנון ולבניה רעננה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965 להלן החוק:

ניתנת בזה הודעה כי בהתאם לסעיף 149 לחוק, כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ובניה רעננה (להלן הועדה המקומית) בקשה להיתר בגוש 6579 חלקה 70, 63, 62, 61, רחוב הנשיאים.

מבוקשת הקלה 10% בקו בנין צדדי 3.60 מ' במקום 4 מ' והקלה בקו בנין אחורי 10% — 5.60 מ' במקום 6.0 מ' המותרים לפי תכנית רע/1/383ב'.

כל המעונין רשאי לעיין בתוכנית במשרדי הועדה המקומית רעננה במקום ובימים שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל הרואה עצמו נפגע מהקלה זו רשאי להגיש התנגדותו להתרת ההקלה הנ"ל תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית במשרדי העיריה.

ב. וולפוביץ
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה
רעננה

בית הדין הרבני האזורי טבריה

תיק תשמ"ט — 134

הוגשה בפני בית הדין בקשה ליתן צו ירושה על עזבון שוורץ לאה ז"ל שנפטרה ב-י"ט בסיון תשמ"ז (14.6.87), המבקשים שתי בנותיה.

הזמנה

כל התובע טובת הנאה וכל המעונין שיש לו סיבה להתנגד לבקשה הנ"ל יבוא לביה"ד וימסור טענותיו תוך 15 יום מתאריך פרסום הזמנה זו שאם לא כן יתן ביה"ד צו כטוב בעיניו.

שלמה דידי
המזכיר הראשי

הועדה המקומית לתכנון ולבניה „שורקות"

הודעה

נמסרת בזה הודעה לצבור בהתאם לסעיף 149 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965, כי הוגשה לועדתנו בקשה להרשות:

הוספת שטח כמגורים בהקלה של 06 מ"ר, ליב דירות מגורים.

גוש 8002 חלקות 230 (239 — ש. שיה.

כל מי שיש לו התנגדות לבקשה הנ"ל, יגיש התנגדותו המנומקת בכתב, לפי הכתובת הנקובה לעיל למשרדי הועדות המקומיות, תוך 14 יום מפרסום הודעה זו.

צבי הרות
יו"ר הועדה

בנק המזרחי המאוחד

שערי חליפין במט"ח

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע-חוץ ליום 30.11.87 עד למחרת בשעה 12.30 לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר. יהיו כמפורט להלן.

בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יח'	שער קניה (שיקים והעברות)	שער מכירה (שיקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	1.5483	1.5677	1.52	1.60
בריטניה	לישט	1	2.8306	2.8661	2.77	2.93
שוודיה	כתר	1	0.2604	0.2637	0.25	0.27
שוויץ	פרנק	1	1.1563	1.1708	1.13	1.19
קנדה	דולר	1	1.1855	1.2004	1.15	1.23
פינלנד	מרק	1	0.3834	0.3883	0.37	0.40
גרמניה	מרק	1	0.9481	0.9600	0.93	0.98
דנמרק	כתר	1	0.2451	0.2482	0.23	0.25
הולנד	גולדן	1	0.8412	0.8518	0.82	0.87
איטליה	לירה	1000	1.2832	1.2994	1.20	1.33
דר"אפ	ראנד	1	0.7966	0.8066		
אוסטרליה	דולר	1	1.0938	1.1076	1.03	1.14
אוסטריה	שילינג	10	1.3475	1.3644	1.32	1.39
צרפת	פרנק	1	0.2777	0.2812	0.26	0.29
נורווגיה	כתר	1	0.2434	0.2465	0.23	0.25
יפן	ין	100	1.1738	1.1886	1.15	1.21

מגן דוד

טלפון חירום 101 ירושלים, בית-שמש, תל-אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר-סבא, נתניה, קרית-שמונה, צפת, ראשון לציון, באר-שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל' 523133, בית-שמש — 811288, תל-אביב 460111, רמת-גן, גבעתיים, בני-ברק — 781111, פתח-תקוה 9231112, קרית-אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת-ים 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, 979333, עכו — 912333, קרית-טבעון 931401, קרית-ביאליק — 721817, חדרה — 063-22333, הרצליה 541333, כפר-סבא — 33222, טבריה — 067-90111, קרית-שמונה — 067-44334, בית-שאן 065-8722, עפולה — 065-93333/4, חצור הגלילית — 067-36333, קצרין — 067-61333, נצרת עלית — 065-73333, מגדל-העמק 065-4006, רחובות — 054-451333, אשדוד — 055-51332/3, אשקלון — 051-23323, לוד — 054-229133, רמלה — 054-221022, קרית-גת — 051-881333, קרית-מלאכי — 055-8233, ראשון-לציון 942333, שדרות — 051-97074, באר-שבע — 057-78333, אופקים — 923022, נתיבות — 941033, דימונה 59333, ערד — 957222, ירוחם 80133, מצפה-רמון — 88333, אילת — 059-72333, צפת 067-30333.

רדיו

גלי צה"ל

05.45 פרקי אבות; 05.55 באופן מילולי; 06.00 אות פתיחת השידורים; 06.05 אוניברסיטה משודרת; 06.30 „פוקחים עין"; 07.07 שבע אפס שבע; 08.05 בוקר טוב ישראל; 09.05 „אילה בוקר"; 10.05 „מוסיקה"; 11.05 „נבון לצבישי"; 13.00 מבזק ידיעות; 13.05 „אחד אחד"; 14.05 „דו רה ימי"; 15.05 „שירים לחג"; 16.20 ארבע אחר הצהריים; 16.55 באופן מילולי; 17.00 „ערב טוב ישראל"; 18.05 „שעה קלה על כלכלה"; 18.45 „חמש עשרה קסנות"; 18.57 הודעות לחיילים; 19.00 מבזק ידיעות; 19.05 „שירים מכאן"; 19.57 הודעות לחיילים; 20.05 „משא בשמים"; 20.55 פינה חמה ללב"; 21.00 מבט לחדשות; 21.30 אוניברסיטה משודרת; 22.05 „על הדבש ועל הכיפאק"; 23.05 „עשרים וארבע — היום שהיה"; 23.55 „שיחת היומי"; 00.05 ציפורי לילה; 02.00 מבזק ידיעות; 02.05 לא רוצים לישון; 05.05 צלילי בוקר.

טלוויזיה

טלוויזיה לימודית

08.00 טלטקסט; 08.05 שעת כושר; 08.15 חשבון פשוט ד'; 08.40 ראשית הקריאה; 09.00 אנגלית ח'; 09.20 טבע; 10.10 אנגלית ז'; 10.30 הגיע הרגע; 11.00 צרפתית; 11.15 חשבון ה'; 11.30 ארץ מולדת; 12.00 גיאוגרפיה כללית ז"ס; 12.25 ספרות; 13.00 מוסיקה; 13.30 אתמול במשפט דמיאניוק; 14.00 טלטקסט; 14.05 סרט קילברג; 15.40 שעת כושר; 16.00 פרפר נחמד; 16.25 יזבורי טריקים; 17.00 ערב חדש.

הערוץ השני

08.30 משפט דמיאניוק; 17.30 תדבורה מאיה; 18.00 סרט קלנוע; 19.30 תקציר משפט; 20.00 „אופקים רחבים" — פרק ב': המאבק ליהודה זכור; 21.00 סוף.

שערים יציגים

להלן השערים היציגים לתאריך ה-30.11.87:

סל:	1.7077
דולר ארה"ב:	1.5570
מר"ג:	0.9511
ל"יש:	2.8467
פר"צ:	0.2794
ין יפני: (100)	1.1776
פל"ה:	0.8450
פר"ש:	1.1598
כת"ש:	0.2614
כת"נ:	0.2444
כת"ד:	0.2460
מר"פ:	0.3852
דולר קנדי:	1.1910
דולר אוסטרלי:	1.0984
רנ"ד:	0.8008
שר"ב: (10)	0.4544
שיל. אוס': (10)	1.3519
לירה איטלקית: (1000)	1.2870
לירה אירית:	2.5242
פזטה ספרדית: (100)	1.4100
יחידת מטבע אירופית:	1.9611
דינר ירדני:	4.4375
לירה לבנונית: (10)	0.0283
[illegible]	[illegible]

הועדה המקומית לתכנון ולבניה רעננה

הודעה

לפי סעיף 149

לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965 להלן החוק:

ניתנת בזה הודעה כי בהתאם לסעיף 149 לחוק, כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ובניה רעננה (להלן הועדה המקומית) בקשה להיתר בגוש 6579 חלקה 69, 68, 67, 66, רחוב הנשיאים.

מבוקשת הקלה של 3.7% בקומת עליונה דהיינו 38.7 במקום 35% המותרים לפי תכנית רע/א/1/283ב'.

כל המעונין רשאי לעיין בתוכנית במשרדי הועדה המקומית רעננה בקום ובימים שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל הרואה עצמו נפגע מהקלה זו רשאי להגיש התנגדותו להתרת ההקלה הנ"ל תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית במשרדי העיריה.

ב. וולפוביץ
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה רעננה

הועדה המקומית לתכנון ולבניה, חדרה

הודעה עפ"י סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה התשכ"ה — 1965

ניתנת בזה הודעה, כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה, חדרה בקשה למתן אישור לבנית על חלקה מס' 2-119 בגוש 10036 ברחוב: הרב"ש סמואל דהייני:

הגדלת יצ"ע בבית דאר מיצע בשיעור של 43.1% נוספים.

כל מי שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר/האישור הנ"ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה חדרה, לחוב הלל יפה את התנגדותו המנומקת בכתב ולציין כתובתו המדויקת.

התנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

אינג' י. בהנא
ראש העיר
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה
חדרה

בתי מרקחת

תל אביב:

בס רח' פרישמן 66 טל. 237326.

קופ"ח כללית אמסטרדם 7 טל. 232393.

ירושלים:

קופ"ח של ההסתדרות הכללית של העובדים באה"י כרפאת הרמבה רח' הכ"ג 28 טל. 523191.

פתח-תקוה:

קופ"ח הכללית רח' חיים עוזר טל. 905271.

בית ים:

הדסה רח' כצנלסון 151 ר"ג טל. 722271.

חולון:

אהרון הופיין 52 חולון טל. 889153.

גני בת ים הנביאים 3 טל. 5515671.

חיפה:

קופ"ח הרמן סמטת מידיציון ק. מוצקין טל. 715136.

בתי חולים

ירושלים: שערי צדק (ילדים, כירורגית, אורטופדית, עיניים), ביקור חולים (פנימית, נשים, א.א.ג.).

תל-אביב: ליקה (ילדים) איכלוב (פנימית, כירורגית).

נתניה: לניאדו.

למשפחי קידושין

הרבנות הראשית לתל-אביב-יפו מבקשת להודיע לה אב סבה בשם הבורה ת. ז. 5008774 5717772 בעלי העודה גירושין מס' 1008030 מיום כ"ח טבת תשמ"ה נרשמו אצלכם לנשואין. הנ"ל טוענים כי תעודה הגירושין שלהם אבדה.

הצופה

עיתון יומי

HATZOFE

DAILY

המו"ל הצופה בע"מ

העורך משה אישון. מערכת ומנהלה תל-אביב, רח' המסגר 66, טל' 336056, ת"ד 2045, חשבון בנק הדואר 441144. סניף ירושלים רח' בן-יהודה 3, ת"ד 1143 טל' 02-234910, בעיר טל' 02-639524, סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 04-663628, בערב: 04-717145.

דפוס העשור בע"מ ת"א

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולפרסומן

עצרות המוניות למען יהודי בריה"מ בעת ביקור גורבצ'וב בארה"ב

תערכנה בישראל ובארה"ב בעת ובעונה אחת ✶ מסורב העליה צ'ודנובסקי יעלה בגפו ארצה

מאת חיים פיקרש, כתבנו "הצופה"

פעולות מחודשות של ההזדהות עם מאבקם של יהודי ברית המועצות יערכו בזה ובעונה אחת בישראל ובארצות הברית, במהלך ביקורו הקרוב של גורבצ'וב בארצות הברית — על פי נמסר מטעם הלשכה ומחלקת העליה בסוכנות היהודית.

בישראל תיערך עצרת מרכזית בהשתתפות אלפי איש, בינהם פעילי המסורבים עליה ובן אסירי ציון שעלו לא כבר לישראל. העצרת תיערך בתל־אביב במעמד נשיא המדינה חיים הרצוג.

בארצות הברית תיערך העצרת המרכזית בוושינגטון, בשעה שהמנהיגים רייגן וגורבצ'וב יקיימו את שיחותיהם. בעצרת זו יטלו חלק ראשי פעילי הארגונים היהודיים בצפון אמריקה.

עצרות מרכזיות אחרות תערכנה גם בערים קהילות יהודיות בדרום אמריקה ובאירופה ובן תנופה פעולות ההסברה למען יהודי ברית המועצות.

צוין כי ממשלת ישראל הגבירה את היא מצדה את הפעילות למען היהודים בברית המועצות ישראל, לא מכבר, של ראש הממשלה יצחק שמיר בארצות הברית יחד במשא ויהודי שלמה פרס באירופה, בנוסף להגברת פעולות ההסברה והנוכחות למען יהודי ברית המועצות.

אחר הסביבה הפעילים ברשימה שהוגשו לגורבצ'וב ע"י הנשיא רייגן הוא שמה של משפחת צ'ודנובסקי, בשיחה מלכתחילה אמרה אי שהו סיפה לשרה ברשימה מהוכנן עוד כי בעלה אלכסנדר צ'ודנובסקי יעלה ארצה בגפו בינו בהב־ בר ואלו אשתו ושני בניו יוותרו ברוסיה.

"שלוחתי ביקור לגורבאצ'וב בו אני נכנסת שלא היתה לי כל נגיעה לסודות וכל קשר לביטחון מסווג, זו בעיה תיאבתית שאין כל הצדקה לה בעולם להתאכזר לשני ילדים יהודיים", אמרה סופה.

"אחרי שהזכיר רבקה סיפרה כי סולל החלטנו שבעלי אלכסנדר יע־ לה בגפו יחד עם הבנים שלנו לישראל. האשרה שלו פגה ביום 31 באוקטובר 1987. הצורך הפגע לשתיים. אנא תעזרו לנו להבהיר את העולם היהודי מהעלם במצב הכבד הזה", אמרה סופה.

משפחת צ'ודנובסקי מסורבת עליה זה שבע שנים. אחד מאבות עשר לאלכסנדר צ'ודנובסקי בן 15 ביולי הוצבה היתר יציאה לישראל. סופה קיבלה מלים בפיצוץ של סדרה.

היא תרצה שמעותה שלא היה לה כל קשר עם כיוון מסווג ובשנתיים האחרונות כלל לא עבדה בשל לידת דניאל, כיום בן שנתיים ואביגדור בן 6 חודשים.

אלכסנדר צ'ודנובסקי (32) מהנדס, נוהה לצבורה ליהדות, הג.ג.ב. הורה לו להפסיק את פעולתו בגלל ראה הדת התפתחה הצבורית ואף איש אחר להתחייב את יהושם למשפחתו אם לא יפסיק להכריז במכתבים את סי־ לבונה בריתות.

יו"ר הממשלה מכובדת ... ביקור האוניברסיטה בר־אילן בארה"ב ... בזמן ביקורו באוניברסיטה, שם הכיר ... ראש הממשלה ... (כיתוב התמונה אינו קריא)

השגי "בר־אילן" נודעים בעולם

עמותה למניעת התבוללות ונישואי תערובת הוקמה בקרית אתא

מדובר בשכונות שיקום עמידר ב, ג ✶ מצוקה כלכלית גרמה לנישואי גרושות לבני מיעוטים מהאיזור

מאת א. צבי גבעון

עמותה למניעת התבוללות ונישואי תערובת הוקמה בקרית אתא.

בדובר בשכונת "השיקום" עמידר ב' וג' בצפון קרית אתא, שבה בתי גורות משפחות במצוקה ומרובות ילדים, שמצבן הכלכלי הוא ירוד ביותר.

עקב המצוקה הכלכלית שבשכונת כבר שנים אחדות קיימת בשכונה התדרדרות מוסרית ומקרה הפשע הוא גדול. עשרות יהודיות, ביניהן גרושות רבות נישאו לבני מיעוטים מהסביבה משפרעם והר־ מרא.

המשפחות המעורבות מתגוררות במקום, כמו משפחות יהודיות רבות נטשו את הסביבה. בשכונה 280 דירות ריקות. השפעת בני המיעוטים מורגשת מאד בשכונה והיא מהווה מצבת זמן לבעיות רציניות.

כדי לעצור תופעה זו, הוקמה עמותה להקמת קרית "תבואה מאלי", שבראשה יו"ר המועצה הדתית מאיר ביטון וראובן רוברס, סגן ראש העיר (מפד"ל). הכבוד היוזר של הכבוד הובא לפני הרב ברוך אבו הצירא בנתיבות, ושכם שבמקום תוקם קרית אברכים על שמו של ר' "בבא סאלי".

עד כה כבר נרכשו 70 משפחות אברכים. שעתידים לגור בשכונה הקרובה. ברצוני הסמינר למכון... חברת "עמיגור" ... עיר היהודים בתמיכה כלכלית חדשית, בסיוע ... האברכים. במהלך ... יתבקשו להתיישב בשכונה ויבואו להת־ יישב.

גורמים דתיים מקומיים כי הפרויקט יקום יתנה הבית השכונה לשכונה ב' פרס ולקרית אתא, מאחר ששכונת "השיקום" זקוקה כעת יותר לשיקום רוחני מאשר לשיקום פיזי.

בשבוע הבא התקיים בכנסת גדולה בהשתתפות ה"בבא ... כדי לתת לפרוייקט של הקמת קרית האברכים תאוצה יתר.

הרב מאיר זיכל, מורה בתיכון דתי ברמת גן:

החוברת נגד גיוס בנות לצה"ל — אינה מופצת

בעקבות זאת ביטל משרד החינוך ההוראה למנוע מהמורה לבחון בנות בתורה שבע"פ

הרב מאיר זיכל, מורה בבית הספר התיכון הדתי ברמת־גן, הגיש לבית המשפט העליון כי החוברת המדברת בגנות גיוס בנות דתיות לצה"ל אינה מופצת. עד התחייב בפני בית המשפט לא להפיצה בבתי הספר, בין בתהליכים או לידם. הודעה הרב קיבלה תוקף של פסק דין.

כזכור, נודע לפני מספר חודשים למשרד החינוך והתרבות כי הרב כ. זיכל כתב ומפיץ בבתי הספר החוברת נגד גיוס בנות לצה"ל. מיד כשנודע העניין הודיע היועץ המשפטי של המשרד, עורך הדין אריה בריק, לעיריית רמת־גן, שבה מוסק הכורה, כי עליה לדרוש ממנו להפסיק את הפצת החוברת כי אחרת יאלץ המשרד לדרוש את הפסקת עבודתו. במקביל החליט החינוך הדתי במשרד לא לאפשר עוד לרב זיכל לבחון בנות בבחינות בגרות בע"פ.

המורה עתר לבג"צ וטען כי זכותו להפיץ את החוברת ואין למנוע זאת ממנו.

בסיכום הדיון שהיה בבג"צ התייצבו הצדדים לבית המשפט כי תופסק הפצת החוברת שעוררה את זעמו של משרד החינוך. אין מניעה להפצה הגברת הילכתיה בלבד.

בעקבות זאת ביטל משרד החינוך את פנייתו לעיריה ולא יימנע מן המורה לבחון בנות בע"פ ועתירתו של המורה לבג"צ בוטלה.

16 נפצעו קל בהתנגשות בין 3 אוטובוסים בכביש ב"ש

בשל סופות החול לא הבחינו הנהגים אחד בשני

16 אנשים נפצעו באורח קל, בהתנגשות בין 3 אוטובוסים, שאירעה אתמול בבוקר בצומת כרמים, שבכביש באר־שבע—דימונה.

אוטובוס של הקריה למחקר גרעיני בדימונה (קמ"ג) הסיע אתמול עובדים לקריה. סמוך לשעה 08.50 בבוקר הגיע האוטובוס לצומת הכניסה למושב כרמים, כשאוטובוס אחר של קמ"ג התנגש בו מאחור, לאחר שככל הנראה לא הבחין הנהג בקדמו, בשל סופות החול הש־ עזות באיזור.

בתוך כך הגיע למקום התאונה אוטובוס "אגד", שאף נהגו לא הבחין כנראה בנעשה, בגלל סופת החול והתנגש באוטובוס השני של קמ"ג. התוצאה מהתנגשות שניה זו נפצעו נוספי האוטובוסים והם הועברו באמבולנסים של מד"א, למרכז הרפואי סורוקה בבאר־שבע. מבית החולים נמסר, שמצב הפצועים קל עד קל מאד ורובם ככולם כבר שוחררו.

הרבנות הראשית לישראל

ב"ה, ירושלים השלמה תוי"ו, ה' כסלו תשמ"ח

מודעה לציבור

הרבנות הראשית לישראל מודיעה בזה, שכל שוחט המעוניין לצאת לחו"ל לכמה חודשים עם צוותות של ב"ב שהרה"ר שולחת לחו"ל — עליו לפנות אלינו ת.ד. 7525 ע"מ לתאם בחינה כדי לאשרו לצורך זה.

מזכירות הרבנות הראשית לישראל

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
מרחב תכנון מקומי — ראשון־לציון

הודעה

בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה ראשון־לציון, הופקד שינוי תכנית הנקרא: "שינוי תכנית" מתאר מקומית מס' רצ/2/8/13/1, ביחד עם התשריט המצורף אליו.

עיקרי הוראות השינוי: —

קביעת פיתוח מערכות דרכים, מערך שימושי הקרקע לייעודים הבאים: מגרש מיוחד, איזור מגורים ושטחים לשימוש ציבורי ותניה ציבורית, קביעת הקצאת שטחים לשימוש ציבורי, להלן: פתיחות דרכים מכסות לשימוש ציבורי, יעוד אזורי מגורים, קביעת מועד לביצוע הוראות.

ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: —

גוש 3930, חלקות 211, 212, 213, 214 — רחוב נחמיה, כתריאל רפאפורט.

כל המעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעוניין בקרקע, בבניין או בכל פרט תכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית, וכן כל הזכאי לכך עפ"י סעיף 100 לחוק האמור, רשאי, תוך חדשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המקומית האמורה, ועליה לכלול פירוט ונימוקים להתנגדות ולהיות מלוות בתצהיר תמוך ע"י עו"ד המאמת את העובדות שעליהן היא מסתמכת.

(חתום) א. זאבי
מ"מ יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה — מחוז המרכז

בבית המשפט המחוזי בחיפה

להוי ידוע כי הוגשו לבית המשפט, בתיקים המפורטים להלן, בקשות ליתן צווים המכריזים על צווי ירושה ו/או קיום צוואות ו/או מינוי מנהלי עזבון.

כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון, שאחת הבקשות מתייחסת אליו ורוצה להתנגד לה, יגיש התנגדות להכרזה תוך 15 יום מיום פרסום הזמנה זו. שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

ירושות:

מס' התיק	שם המנוח/ה	תאריך פטירה	שם המבקש/ת
2179/87	צבוד יעקב	2.3.87	עבוד סחן
2180/87	ציטרון הוליה	29.6.85	ליב ארנה
2183/87	מוסה גולדה	5.77	מוסה מגדל
2186/87	פרקש בשמי	8.8.87	דורוטאה פרקש
2187/87	פרקש הרמן	15.5.82	דורוטאה פרקש
2188/87	בלאו חיים	13.2.87	פלומנהפט חנה
2189/87	בלאו רוזה	8.8.87	פלומנהפט חנה
2192/87	גולדפינגר נתן	17.7.86	ליבין איה
2193/87	כוהלר פרסקיבה	9.5.85	רוזנברג יהודית
2197/87	בוקרוס טובה	14.7.87	שרה פורני
2199/87	פורודקר צרה לאה	2.5.78	פורודקר יוסף
2200/87	פורודקר שמשון	29.4.87	פורודקר יוסף
2201/87	קיים יהל	8.10.87	קיים אשל
2203/87	עבידם מלכה	1.1.87	עבידם רוקמה
2204/87	כץ רויזה לאה	12.9.87	ראובני ברכלית

צוואות:

מס' התיק	שם המנוח/ה	תאריך פטירה	שם המבקש/ת
2172/87	לב אסתר	26.10.87	קיתנן אגמון
2195/87	מכ־וק רבקה	16.9.87	רות בן יהודה
2196/87	שפרינצה עמנצלר	16.10.87	מרק מיסל יוסף
2202/87	ברקוביץ דינו	19.8.87	בירקוביץ הלנה
2209/87	דבורה יטה רוזנבל	8.5.87	מלכה כהן
2213/87	פירנדה יהודה	19.8.87	קפאנו שבתאי

ב. גילאדי, שופטת רשמת

הרצוג: יש סיכוי להביא לביטול החלטת האו"ם נגד הציונות

החלטתי לקרוע מסמך האו"ם בעצרת — בעקבות מעשה אבי ז"ל שהיה הרב הראשי לא"י לקרוע החלטת "הספר הלבן" על מדרגות בית כנסת ישורון

בפגישתו שקיים נשיא המדינה, עם צירים, הביע הנשיא, כי ההחלטה של האו"ם, המשווה ציונות לגזענות...

את הדיונה של החלטת האו"ם. הנשיא ציין בדברי שידוע לו שבדיפלומטיה... כל החלטה בגנות החלטת האו"ם המשווה ציונות לגזענות.

הנשיא הרצוג סיפר, שהחלטתי לקרוע את מסמך האו"ם, כי על בימת העצרת... אבי ז"ל הרב אייזיק הרצוג, שהיה הרב הראשי לארץ ישראל, קרע את החלטת הספר הלבן של הבריטים בשנת 1939 על מדרגות בית הכנסת ישורון בירושלים.

בראש צוות ההסברה שהוקם לצורך הקיפת ההחלטה, יעמוד צוות ברקוע ראש המחלקה להסברה בהסתדרות הציונית העולמית בפריס... ת.ב. שרותי תקשורת יינתן ורצף עורך יספיק סרטי הסברה.

לראשונה בישראל: תערוכה בנושאי כימיה

התערוכה בנושאי כימיה תתקיים לראשונה בארץ ב־7—12 בדצמבר 1987 במלון פאלאס בתל־אביב. על כך נמסר במסיבת עתונאים שהתקיימה אתמול בבית סוקולוב בת"א.

עמי חסון, מנכ"ל "קשת ארועים" המארגנת את התערוכה, מסר כי יוצגו בה חידושים ועדכונים בכל הנוגע לעוסק בכימיקלים, ציוד וטכנולוגיות. לתעשייה הכימית, לענפיה השונים.

הוא אמר כי הטכנולוגיה הכימית חודרת היום לתחומי חיים מגוונים, כמו מזון, קוסמטיקה, פלסטיקה, טקסטיל, חקלאות, דטרגנטים, תרופות וטכנולוגיות כיוחסות מתוחכמות.

עד כה, נרשמו לתערוכה כחמישים חברות, במקביל לתערוכה יתקיימו ימי עיון מקצועיים עם אגודת מהנדסי כימיה וכימאים והאגודה להנדסה כימית. מארגנים מצפים ל־5000—8000 איש שיבקרו בתערוכה.

המרכז לתרבות צרפת מרחיב פעולותיו בארץ

מאת א. צבי גבעון

במסיבה קוקטייל שהתקיימה במרכז לתרבות צרפת בהר הכרמל חיפה, הכריז קונסול צרפת, בחגיגה רחבה, על הרחבת פעילות התרבותית וההתנדבותית של המרכז, שמטרתן הידוק הקשרים בין ישראל וצרפת בכל התחומים האפשריים.

הוא התפאר בכך, שבחיפה בלבד לומדים באוניברסיטה ובטכניון כ־300 סטודנטים מצרפת.

מנהל המרכז יאן או גברד, שהוא אחראי לארבעה מוקדים — ירושלים, תל אביב, חיפה ובאר שבע — שבהם ישנם מרכזים לתרבות צרפת, הוסיף, שצרפת מעוניינת להביא את התרבות הצרפתית שהיא עשירה לקהל הרחב בישראל.

בתכנית הקרובה להביא ארצה מיטב האומנים בתחום הקולנוע, התיאטרון המוסיקה וגם מרצים במירים מהאוניברסיטאות בצרפת. כמו כן מתקיימים במרכזים קורסים ללימוד השפה הצרפתית.

מנהלי בתי ספר בפתח־תקווה סיירו בגליל

מאת סופרינו

55 מנהלי בתי ספר בפתח תקוה יצאו לסיור לימודי שמטרתו הכרת התהליכים החדשה בגליל — תכנית לשנת האלפיים.

במהלך הסיור בקרו המנהלים בכפר הנוער הדתי ונתקבלו בלבביות ע"י מרדכי רפל מנהל הכפר וצוות שורול.

מנהלי בתי ספר גילו התעניינות רבה במסלולי הלימוד הייחודיים והטכנולוגיים המבוצעים.

רפל הדגיש כי כפר הנוער הדתי שחוגג לא מכבר 50 שנה לייסודו, זכה לחנך עד עתה כ־4000 בוגרים.

מנהל מחלקת חינוך ממלכתיים ציינו בפני התפרנו כי כפר הנוער הדתי הכיר את הייחוד של חינוך בצעירי בריה תורה ועבודה.

ליווה את הסיור מר יהודה לקס מנהל אגף החינוך בעירייה פ"ת.

תאורה חדשה בכביש חיפה מצומת הקאנטרי

עיריית תל־אביב־יפו מפיצה השבוע התקנת מערכת תאורה חדשה לאורך 6 ק"מ בדרך חיפה מצומת הקאנטרי קלאב ועד לפיתוח האוניברסיטה ברמת־אביב.

התאורה החדשה תחול על הכניסה בכביש בשעות הערב והמכונות כיוון תאורה, המערכת כוללת 120 עמודים, בגובה 400 ואם בלחץ גבוה, כבלים וכן מיתקנים מיוחדים המפתחים את עוצמת התאורה, לפי הצורך, לשם חיסכון באנרגיה. תקציב הפרוייקט מסתכם בכ־700 אלף ש"ח.

הסתדרות הרוקחים:

נראה עצמינו חופשיים מהגבלות אם ימכרו תרופות ברשתות מזון

"מנכ"ל קו־אופ בני גאון ושרת הבריאות ארבלי אלמוזלינו מאותה מפלגה"

הסתדרות הרוקחים מתנגדת לאפשרות מכירת תרופות בבתי כלבו ורשתות מזון.

"מנכ"ל קו־אופ בני גאון ושרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו הם מאותה מפלגה והם קוקים לי פופוליזם זול". כך אומר בכסף אף בית עתונאים ב"בית סוקולוב" הבר הסתדרות הרוקחים הנ' שיז, בתגובה למגמה לפתוח את הגדרות למכירת תרופות בהיפרים.

ארטיום ברקן, יו"ר הסתדרות הרוקחים, טען, כי הכנסת בית מרקחת לתנות מזון בהווה עקיפה על החוק והסתר ציבורי, הוא התנגדות למשרד הבריאות. לדבריו, הסתדרות הרוקחים לא תוכל להשלים עם אפליה שכזאת. אם יינתן אישור כזה, יראו הרוקחים הצעצמם בישראל את עצמם חופשיים מכל ההגבלות הכתובות בתקנות המסדירות את פעילות בתי־המרקחת. במקרה כזה, איימו שהם יכניסו מוצרים נוספים לבתי־מרקחת. יתחיל את שיתוף הפעולה שהיה עד כה בין משרד הבריאות לבתי־המרקחת הפרטיים, וינקטו צעדים נוספים, לרבות עתירה לבג"צ.

כשנשאלו מארגני מסיבת העתונאים מדוע הם מתנגדים להחזרות שתהיה לטובת הציבור השיבו, "שזה יהיה לרעת הציבור". לטענתם בנקודות שבסופרמרקטים, לא יהיו אותם רוקחים מיומנים כמו בבתי־המרקחת ולכן, הציבור יצא נפסד. יחד עם זאת, הודו שפתיחת בתי מרקחת בתוך רשתות מזון, תמוסט מספר רב של בתי־מרקחת. כשמשמן על ידי העתונאים שבמקרה כזה, ישתחררו כה אדם מקצועי שעובד בשכירות בבתי־המרקחת — כ־2000 איש, לשרת כרוקחים בבתי כלבו, השיבו שבכל זאת יצא הציבור נפסד, כי משכורות הרוקחים שם יהיו נמוכות יותר.

בג"ץ לפרקליטות המדינה:

לנמק מדוע לא יודיעו לבלס אם יוסגר עד ההגנה אליעזר ענבל

בג"ץ ציווה אתמול בצו על תנאי, על פרקליטות המדינה, לנמק בתוך כ־5 ימים מדוע לא הודיע לדוד בלס, אם בכוונתה לבקש את הסגרתו לישראל של אליעזר ענבל, אם זה יגיע לבלגיה לשם חיקור דין, כעד הגנה במשפטו של בלס.

הצו הוצא על ידי השופטים: אהרן ברק, משה בייסקי, ואליעזר גולדברג, בעקבות עתירה שהגיש בלס לבג"צ לפני כחודש ימים. בעתירתו, טען בלס כי ענבל הינו עד מפתח, לשם ביסוס טענת ההגנה, במשפט המתנהל נגדו בבית המשפט המחוזי בתל אביב.

ענבל שוהה עתה בארה"ב והוא מוכן להגיע לבלגיה לשם חיקור דין. חיקור הדין אינו יכול להיערך בארה"ב, משום שאין עימה הסכם לחיקור דין, אלא רק במדינות אירופה, עימם יש לישראל הסכמים בענין.

בעתירה נטען, כי ענבל מוכן להגיע לבלגיה, אם יובטח לו שמדינה לא תבקש את הסגרתו לישראל. בלס, באמצעות פרקליטיו, פנה לפרקליטות המדינה וביקש שתודיענו, אם יש בכוונתה לבקש הסגרתו של ענבל. הפרקליטות סירבה למסור מידע זה ועל כן עתר בלס לבג"צ.

נציגת פרקליטות המדינה עו"ד נאוה בן־אור טענה בפני שופטי בג"צ, כי ישנה בעיה עקרונית להודיע לבלס על מדיניות הפרקליטות מאחר והפרקליטות אינה מוכנה לבצע עיסקאות עם עבריינים נמלטים.

טענת, כי זכותו של הנאשם להגן על עצמו, הבאת ראיות הגנה, הינה טובתו של הציבור כולו ועל כן, חייבת המדינה לעשות כל מאמץ מצידה, כדי לאפשר לנאשם להגן על עצמו. זאת, באמצעות ההודעה, במקרה זה, אם תבקש המדינה להסגיר את ענבל.

חברת "ישראכרט" יוצאת במבצע משותף עם רשת ההיפרשוק של תנובה.

המבצע שיפתח ב־1 בדצמבר וימשך עד ה־23 בחודש, יאפשר לכל מי שיקנה באחת מחנויות רשת ההיפרשוק של תנובה ברחבי הארץ וישלם באמצעות כרטיס ישראכרט, לקבל בעת הקניה חבילת נרות חנוכה חינם. הזכאות לחבילת נרות תהיה לכל סכום קניה בכרטיס ישראכרט.

בא כוחו של בלס עו"ד מיכל שקד ראברט.

ב"ה, ירושלים השלמה תוי"ו, ה' כסלו תשמ"ח

הרבנות הראשית לישראל

הודעה

1) הננו מודיעים בזה, כי בחינת ההסמכה לרבנות יורה־יורה יתקיימו בס"ד בימים רביעי וחמישי כ"ז וכ"ח באדר תשמ"ח בנושאים כלהלן: —

ביום רביעי כ"ז אדר

1) הלכות איסור והיתר
2) הלכות שחיטה וטריפות
3) הלכות פסח ויו"ט
4) הלכות יו"ט, ר"ח, יוה"כ, סוכה ולולב
5) הלכות קריעה, אנינות ואבילות

ביום חמישי כ"ח אדר

1) הלכות שבת ועירובין
2) הלכות נדה ומקוואות
3) הלכות מצוות התלויות בארץ
4) הלכות תפילה, קריאת התורה ומזוזה

כל המבקש להיבחן יעביר אלינו כלהלן: —

1. אישור על לימודים בישיבה/כולל סך הכל שנים לאחר גיל 18.
2. המלצה מראש־הישיבה/הכולל בלמד הנושא כנדרש וראוי לגשת לבחינות הסמכה לרבנות.
3. בקשה בכתב בציון הנושא, שם, כתובת, טלפון, בכתב יד ברור.
4. נבחן שזו לו בחינה ראשונה חייב למלא שאלון במזכירות הרה"ר ולצרף תמונה.
5. יש לשלם אגרה בדואר ע"ס 18 ש"ח לחשבון 0590830, ולהעביר הקבלה לרה"ר.
6. ראש כולל המעוניין שהאברכים יבחנו בנושא מסויים יפנה ראש הכולל בהמלצה אישית לכל נבחן, זאת לאחר שכל נבחן עמד בסעיפים לעיל.
7. ההרשמה תסתיים עד יום שישי י"ח אדר תשמ"ח.

הרב איתן איזמן
מנהל הרה"ר לישראל

יו"ר אירגון המורים הדתיים, שמריהו בן דוד:

אשקול שילובם של אנשי חינוך ערבים ברשימה להסתדרות המורים

אמר את הדברים בכינוס מורים ומנהלים מהמיגזר הערבי

בכינוס של אנשי חינוך ערביים שנערך בנצרת, את הכינוס אירגן החוג החינוכי הדתי כשהמחלקה הערבית במפד"ל.

הכינוס נערך בגלזן איש יאסף בנצרת ולקחו בו חלק מפקחים, מנהלי בתי ספר יסודיים ותיכוניים, מנהלי מחלקות חינוך, ויפת השר לשעבר החי גיבאל אד קאסם.

המשתתפים הכינוס גילו התעניינות רבה בנעשה בארגון המורים הדתיים בפרט לקראת הבחירות להסתדרות המורים שייערכו בחודש אדר. הבעתי נכונות לצמוד לידינו ולהגביר את כוחו ולהביע את דעתו להצטרף לרשימה ארגון המורים הדתיים, בדיגוג הולם.

המשתתפים דנו בשאלה כוחה של המפד"ל שהמשותף למפלגה הוא אך כוונה באל אחד. לדבריהם המפד"ל היא תנועה שדואגת לערכי הדתות מבלי להבחין בין יהודי ללא יהודי.

במרכז הכינוס עמדה הרצאתו של שמריהו בן דוד יו"ר ארגון המורים הדתיים ומ"מ כוזכ"ל הסתדרות המורים, שסבר את נכונות המשתלים הנוכחים ליטול חלק בעשיית הציבוס של המפד"ל והדגיש את הקו המשותף לכל בני האדם באשר בצלם אלוקים נבראו רבים מהנוכחים הרי לסיוע שמשיים להם הדי במריח בקיצור בתפקידו בהסתדרות המורים. בן צור הבטיח לשקול את שילובם המלא ברשימת ארגון המורים הדתיים בבחירות להסתדרות המורים.

הופיע הנ' עוזר סיכם את הכינוס בדברים חמים על שמירת בקיצור. הח' משה ספיר הציע להקים צדה משותפת בין ארגון המורים הדתיים לבין החברים במגזר הערבי. להבהן את שיתוף הפעולה ובסיבובם של עובדי ההוראה בבתי הספר הערביים.

כמו כן הציע הח' ספיר וזכריה לערוך כינוס רב בהשתתפות מכל חלקי הארץ בהשתתפות ראשי המפד"ל וארגון המורים הדתיים.

היפודרום ומרכז לגידולי סוסים יוקם ליד ב"ש

מאת חיים מיקרש — כתב "הצופה"

50 מיליון דולר ישקעו בהקמתו של היפודרום ומרכז לגידולי סוסים, בסמוך לעיר באר שבע. הפרוייקט יוקם על שטח בן 800 דונם, שהרה לבאר שבע יוסמך למושבה נבטים. צויין כי כל התנאים נשמה מהאמצעות להפעלתו של היפודרום.

בינתיים, נמסר, כי החלו כבר ההכנות המעשיות לקידום הפרויקט ומגן שר החקלאות חיים אברהם כקיצו אמר כי מקביל להכנות התכנון והביצוע של הפרויקט הגדול, העתיד למשוך אליו הרייכ יבים יישראליים מכבי ההוריות הרוכבה על הר סוסים, בתהלך כבר מרים עם המועצה להסדר הימורים בספורט וכן מתגלה מרים גם עם גורמים אחרים המעוניינים ליטול על עצמם את הקמתו וניהולו של המרכז החדש. במסגרת הפרויקט צפוי לקום גם מבתי חולים וטרינרי.

יוזמי הפרויקט סבורים כי על ידי כך גם ניתן יהיה לבחון אל אזור הנגב משקיעים רבים יכן גורמים מתהרים נוספים יבכך להעניק תנופה ניכרת לפיתוח מיחובי הנגב, עליו הכריזו רבי הבדינה כחלק מאירועי 40 שנות המדינה ולבין 100 שנה להולדתו של דוד בן גוריון.

נהגי מוניות קו 4: להשתלב בתחנה המרכזית החדשה

מאת סופרנו בתל־אביב

בעלי מוניות ומפעילי ה"מוניבוסים", מבקשים להשתלב במבנה החדשה של התחנה המרכזית החדשה.

נציגי קו 4 מבין בעלי המוניות פנו אל הנהלת התחנה המרכזית החדשה וביקשו להיפגש ולהתכנן את האפשרות של הצבת קוד ומשובצים כמקומם של התחנה אל עבר ביבוי ההתבורה שהם פועלים בהם כי יום.

נמסר כי אלה תובעים לאפשר להם להסיע, בעת ובעונה אחת 10 נוסעים במקום ה־7 שהותרו עד כה.

עד שילובם של בעלי המוניות בתחנות הקווי העבודה שייצאו מתחנה של התחנה המרכזית החדשה אחראי משרד התחבורה והוא אמור ליזום פגישה עם כל הגורמים הנוגעים בדבר על מנת להסדיר את שרותי ההסעה, כדי לבנע תופעה של "האפורים" בקווי המוניות הללו.

סופר "הצופה" מוסיף כי בשעתו הבעו בעלי המוניות לאפשר להם להפעיל תחנת קווים גדולה לביצות עירוניות ובין עירוניות בתחומי של התחנה המרכזית הנוכחית, אך עד כה לא קבלו את ההסכמה לכך.

"מאשימים את גולדה בהחמצת הזדמנות לשלום אך אין יודעים את האמת"

אמרה בתה של גולדה מאיר באזכרה ביום השנה לפטירתה

"יש עוגנים ומיהור התקשורת האשימים את גולדה מאיר בהחמצת הזדמנות לשלום. כבר אפילו דנה זו. יש שאינם יודעים את האמת ויש שאינם רוצים לדעת. לא זה להפריך דעות של אנשים שקוראים לשלום בעיניהם".

כך אמרה בתה של גולדה מאיר ז"ל, ראש הממשלה הרביעית של ישראל. נגב שרה רחבי, בדברים שנשאה על קבר אמה, ביום השנה ה־9 לפטירתה.

בטקס לציון 9 שנים לפטירתה של ראש ממשלת ישראל לשעבר, גולדה מאיר, שהתקיים ליד קברה בהר הרצל, נכחו כ־30 איש, ביניהם בני משפחתה וראשי מפלגת העבודה. בין היתר נכחו בטקס, מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס שר הבטחון יצחק רבין ואישים בכירים נוספים.

בשיחה עם תום האזכרה, הביעו בתה של גולדה תקווה, כי בשנה הבאה במלאת 10 שנים לפטירתה, יוערך במקום טקס רב משתתפים.

דלת הבריזל החשמלית לחדר מיון ב"כרמל" תנוטרל בשבת

מאת א. צבי גבעון

בבית החולים של קופ"ח "כרמל" בחיפה פועלת במבנה לחדר המיון דלת חשמלית אוטומטית, שפתיחתה וסגירתה גורמי לחילול שבת.

הרב הראשי וראש אבות בית הדין שאר ישוב כהן פנה בזירון למפקח הכשרות מאיר ביטון ובי־ ביקורו היהדי הפנים עם הנהלת קופ"ח, שבמסגרת הכבת עד מוצאי שבת העוכרל הדלת. מהחיבור החשמלי ותיפשה בה פתיחה ידנית.

ביחד עם זה פנו למכון "צומת" (צוותי מדע ותורה) בגוש עציון לבוא פתרון הלכתי לדלת כשמלית, כדי שתפעל בפתיחתה וסגירתה בלי לגרום לחילול שבת.

כפי שנודע לי, מצא פתרון מהאים לבעיה זו המכון הטכנולוגי לבעיות הלכתיות שבירושלים.

דלת הברזל התמוטטה על העובדת ומחצה אותה

עובדת נקיון נפגעה לאחר שדלת ברזל כבדה נפלה עליה בפתח מקלט בבית הספר קורצאק שבקרית מוצקין.

עובדת הנקיון נפלה דבור, היתה שרועה במשך שעתיים מתחת לדלת הברזל הכבדה. עד אשר תלמידי בית הספר שהגיעו בשעת הבוקר נחלצו לעזרתה וחילצו אותה מתחת דלת הכבדה.

האשה הגיעה בשעת הבוקר המוקדמות לבית הספר קורצאק, כדי שביקשה להכנס למיבנה סמוך לדלת המקלט, צנחה לפתע הדלת עליה ומחצה אותה.

חקירה משטרת זבולון העלתה, כי אלמונים פרצו בשעות הלילה לבית הספר ואלה הסירו את דלת הבטחון המותקנה בכניסה למקלט מצירה. האשה הפצועה הועברה על ידי אמבולנס של מד"א לבית החולים רמבם בחיפה.

✶ דליקת צפר התהוללה אתמול באיזור קיבוץ להבות הבשן. שלוש ניידות כיבוי עסקו באיתור הדליקה.

במקום השתוללה רוח שהתקשתה על פעולות הכיבוי. כמה צריפים נפלו לכביש, המחבר את איילת השחר עם ישובי הסביבה. נפשי מאמצים לפנות את הכביש ולאפשר עריכה התנועה בסדרה.

נזק של מליוני שקלים בדליקה שפרצה בבנין תעשיה ביפו

נזק הנאמד במיליוני שקלים נגרם אתמול בדליקה שפרצה בבנין תעשיה ביפו.

היום, בשעות הצהרים יצאו הוכרי מכבי האש להבא את הדליקה שגרמה הוצאה מנתונים בעצר ותהול אינן בהן פגו משפר כבה האש.

בבניין שבמרכז רחוב גבירות ביפו, הוו למכונה בתי מלאכה. בין היתר נשרפה מספרה ומפעל לפלסטיק.

בו כבאים מפעלי כבאי מכוניות כיבוי אש, מבוק בבתים ורכב הצלה, לאחר כבו האש שהובתה כל הנזק ועד הרוח החזקה שנשבה בבוקר הרוח הסיכה את לשונות האש גם לבניינים בצדדי השני של הרחוב, איום כבאי האש הפליהי להשתלט עליה בצהריים ויכבות את הדרכה.

במהלך פעולות הכיבוי, נאלצו הכבאים להרוס כמה קירות בבניין לאחר מאמצים שנמשכו כ־3 שעות, כובתה האש.

כפר הרא"ה

לחברנו הרצל סולימן

משתתפים אנו בצערך העמוק על פטירת

אביך יצחק ז"ל

בנחמת ציון וירושלים תנוחם

ועד המושב והחברים

תסבוכת עליית הריבית וספיחיה

מאת יצחק דויטש

באופן בלתי צפוי, בעוד אשר האינפלציה בירידה, נחתה השבוע על המשק העלייה בשיעורי הריבית. הבנקים המסחריים, אמנם לא כולם, ייקרו את הריבית בכשלושה אחוזים במונחים שנתיים. העלאה זו מלווה בוויכוח חריף בין הבנקים ובנק ישראל על המדיניות המוניטרית המופעלת על־ידו.

מחיר הכסף מבוא תפקיד מרכזי בהתפתחויות במשק. היא משפיע על הצריכה ההשקעות ובפעילויות אחרים. באופן פשטני אפשר לחשוב, כי ככל שהכסף זול יותר, הוא תורם למגיפת עליות מחירים; אך הדבר כמובן איננו נכון, כיוון שכסף מיועד צריכה. אגירת מצרכים ורכישות של מטבע חוץ. מצד אחר, מחיר גבוה מדי של הכסף גורם לעליית הוצאות הייצור. מכאן הצורך לקיים מדיניות באחונה, אשר תבטיח מחיר נכון לכסף, עפ״י התנאים במשק.

משטר נזילות חדש

ההתפתחויות בשערי הריבית באו על רקע הפעלה משטר נזילות חדש ע״י בנק ישראל. הוראות הנזילות הם מכשיר לויסות כמויות הכסף במשק, ובמסגרת זו חייבים הבנקים להחזיק אחוז מסוים מהכספים שהם מגייסים מהציבור, בפקדונות לזמנים (בשוק ההון), בהפקדה בבנק ישראל, אשר תמורתה הם מקבלים ריבית נמוכה יחסית. כאשר הם נכנסים לגרעונות, הם מושכים להבטחה אשראי מבנק ישראל.

עד כה היה מחיר אשראי זה מדורג לשלוש מדרגות, עפ״י עומק הגירעון; ככל שהגירעון היה גדול יותר, המחיר שהבנקים שילמו לבנק ישראל היה גבוה יותר. אך המדרגות הללו היו שטוחות לכדי. המחיר במדרגה הגבוהה ביותר, היה גבוה מאוד. אך עדיין ברמה שהותירה מקום לשימוש בו. בחודש נובמבר הופעל משטר נזילות חדש, שכולל שורה של שינויים בהסדרי הנזילות. אך השינוי העיקרי הוא בזה: עם הפעלתו עומדת לרשות הבנקים מכסה של הלוואה מוניטרית רגילה, שמאפשרת לבנקים לחסות את מצב הנזילות שלהם. בהלוואה זו הם מתחייבים בריבית נמוכה יחסית. ובתנאים של היום היא עומדת ברמה של 20 אחוז במונחים שנתיים. ריבית זו הולה יותר מאשר הריבית המשולמת על פקדונות המגויסים מהציבור בשער דומה; שכן על כספים המגויסים מהציבור חייבים הבנקים בנזילות, ואילו בהלוואה זו אין חובת נזילות. זהו ״הגזר״ של השיטה החדשה. אבל, יש גם שוט קשה: כאשר הבנקים חורגים ממכסה זו ומושכים מבנק ישראל סכומים גדולים יותר, הם נכנסים אוטומטית למדרגה חדשה של הלוואה. במדרגה זו חלה עליהם ריבית בשיעור של 50 אחוז במונחים שנתיים.

כיוון שלבנקים אין שליטה מלאה על התפתחות בגירעון הנוצר אצלם, הם חוששים כי ימצאו את עצמם במצב של גירעון מוגדל מבלי שידעו על כך מראש.

גורמים מיוחדים בתקופת ההפעלה

בעת הפעלת השינויים במדיניות המוניטרית היו קיימים ברקע שלושה גורמים מיוחדים, אשר הזמן גרמם:

● מזה זמן ניכר, ובאופן מיוחד בשבועות הי האחרונים, היו ציפיות מוגברות לפיחות. כתוצאה מכך נמנעים גופים עסקיים מלקחת הלוואות במטבע חוץ והם ממהרים לשלם הלוואות דולריות. יש גם השהייה בהעברת המרות יצוא. בשל כל אלה גברה ההזדקקות לאשראי בשקלים, וזה מה שהכניס את הבנקים לגרעונות מוגדלים. יש מידה רבה של ביש־מזל בכך שמשטר הנזילות החדש הופעל על ידי בנק ישראל בנסיבות אלה.

* במשך חודש נובמבר נספגו על ידי האוצר ובנק ישראל סכומים גדולים במיוחד בשוק ההון. היתה זו ספיגה כספים מוגברת אשר גרמה לבחור את כספי פדיון המניות הבנקאיות שבהסדר. כוונן שספיגה כזו משפיעה על מערכת הכספים בכללותה. נוצרות תנודות חריפות בשוק הכספים ובנזילות של הבנקים. זהו מצב שכל גריעה נוספת בו אך מגבירה את העצבנות בשוק.

* פעל גורם נוסף השייך לבנקים עצמם במישרין. בחלק ממערכת הבנקאית הפעילות בתקופת מתגבנן שהבנקים נישאים על גבם כתוצאה מכך שהם נתנו אשראי מוגדל ללקוחות מעל ומעבר למקורות שעמדו לרשותם, ולכן הם תקועים גם כיום בעודפי אשראי.

הבנקים מתקשים בקריאת המפה

בבנק המרכזי נעשו שגיאות לא מבוטלות. ספק רב אם המעבר החד מריבית גירעון שונות, הבנקים נכנסו ל״פאניקה״ בשל כדרגה זו. שגיאה אחרת של הבנק המרכזי היא בכך שהפעיל את השינויים בתקופה שאינה נוחה מבחינת תנאי המשק, כאמור.

אולם הבנקים המסחריים מצידם עשו שורה של טעויות קשות. קודם כל בכך שהם נתנו אשראי עודף, אשר אותו דחפו במבצעי פרסום, נוזה שהיא גבוה מהבנקים לריבית של 50 אחוז במונחים שנתיים תואם את צרכי המשק.

נכון כי זו איננה ריבית רגילה, ואין כוונה שהיא תנחה את הבנקים בפעילותם השוטפת. זוהי ריבית של קנס שנועדה להבטיח כי הבנקים לא ייכנסו לחריגה שכזו, אך עדיף שיהיה מעבר הדרגתי לגבי דרגות בלי שהיו להם מקורות למתן אשראי זה. לאחר מכן גייסו כספים כדי לכסות אשראים אלה, והם העלו את ריבית הזכות מעבר למה שהיה מוצדק, ואז באו טעויות בקריאת המפה של מה שמתרחש.

כדי להקל את ההסתגלות ולתקופת המעבר המיידית העמיד בנק ישראל לרשות הבנקים הלוואות מיוחדות במכרזים. הריבית על הלוואות אלה נקבעו בתחרות שבין הבנקים עצמם. באותו זמן איתת בנק ישראל לבנקים, כי הוא יבטיח להם בחודש דצמבר הלוואות מספיקות במכרזים המוניטריים, כדי שלא ייכנסו לגרעונות נזילות. אלא שהבנקים טעו בהערכת מצב הנזילות שלהם לאחר מכן, ולכן הם רצו מהר מדי להציע ריביות מופרזות בהלוואה המוניטרית.

כך שילמו ריבית בשיעור של 34 אחוז במונחים שנתיים באחד המכרזים האחרונים. לריבית כזו אין הצדקה, אלא אם כן הם היו אמנם בגרעונות גדולים. בפועל הם היו בעודפים. הם פשוט לא ידעו את כל המצב אצלם לאשורו. הבנקים התייחסו כנראה באי־אמון להבטחות בנק ישראל כי הוא יעמיד לרשותם הלוואות מספיקות כדי שלא ייקלעו לגרעונות נזילות גדולים בנסיבות מהלך העסקים הרגיל.

העלאת הריבית

לאחר שהבנקים שילמו ריביות גבוהות במכרזים המוניטריים העלו את ריבית הזכות לפקדונות, ומתוך הערכה שהם יוסיפו להיות בגרעונות נזילות גבוהים, הם החליטו על העלאת ריביות החובה בשלושה אחוזים במונחים שנתיים. בימים האחרונים, הופעלו עליהם לחצים לשנות את עמדתם ולסגת מריבית זו. בעיקר לאחר שבנק ישראל שיכנע אותם במעשים כי הוא מעביר לרשותם אמצעים כספים בהלוואות המוניטריות במכרזים. בינתיים הם עומדים על דעתם שהעלאת הריבית נכונה לתקופה.

ככל הנראה הם מבקשים לנצל אותה כדי לשפר את המרווחים בין ריבית הזכות לריבית החובה לאחר הכרסום שהיה בהם, ובדרך זו להגדיל את רווחיהם.

אין להוציא מכלל חשבון שהם יקיימו את המצב הזה לפרק זמן מסויים. אך במוקדם או במאוחר יצטרכו לשנות את עמדתם. אפשר גם, כי בנק ישראל מצדו יעשה אף הוא שינויים כלשהם כדי לייצב את המערכת.

השפעה על ההתפתחויות במשק

בינתיים יש מצב נתון של עליית ריבית. הוא מעורר שאלות מבחינת המצב הכולל של המשק.

האם הריבית המוגדלת תגרום לעליית שיעורי האינפלציה? בבנק ישראל משיבים לשאלה זו בשלילה מוחלטת. מדובר בעליית ריבית זמנית, שיש לה רקע מיוחד — ולכן אין בכך שום איתות לעליית אינפלציה. ריבית זו לא רק שאין בה איתות להאצה באינפלציה, אלא גם אינה צריכה לגרום להאצה באינפלציה. עליית ריבית גורמת לכך שאין מבהירים לקחת אשראי לצריכה ולאגירה, כמילא ההשפעה היא מרסנת ולא מרחיבה האינפלציונית. אך בכל מקרה, בנק ישראל איננו רוצה בעליית הריבית, והאמצעים שהוא נוקט מכוונים להורדתה מוקדם ככל האפשר.

עולה גם שאלה בתחום שער החליפין. התגברות הלוחצים בקבלת האשראי בשקלים ביוזמה מציפיות לפיחות. הדבר גרם לכניסת הבנקים לגרעונות נזילות.

האם יש מקום לפעול להרגעת הציבור ולקטיעת הציפיות דווקא ע״י הקדמת ביצוע הפיחות? אפשר כי הרהורים שכאלה אמנם עולים. בהחלט שלא יכריזו עליהם בפומבי. בנק ישראל שולל להרהרן דרך זו. הנימוקים: בשבועות האחרונים מסתמנת רגיעה בציפיות הציבור, ופסקו, או לפחות צומצמו מאוד הרכישות הגדולות של מטבע חוץ מצד הציבור. מבחינת רווחיות היצוא אין כיום לשינוי שער החליפין כבר עכשיו. בכל מקרה, אין לבצע פיחות בלי שיבטחו מראש אמצעים משלימים, הכוללים עיקור בשכר ובצמצום השפעה על המחירים. באותו זמן קופת המטבע חוץ מלאה. המצב איננו כזה שהאוצר ובנק ישראל צריכים לנקוט צעד שכזה ע״י התנהגות בטרייה ביזמים מסויימים, הנובעת למצבי רוח או משמועות בעיתונים. עדיין יש שליטה מלאה במצב.

●

בסך הכל, פרשת הריבית היא הסבוכת שלא היה צורך בה. עתה יש לצפות שכל הצדדים המעורבים יפיקו לקחים, יתקנו את המעוות ויזהרו מ״י חזור על אותן טעויות.

תיקוני המסלול שנעשו ע״י בנק ישראל צוינו הביאו לשינויים בעבודת הבנקים ולביטול הצרכת הריביות, לפתוח ע״י חלק חשוב שהמדיניות לכוון אורך תבפים יותר יציבות בתחום רגיש זה של מקיב הכסף.

לחסום כבישים ולמנוע נפגעים

מאת חיים פיקרש

יציאתם המופגנת בתחילת השבוע של מאות תושבי אלקנה, שערי תקווה וקיר, על עשרות כלי רכבם, לשבש את התנועה בכביש חוצה שומרון, נבעה מתחושה שכל הרשויות הנוגעות לעניין הבטיחות בכבישים הזניחו את הנושא, ותביעות חוזרות ונישנות מצד התושבים באזור לשנות את תוואי ״סיבוב הדמים״ בכביש זה, המטפס מתחום הבקעה אל עבר אזור התוך, לא זכו כלל לתשומת הלב הנדרשת.

עובדה, קטע הכביש המשובש, העובר בעיקר בהישוב אריאל ועד ליישוב אלקנה, משם מתחיל הכביש המשופר של חוצה שומרון, הוא כביש דמים, שתבע גם ביום ששי שעבר מחיר טראגי בתאונה קטלנית, שבה נספו מול הרוש כבאל שבע, תלמידת מכללת ״אורות״ באלקנה, ואילנה גברא, אם לחמישה ילדים קטנים מאלקנה.

״הצרה היא״ — אומרים אנשי הישובים, ״שאין למי לפנות. שכן אל מי שרק תפנה את תלונותיך, תשמע את הטענה כי ״שטח זה לא שייך לנו״. כך המחבר גם. שהבעיה ״משרד התחבורה על ״הכבישים האדומים״ — מתייחסת רק לכבישים בעייתיים בתחום הקו הירוק, ואילו כבישים בעייתיים בתחומי יהודה ושומרון אינם בהגדרת ״כביש אדום״ הזכאי לתקציב של משאבים לשיפורם ולהרחבתם.

״זו בעייה פוליטית״

״זו בעייה פוליטית״ — הסבירו גם אנשי מע״צ, ״כל עוד לא תשונה ההחלטה, אין, כנראה, לגורמים הממשלתיים המוצגים בדבר כל אפשרות להתערב ולסייע.

ובכל זאת, מי האחראי על התנועה ביהודה ושומרון? התברר, כי המינהל האזרחי ב״ספ״ חיב״ הוא האחראי, ולו זכות עדיפות באזורים אחרים, שגם הם בעייתיים. בכל מקרה, אין תקציב — משיבים אלה, כבדרך של שיגרה.

מיליקם לאחר ההפגנה של עשרות כלי הרכב שחסמו את התנועה בכביש חוצה שומרון, הוחזרה את המצב לקדמותו. שוב נעים שם מאות כלי רכב מדי יום ביומו, ושוב נתונים הנוסעים לסכנה מתמדת של קטל והרג. התהרדה, אומר לנו מנחם גלבוע, מנהל תחנת הדלק באריאל, מלווה אותנו מדי יום ביומו!

תושבי יהודה ושומרון, שזכו לכביש משופר וטוב המכונה ״חוצה שומרון״, קובלים על כך שאלה שהשקיעו בסלילת הכביש החדש לא השלימו את הקטע המתמשך, כאמור, מאלקנה לאריאל, שכן על ידי כך ניתן היה לחסוך בקורבנות שווא. השאלה היא, באמת, למה לא שלמה המלאכה? למה נותר קטע בן 15 ק״מ משובש, שהנוסעים בו צריכים לחשוש תמיד שלא להתהפך עם גושי הסלעים הסמוכים כל כך אל שולי הכביש, כאשר שדה הראייה כל כך משובש, עד שאי אפשר בכלל לראות את המכונית הבאה ממול.

קטע של חמש עשרה ק״מ כל כך בעייתי, ואין מי שיפתור אותו.

ומה לגבי קטעים נרחבים יותר הפרושים על פני מפת הכבישים בארץ? מסתבר, שצרור הבעיות הקשורות להסדרי הבטיחות בדרכים הביאה את מי שעמד עד לפני שבוע בראש מינהל הבטיחות במשרד התחבורה להגיש על רקע מציאות זו את התפטרותו. איתן בן יהושע, ניצב משנה בדימוס, שהיה במשך חמש שנים ראש ענף התנועה במטה הארצי של משטרת ישראל, הגיע אל תחום ההתעסקות החדש מתוך כוונה ״לעשות משהו״ כדי לשפר את המצב... אך מקורביו יודעים לספר היום, כי הוא ״נואש מתפקוד המערכת שעליה היה מופקד, וכל זאת בגלל המשאבים המסופקים במשורה״.

המשאבים חסרים

המשאבים החסרים, אומרים כל הנוגעים בדבר, אינם מאפשרים את שיפור התנאים בתנועה העירונית והבין־עירונית, וזו, לפי הצהרתו של שמואל בוגלה, מזכיר המועצה הלאומית למניעת תאונות, גם הסיבה העיקרית לעליית עקומת התאונות המחרידות. השיפור האיטי מאד במצבם של ה״כבישים האדומים״ הוליד אמנם את עקימת התאונות בכבישים אלה, כמו בקטע שבין אשקלון ואשדוד, או בכביש ראש פינה — קרית שמונה, אך לא מנע תאונות בכבישים ובנתיבים אחרים, שאף הם בעייתיים.

כך או כך, סיכומי התאונות מחרידים ממש. מאז קום המדינה מצאו את מותם 14,700 איש, והקטל נמצא בקו עלייה מתמיד. שנת 1985 נרשמה כשנת השיאים; היו בה ״רק״ 380 הרוגים, אך בשנת 1986 שוב חלה התדרדרות במצב, ובמרוצת השנה נהרגו 415 איש ונפצעו 3300 איש. ושוב השמיעו קול זעקה, שוב התכנסה הממשלה לדון במצב והחליטה ל...״הטיל על ועדת השרים לענייני בטחון לעקוב אחרי המצב הקשה ולהגיש את מימצאיה״ אך כה לעשות והמימצאים וההמלצות אינם מתייחסים לתוספת התקציב הנדרשת, אלא לגילוי עירנות יתירה. אך מה לעשות, שואל גם השופט דב לוין, יו״ר המועצה הלאומית למניעת תאונות, והמצב הלך שוב והחמיר. עובדה, בתחילת חודש ינואר ועד לימים האחרונים חלה שוב הידרדרות במצב ונרשמו 12,382 תאונות, בהם נפגעו יותר מ־18 אלף איש, עם 418 הרוגים.

נתונים סטטיסטיים נוספים מגלים, כי מדי שבוע נהרגים בין 12 ל־14 איש, וקיימת כבר ציפייה מחרידה שעד סוף השנה יגיע מספרם של ההרוגים ליותר מ־500 איש, ולמאות רבות של נכים מרותקים לכל החיים, ולאלפים אחרים נפגעים בדרגות שונות של פציעה.

מציאות מחרידה זו, סבורים, איפוא, אנשי המועצה הציבורית למניעת תאונות, מחייבת התייחסות של מצב חירום מצד הממשלה. הכל נחרדים מהמספר הטרגי של נפגעי המלחמות מאז הקמתה של המדינה, המגיע ל־7200 חיילים. אומר לנו השופט לוין, אך למה לא ניכרת חרדה כזו גם כלפי 14,700 הרוגים בתאונות הדרכים מאז הקמתה של המדינה?!

השופט לוין, המלווה את המצב הקשה הזה בדאגה, קיים השבוע שיחה ״בארבע עיניים״ עם שר האוצר, משה נסים, והצביע בפניו על חומרת המצב, שבו נוטלים מיסים כבדים מבעלי רכב, אך אין דואגים לשלומם ולבטחונם על הכביש. הפניית משאבים תקציביים יכולים לשפר לאין שיעור את המצב בדרכים. עם זאת, אי אפשר להשלים עם כך שעדיין לא הופעלה משטרת תנועה ארצית, כפי שנקבע בעצתו של שר המשטרה לשעבר ד״ר יוסף בורג.

דרושה הפגנת נוכחות

הפגנת נוכחות של שוטרים בכל כביש ובכל צומת יכולה להשפיע על התנהגות הנוהגים בכבישים. החוקים הם חוקים כשלעצמם, אך אין מספיק שוטרים לאכוף אותם. אין פיקוח יעיל על דרכי ההתנהגות של הנוהגים ברכב, ואם היו קיימים משאבים, סבורים אנשי המועצה למניעת תאונות, אפשר היה להנחיל וללמד את כללי הזהירות עוד מגן הילדים ובתי הספר.

היתה הצעה, שרשות השידור תפעיל באמצעות רשת שידור מיוחדת מערכת הסברה קבועה בכל שעות היממה, אך שוב, כשביקשו ליישם את ההצעה, התברר, שאין תקציב. הצעה מעין זו מופעלת במדינות רבות בעולם ומוכיחה את צדקת הפעלתה. הקצאת משאבים לשיפור מתמיד של תשתית הכבישים יכולה אף היא למנוע תאונות — סבור השופט לוין, הקורא לממשלת ישראל להכיר אות ולהתמיד בחומרת המצב ולהכריז על מצב חירום בכבישים.

יש יוזמים היום עצומה, שעליה אמורים לחתום מאות אלפי תושבים, במהלך ימי החנוכה; יש הסבורים שצריכים להתמיד בהפגנות בנקודות התורפה המסוכנות, דוגמת מה שעשו השבוע אנשי שערי תקווה וקיר ליד כביש חוצה שומרון, ויש הקוראים להחמיר בעונשים כלפי העבריינים.

המצביע הוא, שבמקום שאפשר ליישם חוקים מבלי להשקיע משאבים מחישים את הגזירה. כך היה בהחלטה להפעיל לששת חודשי ניסיון את הגזירה של חגירת חגורת בטיחות גם בנסיעות עירוניות. אך כשצריכים לשפר את מצב התשתית בכבישים, או להבטיח תחזוקה יעילה שלהם בכל חודשי השנה, כאן אין היענות של הנוגעים בדבר, כי צריכים להפנות משאבים, ואלה אינם בנמצא...

גם התקציב החדש, מסתבר, אינו מבשר שיפור בהיקף התקציב, קובלים אנשי המועצה למניעת תאונות. בציינם, כי ניסיון לשפר את מצב תחזוקת הכבישים בתחומי הרשויות המקומיות נכשל. כך ניתן להצביע על עלייה ניכרת בהיקף התאונות גם בתחום הערים המרכזיות, ובמרוצת השנה החולפת היו למעלה מ־20 אלף כלי רכב מעורבים בתאונות בשטחים עירוניים, הנפגעים הם לרוב ילדים וקשישים, שלבטח לא למדו כראוי את דרכי ההתנהגות בחצית כבישים, אחרת לא היה משלם רב כל כך בסבלם נפגעי התאונות.

באווירה של שגרה

הגורמים הקרובים אל הבעיה תולים, איפוא, את תקוותם בהתייחסות רצינית של הממשלה לבעיה האקוטית, ההולכת ומחריפה מיום ליום.

פעם היו מתפרסמים נתונים על תאונות דרכים אחת לשנה. אחר־כך החלו לפרסם נתונים מדי חודש, ועתה, באין ברירה, הנתונים מתפרסמים כבר יום יום, והם מחרידים. הגיעו הדברים לידי כך שהפסיקו כבר לדווח על הרוגי תאונות. הנה כי כן רק השבוע נהרגה אשה בתאונת דרכים קטלנית שאירעה באזור התחנה המרכזית בתל־אביב ומי שמע על כך?

כשהגיע האמבולנס, והנפגעת הועברה לבית החולים, חזרו החיים בתחנה המרכזית למסלולם הרגיל.

השיגרה עושה, כנראה, את שלה.

פעילי המועצה הציבורית למניעת תאונות סבורים, שאם נושא תאונות הדרכים יהיה מושרש ומבפתי בדעת הקהל, כמו למשל, מבצעי הכלכלה ופיגועים על רקע הבטחוני, יכול הדבר להשפיע על הנוגעים בדבר בלישפור הממשלתי. התייחסות רצינית בצדים, הפניית משאבים נוספים, הקמת משטרת תנועה ארצית והחוקה הצעם ליותר הזירות בכבישים, רק אלה יכולים להביא לשיפור המיוחל בשדה הקטל הנורא בדרכים!

ציוני גדרה – חדרה

סיכומו של שבוע

דיוני השבוע התלוף בפלאות וכבשת ד׳ בקונגרס הציוני הל״א, המהווה פעם נוספת, יש לנו ציונים טובים, אהבים עמם וארצו. הקוץ שבאליה הוא, שההתיישבות של יהודים בשטחי יהודה ושומרון ובחבל עזה מפריעה להם. לקניית דעתם, יישובים אלה מזיקים לעליה: הציונים הם במדינה שבחזה אין גדרה לחדרה, ועוד משהו לא יותר. בכל פעם שיהודים נרצחים באבודיות, קמים נציגי המערך—חד״ש—מפ״ם—כת״ רצ—ר״ץ—שינוי וכציפים להסתלק מן ההתיישבות ב״שטחים״. בלימנם, להחזיר לידון מדיני כאמצעי לחימה בטירור. גבון, שר הביטחון, יצחק רבין, הכריז כתשובה לנציגי הסיעות הנ״ל, כולל חברי סיעתו, כי מי שיראה בנו ״כובשים״, הריהו מחליש את צה״ל ומחזק ידיהם של רוצחי יהודים. בצדק תבע השר רבין, דבר שבעיתון זה, כבטאונה של המפד״ל, תובעים מאז ותמיד, להכיר בצדקת קיומנו ובזכותנו לשוב לארץ אבותינו, ונילחם בעוז נגד הטירור הרצחני.

ללא הועיל, השבוע, בעוד הכת הנרצחת בעזה, מוטל לפנינו ובטרם יובא לקבורה, יצאו שרים וח״כים מהמערך ומכל הסיעות השמאליות הנ״ל בתביעה למהר ולצאת מחבל עזה ולסלק את היישובים היהודים. מה פלא אם האספסוף שבתוכנו ובסביבתנו מתעודדים מדיבורים כאלה. דיבורים כאלה נוטעים רגל הם בלב חיילינו, המגיעים לרפיון ידיים. הללו מדברים כאילו הארץ לא לנו באנו. ייתכן שרק לגבי גדרה —חדרה היו מדברים אחרת. דברי הנואמים בהסיעות הנ״ל, קריאתם לוויתורים מדיניים כפתרון מדיני, הם ניגוד וסתירה גם לדברי שר הבטחון השבוע שאמר, כי הדרך לשלום תיסלל רק כשיובהר לאנשי הטרור ולמדינות ערב, שבדרך הטרור לא ישיגו דבר. הוא הזכיר לאנשי השמאל, ובכללם הנבער, שהטרור מלווה אותנו מזה עשרות שנים, ללא קשר באלו אזורים וגבולות אנו יושבים. תכיד, גם לפני ואחרי ״ששת הימים״, אנו משרה לטירור רצחני.

ונגד זה נילחם באומץ וללא פשרות.

בינתיים ״זכה״ המערך לשותפים חדשים בקונגרס הציוני, הם הרפורמים והקונסרווטיביים, במגמתם הפסולה, לדחוק יחדיו את רגליהם של נציגי תנועת הציונות הדתית החלוצית. שותפים לבגמה אנטי־דתית ואנטי־לאומית, ולפעילות נגד התיישבות יהודית בשטחי ארצנו, פרט אולי לשטח שבין גדרה לחדרה.

מכאן שלילת נציגות נאותה בנציאות ובוועידה המתמדת לבתי הכנסת ולקהילות היהודיות; מכאן הוצאתם של אותם רפורמים שקראו ״בהם״ כלפי הרב הראשי לישראל וכלפי הד״ר בורג באיום הקונגרס.

המצב מדאיג ביותר. עם כל זה, מוקדם להסיק מסקנות הפוזות וקיצוניות כלפי השותפות בתנועה הציונית ובמוסדותיה. יש לבחון שוב אנה כודדות פני הסיעות היריבות, בכנסת ובתנועה הציונית.

יונה כהן

הרמטכ״ל, רב־אלוף דן שומרון, ושר הבטחון, יצחק רבין, ביקרו השבוע בפיקוד הצפון, וסיירו במוצבים של הנח״ל. את טענותיהם כלפי ״המסע הציבורי״ המתנהל נגדם. שר הביטחון והרמטכ״ל חזרו בפני החיילים על הגיבוי המלא שהם נותנים לחם ועל מקומה החשובה של חטיבת הנח״ל במערך הביטחון של ישראל.

בתמונה: הרמטכ״ל בחברה אחד מקציני נח״ל. (צלום: של יורקובוק — יחידת דובר צה״ל)

החוזה שהפך חזון למציאות

החוזה עליו חתמו השבוע מנהיגי ארה״ב וברוה״מ, רונלד רייגן ומיכאיל גורבאצ׳וב, על פירוק טילים גרעיניים לטווח בינוני, הוא מאורע היסטורי ביחסים שבין שתי מעצמות־העל.

אמנם, החוזה טעון עדיין אישור — בארה״ב בסנט ובברית המועצות בוועדת החוץ של הסובייט העליון, וצפויים כאבים קלים לקראת מתן הגושפנקא הרשמית, אך אין ספק כי ההסכם יאושר תוך זמן לא ארוך. לאחר החתימה על החוזה, בפגישת הפסגה של שני המנהיגים בוואשינגטון, אמר הנשיא רייגן: ״הפכנו את החזון הבלתי אפשרי למציאות״. ואכן, הדיונים האין־סופיים בין נציגי ארה״ב וברה״מ בגופו של דבר הכשירו את הקרקע לחתימה על החוזה, שרק לפני כמה חודשים עדיין נראתה רחוקה לנוכח חילוקי הדעות הקיימים שנתגלעו בין הצדדים.

החתימה על חוזה השמדת הטילים הכתיבה את האווירה של המשך הפסגה, והדיונים שבדו בסימן של הפשרה. כך דנו שני המנהיגים בלוח זמנים לנסיגה הסובייטית מאפגניסטן, ועוד. אך זה ברור, כי הדרך להפשרה אמיתית בין שתי מעצמות העל עדיין רחוקה, ומירוץ החימוש ביניהן יימשך אך החוזה על פירוק הטילים הגרעיניים לטווח בינוני הוא צעד חשוב בכיוון לבלימת המירוץ המסוכן.

לפי ההסכם, יש להשמיד תוך שלוש שנים 2800 טילים ו־3900 ראשי חץ גרעיניים. ברור כי ההעדנות תוסיף לפעפע בנושא זה כבנושאים אחרים הקשורים ביחסי שתי מעצמות העל. על כל פנים, החוזה כולל את תהליך הפיקוח והאימות החמור ביותר מבין כל אלה שנקבעו עד כה בהסכמים בין שתי המעצמות בענייני חימוש. בין היתר נקבע כי במשך 13 שנה יוכל כל צד לערוך ״בדיקות פתע״ באתרים שישמשו לייצור הטילים, בבסיסים או בבוסכי תיקונים. 20 בדיקות כאלה יוכלו להיערך בכל אחת משלוש השנים הראשונות, 15 בדיקות במהלך חמש השנים שלאחר מכן ו־10 בדיקות בכל תקופת חמש השנים האחרונות.

יש להניח כי במקביל להשמדת טילים גרעיניים לטווח בינוני, תגדל תעסוקתם של לוחמי הריגול ושאר אמצעי הביון של שתי המעצמות, כדי לראות אם אכן הצד השני עומד בהסכם.

י. בן־חיים

בין אתונה וירושלים

בנועידה של אנשי אש״ף הפה באתונה דרוזי ישראלי, חבר ה... האתונו, תוך עימותים, במשפט ירשים של שיחתו ״בכפית״, על שאלות להיפגש מידי שובלי הדיווח על הפקרה מבטיחות ישראל באתונה. שר החוץ שמעון פרס, העלה את הפרשה לפני שר החוץ היווני קרולוס פאפוליאס כשזה ביקר בישראל והיש הקירה של אנשי אש״ף באתונה בעלי מעמד דיפלומטי, המשמשת באתונה היקרה את המקרה. הדרוזי בכן שהוא פגש את האנשים בבית קפה. הם הציגו את עצמם כבעתודגים מישראל, ולכן נענה להזמנתם לבוא אתם.

בין ישראל ויוון שוררת מתיחות בכמה עניינים, ביניהם רכוש הכנסייה היוונית בארץ, שלגביה יש מחלוקת. ביקורו של שר החוץ היווני היה כבין כל פנה. זאת לאחר שבכל שנות המדינה לא ביקר בארץ שר חוץ יווני, אם כי נערכו ביקורים של שרים אחרים. המפנה בעמדת יוון כלפי ישראל חל מכמה טעמים: החלשת הלחץ הערבי על יוון; הקפאת הסכסוך בקפריסין; גירוש הקהילה היוונית ממצרים. אלה היו סבות, שמנעו קשירת יחסים בין ישראל למצרים בדרג של שגרירות. כיום יש לישראל נציגות ביוון באותו מעמד שיש לאש״ף. בזמן מלחמת לבנון נערכו באתונה הפגנות נגד פלישת ישראל ללבנון.

שר החוץ היווני הבטיח לטפל בעניין הישראלים הנעדרים במלחמת לבנון, ולשם כך נפגש עם פרחיה כפיר, אחותו של אהרן כץ, שהוא בין הנעדרים בקרב סולטן יעקב. גם ליוון יש בעיה של נעדרים במספר גדול. מדובר בלמעלה מאלף יוונים נעדרים בקפריסין שנשבו באיזור לאחר הפלישה הטורקית לאי.

טורקיה מסרבת לגלות מה עלה בגורלם. הטורקים גירשו את התושבים היוונים בקפריסין מן האזורים שנכבשו על ידם, ביניהם אלפי תושבי העיר פמגוסטה, עיר יוונית פורחת.

אחד השיקולים של יוון לשיפור יחסיה עם ישראל הוא שגם טורקיה עומדת לשפר את יחסיה עם ישראל. דבר זה יתן עדיפות בידי טורקיה בעיני דעת הקהל, כאשר לגדולה היהודית באמריקה יש השפעה בעניין זה. גם הגדולה היוונית המליצה לפני ממשלת יוון לכגון שיפור היחסים עם ישראל. שר החוץ היווני הבטיח להעלות את היחסים לדרג גורלכלי. שר החוץ, שמעון פרס, יבקר ביוון עם שיפור היחסים והעלאת הדרג הדיפלומטי לשגריר.

י. א.

למרות ה״בכיות״ – השכר הריאלי עלה

למרות ״קול בכיות״ שאנו שומעים על שחיקת השכר בתעסוקות, כי השכר הריאלי ממשיך לעלות במשק. השכר הריאלי פירושו: כח הכל השכר, פחות עליית המחירים, דהיינו, כח הקניה שבידי מקבלי השכר.

רשות הדיבור לנהוגי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה: השכר החודשי הממוצע למשרת שכיר בהיירים קבועים, לאומר בניכוי הדו״שי של מדד המחירים לצרכן, היה גבוה בחודשים יולי—ספטמבר השנה ב־8.2 אחוזים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. יש ירידה קלה לעומת אפריל—יולי השנה. אך הדבר נובע מתנודות עונתיות, כגון הפעלת הסכמי שכר עבודה והשלומים החד־פעמיים המשולבים בחודשים שונים.

השכר הריאלי כבר עבר את הרמה הגבוהה שלו שלפני הפעלת התכנית הכלכלית ביולי 85׳.

מה קרה לשכר בענפים השונים? התפתחות איננה אחידה. בשירותים הציבוריים ובתעשייה הוא עלה בכ־7 אחוזים; בשירותים אישיים ובענף הבינוי ב־15 אחוז; בענף התחבורה ב־10.6 אחוזים; בענף החקלאות ב־9.3 אחוזים, ובענף המסחר ב־7.2 אחוזים. בענף השירותים הפיננסיים העלייה היתה קטנה יותר, 3.6 אחוזים בלבד.

עליית השכר היא בעיקר שגורמת את הבעיות בסקטור העסקי, העומד בפני בעיות של רווחיות יצוא. לכן, גם הלחץ האסיור של הממשלה על סקטור זה להיכנע ממתן תוספות שכר ריאליות. הדרישה היא: אל תתנו תוספות שכר ואל תבואו אחר כך בדרישות להפלאות מחירים או לתמריצים ליצוא.

מכל מקום, הטענות על שחיקת השכר הריאלי אינן עומדות במבחן הנתונים הסטטיסטיים.

י. ד.

עט לשחוק

הסתיים חיבור השכונות היהודיות במזרח ירושלים לרשת הארצית.

משרד האנרגיה לחברת החשמל המזרח ירושלמית: עד פה רשת, מכאן ואילך את כבר פורשת.

✶

היועץ חריש החליט לסגור את תיקי החקירה של החכיים גרות ורייסר בפרשת אלבין.

החכיים לחריש: יש לשים קץ לחקירה הממושכת שגורמת להלבנת פנינו ברבים.

חריש (מסכים): לא עוד אלבין.

✶

שר החוץ שמעון פרס מודאג ממעשי הרצח בעזה וקורא לפירוזה.

הגנבות נעצמות בליכוד: הספרים משפיעים עליו. שיפסיק לקרוא פרוזה.

✶

ההדחות בחטיבה בוצעו לאחר שהתברר שהדו״ח לו(עג) לערופה בנח״ל...

✶

ראש הממשלה יצחק שמיר לקה בהצטננות בתום ישיבת הממשלה הארוכה, שעסקה ברובה בהקציב המדינה, ופרש למנוחה בביתו.

שמיר הושפע כנראה מנושא הדיון וכעת גם הוא סובל מקשיי נזילות...

✶

לא זו הדרך!

השופט דב לוין, יו״ר המועצה הלאומית למניעת תאונות, תקף את מחדליה של הממשלה במלחמה בתאונות הדרכים וטען כי שיפור רב טעונות הדרכים למניעתן של תאונות הדרכים.

אילן בומבך

השבוע בקו מעט יקר

ליבוי יצרים...

עיטורי סופרים וספרים

מורא ואהבת שמים ואהבת העם והארץ

מאת ד"ר אריה בן־יוסף

בהיסטוריוגרפיה החדישה שלטת כי־יום הדעה, שבכדי ללמוד על טיבו של עם, אין להסתפק בשאיבת מידע על ה־מאורעות ההיסטוריים שחלו בחיי העם, אלא יש לבחון גם את אמונותיו והשקפותיו שהטביעו את חותמם על ספרותו, על כל רבדיה, ועל כל מהלך תולדותיו. ביחוד הדברים הללו כוחם יפה בהקשר עם מסורתנו ותולדותנו, שבהם גם האירועים ההיסטוריים נהפכו לאידיאות נשגבות, המדריכות את בני עמנו לדורי דורות.

אי לזאת יש לברך את ד"ר מאיר בר־אילן, שהוא בעל השכלה תורנית נרחבת והשכלה חיצונית מקיפה, שזיכנו במחקר חשוב זה. הוא הוא ספרו „סתרי תפילה והיכלות", שבו הוא עוסק [illegible] בחקר הספרות, לבחינת הקשרים בין „ספרות ההיכלות" לבין „ספרות" חז"ל, בכלל, ו„הספרות הפיוטית", בפרט, והפיוט.

בידוע, שיש ענין להיטיב לבאר את הקשר הזה בין הפיוט והתפילה, בציינו: „פייטנים הרבה עבדו לישראל, שתיקנו את התפילות והזיקו את לבם של ישראל בפיוטיהם, והיו סרסורים טובים בין לבותיהם של ישראל ובין אביהם שבשמים, ואף אני בעוני, בבואי לבקש על נפשי לפני צורי ויוצרי, דבריהם של רבותינו הפייטנים, בשורש הקודש הם לי לפה"... מחבר המחקר שלפנינו, יבורך, אף היא כולה לנו את הקשר הזה בדרך בוודית, אלא שהוא אף מרחיב ומעמיק בדיונו, בבקשה לגלות לנו את המקורות העלומים של התפילה והפיוט.

העשרה בתחומים רבים

המחקר של ד"ר מאיר בר־אילן פותח לנו צוהרים נרחבים, ומעשירנו מאוד בתחומים רבים — בתחום ה־הבנה החיות [illegible] התפילה בישראל והת־גבשותה, וכן בהכרת מקורות התפילה והפיוטים שכה... תפילות רבות שאנו אומרים אותן כדי יום ביומו, מקורן ושורשיהן נעוצים ב„ספרות ההיכלות". יתר על כן, ההבנה וההכרה הללו מסייעות לנו להכיר את דמות עולמם של חז"ל — התנאים והאמוראים, [illegible] את תולדות עמנו בדורם, ולבנות נצ־חים. העיסוק בלימוד הרובד המיסטי של „ספרות־נו העתיקה, תפס מקום נכבד בקרב רבים מקרב חז"ל, והכל שדבר זה לא הודגש דיו בהכרה, דור זה עלה גם מהמסורות על לימוד „מעשה המרכבה", בדור הראשון של התנאים. המסורת מספרת, שרי אלעזר בן ערך דרש ב„מרכבה" לפני רבן יוחנן בן זכאי, ולאחר ששמע ממנו רבן יוחנן בן זכאי ונשקו על ראשו ובירכו — „ברוך ה' אלוהי אברהם יצחק ויעקב שנתן לאברהם אבינו בן חכם, יודע לדרוש בכבוד אבינו שבשמים". המחבר מציין, שברכה זו, ההופכה לברכת „אבות" בתפילת כלה, משקפת את מנהגי יורדי המרכבה לברך בסיום העיון ב„מרכבה", ואיננה שונה מהוד־היה מן הברכות שב„מעשה מרכבה". ונראה לי, שאפשר שברכה זו ברכת האבות של „יורדי המרכבה" בסיום העיון ב„מעשה מרכבה" [illegible] — כלומר [illegible] „אבות הם הם המרכבה".

לדאבה הצער, רבים מההיסטוריונים שלנו לא היו [illegible] של המיסטיקה היהודית [illegible] בהגות תכנינו ובחיי עמנו. עובדה זו [illegible] ע"י איזכור יחסו המתנכר של ההיסטוריון צ. גרץ לקבלה ולהתבטאויותיו החריפות עליה ועל נושאי דגלה — המקובלים. מאידך גיסא, גם רבים מחוקרי התפילה, ואף אלו שהיו מעורים בעולמה של היהדות שלא שלל באופן מוחלט את המיסטיקה היהודית [illegible], לא היו מוכנים לתפוש כראוי את מקומה ותפקידה של המיסטיקה בחיי עמנו, ב„ספרותנו" העתיקה, בכלל, ובתפילה, בפרט. דבר זה [illegible] של אחד מחוקרי התפילה שלנו י. היינמן שקבע כי „אין [illegible] מכך שמיסטיקה היא עניינו של הפרט ולא של הציבור. תפילה בצורה מיסטית ואקסטאטית אם נתמיד בה בעקביות, סופה שתביא, כמו שהיה בחסידות, לביטולה של התפילה בציבור...". ברור שדברים אלו אינם עומדים בפני הביקורת, וכן ברור לכל, שהמיסטיקה בתפילה, המבדילה את [illegible] השגב והרוממות, ככל שתודגש [illegible] את הציבור, תוכל לסייע להגשמת שאלת חז"ל — שלא נעשה את תפילתנו קבע בעת שאנו מת־פללים. כלומר שהתפילה לא תהפך להיות ביטוי חיצוני [illegible] מהשפה ולחוץ בלבד.

שני קריטריונים — שתי תכונות

שני קריטריונים המשקפים שתי תכונות של [illegible] מציינים את „ספרותנו" העברית העתיקה. מחד גיסא, הקניה וההורה אביתותיה של דת ישראל בדרך בלתי־אמצעית — בדרך של ראיה [illegible] אינטואיטיבית של הא־ל ביקום. מאידך גיסא, הדגשת שני ההיבטים של מושג הא־ל, כלומר ההדגשה העיקרון שהא־ל נמצא בעל ומעבר ל־עולם (בלעז — בהותו הטרנסצנדנטית), ועם זאת גם הדגשת העיקרון שהא־ל שרוי גם בתוך עולמו „היא בראו והוא פועל בו (בלעז — מהותו האי־מננטית).

היהדות המקראית־תלמודית מציינת את היותו של הא־ל קדוש ונשגב ומעבר לעולם ולהשגתנו, אך יחד עם זאת היא מציינת גם את היותו קשור וקרוב ליקום ולבריותיו ולעמו הנבחר ובניו, כי בחינת קרוב ה' לכל קוראיו באמת ולנשברי לבב. התכונות הכפולות הללו ניכרות גם בכל המיסטיקה של היהדות העתיקה, בכלל, ובפרט ב„ספרות ה־היכלות" שבתיכה, ש„יורדי המרכבה" הגיעו באמ־צעותה לפני ה' — „בנהה בהודה" ובתוקפה. יבורך מחבר המחקר שלפנינו, שבכל מחקרו הוא הטיב להבליט לנו זאת, ותרם לנו בכך תרומה רבת ערך להכרת המקום הנכבד של „ספרות ה־היכלות" בתוך „הספרות" העברית העתיקה, המש־קפת את דת ישראל האמיתית. דבר זה נובע מגי־שתו המתודית העקרונית הנכונה, [illegible] על [illegible] „הפלגה בים הגדול" שעולים אף על ההתכרה וההסתייגות של בית הלל ובית שמאי.

דיעה הנכונה [illegible] של החוקרים [illegible] שכל שלם יוכיחו יותר ויותר שהיהדות [illegible] את אבינותיה במקורות זרים, הרי הם ישקפו בביטול דעה „מדעית" ויחשבו ל„אנשי מדע אמיתיים". בדרך זו נכתו, לצערנו, חוקרים רבים, גם מבני ברית, והיו ביניהם גם שומרי מסורת. בהשיבו בתנגד בצדק לדרך זו, וקובע שבהקשר עם חקר התפילה, מבנה, התפתחותה ותוכנה, [illegible] „באתני לים לצאת לדרך החוקה" הרי [illegible] אני לבחון תחילה את המצוי בביתנו וב„ספרותנו", ובכורה זה ראוי לירד ל„מרכבה" (כלומר ל„ספרות יורדי המרכבה"), קודם שנרד להפליג בים הת־אוריות על התפילה הסביבית וכיוצא בה..." (ר' בהקדמתו שם בעמ' 124).

המחבר שהוא „נאה דורש ונאה מקיים", הטיב להצביע לפנינו, כתוך עיוניו ב„ספרותנו" העברית העתיקה, בכלל, וב„ספרות ההיכלות", בפרט, וכמו כן בספרות החיצונית שלנו בתקופה העתיקה, שמקורות תפילות ישראל נשאבו מבארותינו ה־פנימיים. הודות לעיונו זו עלה בידי מחברנו להעריך גם את תרומה [illegible] של אחד החוקרים, [illegible] לראות בשירת הכנסייה הסורית את המקור לתפילה הכפלה בליטורגיה שלנו — תפילת „ונתנה תוקף", שחוברה ע"י ר' אמנון ממגנצא הי"ד. מחברנו קובע בדין ש„לאחר הקבלה

*) מאיר בר־אילן: סתרי תפילה והיכלות, רמת גן, הוצאת אוניברסיטת בר־אילן, תשמ"ז (186 ע')

של „ונתנה תוקף" עם הפיוט מההיכלות נראה יותר, כי קבינו שני פיוטים יהודיים שהשפיעו על הפיוט הנוצרי־ביזנטי, ולא להיפך (ר' שם עמ' 125). התכונות [illegible] של היהדות המיסטית המקראית־תלמודית שמחברנו [illegible] והתבטאו בכך, שההשראה לא נדחתה ולא נפסלה ב„ספרות" [illegible] העתיקה. האם בכדי לקרב להשגתנו את הא־ל, ומאידך גיסא, כינה הא־ל בתוארי רוממות נשגבה. רק הדגשת אי־ההשגה שיה. כל האמצעים הללו [illegible] כדי לבטא את בריאת העולם ע"י הא־ל והודות הבריאה כדי יום ביומו, [illegible] סדר העולם שבסדרו — עם ישראל — ועם הנבחר, תוך כדי הדגשה [illegible] הבורא, שכל אלו הינם גילויי חסדו של הא־ל וכן שבכך [illegible] גילוי הסתרי ביקום.

רוממות וקרבה

יצויין שכל ההבעות הללו ויישוביהן מצאו את ביטויין אף במיסטיקה היהודית בכלל, וב„ספרות ההיכלות" בפרט. בספרות ההיכלות מודגשת מורא כלפי הא־ל, מבהיל בתארים מפליגים ביותר, המבליטים את רוממותו של הא־ל, ומאידך גיסא, מודגשת גם קרבתו הרבה לבריאתו ולבני עמו הנבחר ואהבתו כלפיו. אולם מעל לכל מודגשת בכל [illegible] הרעיוני הזה הגישה התיאוצנטרית של דתנו. נקבע, ש„בספרותנו" העתיקה קיימות ב' מגמות — המגמה האוניברסלית, שמדגישה שאברהם היה בחיר האבות, ולעומתה המגמה ה־לאומית, המדגישה שיעקב הוא הוא בחיר האבות. ויצויין, שב„ספרותנו" העברית העתיקה, שקשורה בזיקה [illegible] לפי „ספרות ההיכלות", היא הדגשה דווקא על המגמה הלאומית, שכן ב„ספרי הגו" העתיקה צוין שדיוקנו של יעקב אבינו חקוקה בכסא הכבוד שב„מרכבה" העליונה. במיס־טיקה היהודית צויין, שלקרבת הא־ל הרבה ביותר

[illegible] הא־ל בצליל הצריך זוכים אלו שמסרו נפשם למען קיום [illegible] של האומה ומורשתה [illegible], הלא הם — הרוגי המלכות, ובראשם ר' עקיבא, אחד מגיבורי „ספרות ההיכלות", [illegible] „המבריצים בים", כלומר הקדושים שמסרו [illegible] על קידוש השם בגזרות הדתיות. [illegible] של הרוגי המלכות תופסת כידוע מקום ניכר גם ב„ספרות ההיכלות". [illegible] — בספר [illegible] לר' ישמעאל כהן גדול, שהוא [illegible] של ספרות ההיכלות, מסופר גם, שהאבות, [illegible] שהם ה„מרכבה" [illegible] על כי הא־ל לא גואל את בניו ומגלה את מלכותו בעולם.

בתפילה „אהבת עולם", שמחברנו מצביע על זיקתה ל„ספרות ההיכלות", באה לידי ביטוי בעי־קר אהבת ה' לעמו — עם הנבחר, וגם האהבה הרבה לארץ, בנוסח שלפנינו אהבה זו מתבטאת בבקשת הלשון „ותוליכנו מהרה קוממיות לארצנו". אך יש לזכור שעדיין נוסח תפילה קדום שהיה נהוג בארץ [illegible] „ותוליכנו מהרה קוממיות בארצנו", [illegible]

[illegible]

סיפור קפקאי / מאת י. עמוס

רוברט ואלזר, עוזר לכל עת, [illegible] אילנה המרמן, [illegible] 1987.

רוברט ואלזר היה סופר שוויצרי שכתב גרמנית. דרך חייו היתה קשה ואת השליש האחרון של ימיו בילה במוסד לחולי נפש. הוא עסק בהרבה מלאכות ולא ראה ברכה בעמלו: בין היתר היה משרת, פקיד, ספרן והפרנסה לא היתה מצויה בידו. לעומת זאת היה לו כושר הסתכלות, אשר העמיק לראות ולחדור לנבכי לב האדם ולמעמקי הטבע. הוא הבחין בגורליות הקובעת את דרך החיים והמכוונת את רוחם ורבעם של הבריות, וזו נראתה לו כמיטת סדום, אשר אינה משאירה להם את הברירה בין טוב לרע.

עוד לפני קפקא הצליח ואלזר להעלות ברומנים ובסיפורים הקצרים שלו את הבכיה והמצוקה של כל נברא בגלם, אשר אין מנוס מהן. רבים ראו בו את המבשר של קאפקא, וקאפקא עצמו העריך אותו מאוד. יש להניח שילדה גם מיאלזר את רובי תוויותיו הקודרות והבכיות והמוליכות את האדם בדרכים שאין להן מוצא ואין להן פתרון.

ואלזר היה איש כתר ותמהוני מבוכר למציאות ומלא פחדים, החייב הפילו עליו אימים. [illegible] שיהיה נהלך בשוליהם, ובגלל חוסר בטחון עצמי [illegible] בין ההבטרבות האישית. תמיד ראה עצמו כעובד בין הצד, נבוך ובהלבט, [illegible] על כשלונותיו תוך כדי עיקוב אחרי [illegible] של המגיעים האותיים. בכתיבתו לא התחשב עם הכללים המקובלים של סופר ולא היטוש את הדרך הסלולה של הצלחה סיפורית־מבטה ופיציאת. הוא כתב, כפי שמצא לנכון באותה שעה ורצון מתוך החפש גמור ובלתי מוגבל, ולא שם לב להגיון או לחוסר הגיון שבכתיבתו. העיקר היה להיות נאמן לעצמו. ואכן הוא היה סופר בקורי. אשר לא דאג כלל לקוראים. והם לא היו רבים בזמנו. רק לפני כמה עשרות שנים גילו אותו המבקרים, קשרו לו כתרים [illegible] — הגוסה הקפקאי לפני קפקא.

תחושת אימים מבישה

„הבעוקה לא העבור כן העולם כל זמן שיעמדו בו הפאר [illegible]" — הרשב „הפזור לכל עת", הרואה עצמו „פקיד־תולעת", הרגיל שגועים בו והבציקים לו, והוא עצמו [illegible] לעתים קרובות, תחושת אימים מבישה. הוא מנסה להתמכר לכה־בעת של שנאה למעבידו, המתעמר בו לפרקים, אבל הוא נחוג גם בהרהורים אלה. הוא מכוון את רגשותיו לגבי הוריו, הראויים כנראה לשנאתו, אבל גם דבר זה למעלה מיכולתו. מה עליו לעשות? לחפש מקלט בחיק הטבע האדיר של ארצו ולהפ־עיל את הדמיון, המספק לו „השקפות־עולם כסופות והוביכת ושבות. תקשורת שמצאה לך. השאלות בחוג מכרים רחוקים וקרובים, לחשו תרש, אמרו [illegible] או רק הפנו פניהם, ואילו העיניים דיברו לעצמן בלשון [illegible]. הרגשות הופיעו עי־רומים ובלי מורא, [illegible] שבתחושות כצאה הב־נה כמזיה, דחיית נגיעות. — — לא היה לך אלא לחשוב שבקרוב ירד הערב, וכבר נדמה שכל הנר־כים, המוכרים והלא־מוכרים, שטים באור של ערב. היער מעל לראש העולם עלה וירד והתערסל [illegible] וקד בתוך העין הנשואה למעלה, והעין הצטרפה לכחול כאלי'ל.

כנגד שפעת גנזהות של היער, הכחול, הגיא [illegible] הצדה המצוקה המדוכאת, הכבוית בכל בית. אין מקום לבחות הנדוחקות בכל צד, ויש רגישה שלמה המכלאה את כל חדרי הלב עד כדי כלות הנפש. אך עם ההזיה למציאות — נגוז החלום ובעלם הדמיון. מעבידו של העוזר, מהנדס ממציא המצאות רבות ויפות, אבל אין להן קונה, והאיש הולך ומידרדר והעניות משתלטת עליו ועל בני ביתו. אלא שאין הגזרה ניתכת בבת אחת. הבית הוזעד בורגני עוכד עדיין על תלו והמנהגים הד־גימוסים נמשכים, כאילו עושר רב שמור לבעליו בבנקים הקרובים. המשחק והעמדת הפנים נעשים כתוך שכנוע עצמי בידו. הכל הולך אמנם לטמ־יון, אבל ביתיים נשמרו על מעמדם, על יוקרתם ועל הליכות חייהם ההדורים לאלו של העשירים והמ־אכודים אשר בכפרים ובערים הסמוכות. על כל התביעות הנוספות [illegible] העוזר לכל צת במכתבים [illegible] ובסכנבים, כי יש להכיר זמן בה. כל הבריאה תכוכב, וכל הוב ישולם, ואם זה יקח איזה זמן — מה בכך? צריך לדעת. סוד הכליס תישות, לצרכון למשפטים מקסיבים וליצור מהם מכתב [illegible] ומצורף „אימון"...

וכך נושא אותו פקיד את „שלסה" של החברה של בכהו ואת האינטרסים שלה הוא נושא בראשו ובלבו, כי כדי שיכלה האצבעות והמחשבות לעבוד כהלכה הייב הלב להשתתף במלאכה הבבהדה הזו. והלב הוא לבו של אדם הכואב וסובל וסופג וקולט לתוכו את צעים ועלבונם של הבריות האחרות הה־סובבות אותו.

את היחס שלו למעבידו הוא מבטא בשורות רבות משמעות אלה: „כשהאדון שמח וטוב לב, אתה נהנה מיד כלב פודל קטן, שהרי באמת יש צורך לחקות כאן את החיה המשעשעת הזאת ולצייר ב־זריזות את [illegible] במעבן. כשהוא טוב ונדיב, נדמה לך שאתה עצמך איש מסכן ועלוב, כשהוא [illegible] אתה רואה חובה לעצמך להיד־

ואת תורת התלות של אדם אחד באדם שני, [illegible] עליו בעבודת החברתי [illegible] שלא במודע טמון כאן אחד ב„טודיה יצירתו הבאר־חרת של קפקא, אשר פותחו על ידו ביותר עוסק וביותר הרחבה והעמידו את [illegible] התהרגות כולה בהרבה טרגיות, שאין מנוס ממנו.

טשטוש גבולין

ועוד משהו: טשטוש הגבולין בין המציאות לבין הדמיון, הרשימה אורבה לפי הטבע והחוקים [illegible] משלה, ואילו השני הוא כחיבור ביד היתר, ברצונו מאריך וברצונו מקצר, אך תמיד הוא [illegible] בו את הפרדה העלובה של הקיבבית העלובה של יוהר. לשם כך הוא עוסק הרבה ביתותים פנימיים המעבירים תחת שבט בקורתו את ההנהגותו, ומפי [illegible] בתחושת אשם כתמדה. האדם נולד להיות אשם, ובזה יועילו לו כל תכניו וכל גדולת מעשיו תוך הדגש הזה הוא תוצאה מחוסר הבטחון העצמי [illegible] רק בעבירה, כי אם גם בשיפוטו. ובענין זה מגיעה כתיבתו של ואלזר להודהות גמורה עם גבורו. גם ההיבור חונן בתכונה זו. המכסה עליו בבלים רבות ומיותרות, הכפרייטות לא פעם למהלך הסיפור התהאורים הפסיכולוגיים. אלא שאינו יכול לכתוב אחרת. משום כך על הקורא ללכת בדרך הארוכה והקציה בסבלנות לא־מעטה, כדי לעמוד על כוונותיו של הסופר, המיועדות לתת את הפס־כול של המציאות, וממילא גם את הסתירות וה־הסבובות של גבוריו.

האיזן המהנדס לא בונה ולא מתכן ולא משרטט. הוא ממציא. כל המצאה היוצאת מתחת ידו ומכב־צה בידי אנשים אחרים עולה לו במאמצים רבים ובכסף. אלא שהשיק אינו קולט אותם, והוא הו־לך מדחי לדחי. אבל הוא אינו מוותר. אם לא הצליחה המצאה א' — תבוא אחריה המצאה ב' וג'. [illegible] הוא חייב להבקיע את חומת כשלונו. ובין כשלון לכשלון חורמים חייו וחיי אשתו וילדיו ועוזרו ה־צמודים אליו ושותפים למפלותיו. הוא עצמו נוגש את ביתו בכל יום, שכן ביתו זה כשלונו. אבל ואחרים חיים בבית בכל שעת היום והלילה בתוך הכשלונות הרודפים זה את זה ומשוים לאנשים [illegible] סרגיות של הליכה הכרחית לקראת העוני והדלות שאין לעצור. עוד מעט — והבית ימכר, האשה והילדים יחזרו לבית הורית, העוזר יפוטר, ובסוף הסיפור הוא אכן עוזב את מעבידו. ומה יעלה בגורלו של אבי המשפחה? סתם המחבר ולא פירש, אך לא קשה לנחש את עתידו העצוב.

מול העצב והדכאון והגורליות הנוגה אפילו הטבע לא יכול לעזור. ואולי מוכיח סופו של ואלזר, אשר עשה את עשרים ושבע השנים האחרונות לחייו במוסד לחולי־נפש, על כל יצירתו בשנים „הבריאות" שלו, שקשה לדון איהה לפי [illegible] לשהו. [illegible] והאירונית והפארודיה והתמימות משמשים בערבוביה. יש פסוקים יפים וברורים ויש משפטים מפותלים ומסובכים ואפילו מגושמים, [illegible] משמשים אלו את אלו ומביעים את כוונות היוצר, שאף הן מתנכות לפעמים וקשות להבנה. כל זאת מעיד על התלבטויות ומבוכות, הרחוקות מאיזון כלשהו. וכפי שכותבת אילנה המרמן, „ניכר בו (במחבר) שהוא רוצה לכתוב ומפחד מפני הכתיבה, רוצה לומר דברים וחושש לכלפם. ומכאן הרושם שהקריאה בכתביו מעוררת לעתים קרובות, רושם שמחבר הכתבים הוא גם פטפטן שאין לו תקנה וגם שתקן ביישן השומר את דבריו לעצמו".

ואלזר לא הלך בדרך המלך של הסופרים והוגי־רים. הוא העה בשביל משלו „כאבציבים מפלה", מקוריותו מלווה אותו, והיא מעידה שהוא — דוקא הוא — חדר למסתורי המציאות של זמנו ותפס אותה ביותר חריפות מן האחרים. אבל אופני לחסר אישו הרוחני נתנו את אותותיהם בכתיבתו. ואו — למרות פגימה הלא־מעטים, הצליחה להביע את החרדה לקיומו של האדם במאה שלנו, אשר שתי מלחמות העולם זעזעו את כל אושיותיו והכניסו אותו לתוך מבוכה ומצוקה שלא נסתיימו עד עצם היום הזה.

מידון ח. איזקסון

כְּמוֹ אַחְאָב

אָמַר, אֶת הָאָרֶץ נַחֲלֹק
לָלֶכֶת לִמְצֹא בָהּ דָּבָר,
אֶרֶץ שְׁלֵמָה לִשְׁנֵינוּ
וְאֵין בָּהּ עוֹד.

כְּאַחְאָב וְעֹבַדְיָהוּ
שֶׁפָּנוּ לִמְצֹא מַיִם
כְּמוֹ לֹא הָיָה בָּהּ אָדָם אַחֵר,
לֹא הָיָה בָּהּ מִסְתּוֹר מֵאֵימַת לֵב מַלְכָּה,
וְנָבִיא בָּהּ נִרְדָּף.

רַק הַקֵּץ מַשִּׂיג אֶרֶץ שְׁלֵמָה
לַאֲנָשִׁים יְחִידִים.

אֶרֶץ לִשְׁנַיִם אָמַר
כֹּה וָכֹה לִי וְכֹה לָךְ,
קַח הָרִים קַח תְּלוּלוֹת
קַח רוּחוֹת קַח מַרְאָה.

נֵלֵךְ לְאַדְמָתָהּ נֵלֵךְ לְדַבְּרָהּ —
אִם נֹאהַב, אִם נוּכַל לָהּ.

כְּמוֹ אַחְאָב וְעֹבַדְיָהוּ
וּמַלְכוּת שׁוֹמֵמָה
אֶרֶץ שֶׁפָּנְתָה מַעֲמָדָהּ כְּמוֹ גָּלוּת.

שירת אומה לארצה

מאת הרב יחיאל וסרמן

שירת אומה לארצה, הרב עזרי קלכהיים, הוצאת אריאל, ירושלים, תשמ"ז, 333 עמ'.

הספר שירת אומה לארצה, היא פרקי יסוד במשנתו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל על העם והארץ, התורה וה־מצוות התלויות בארץ, ועל הגלות וה־גאולה.

המחבר בא לנתח ולהסביר את הקדמתו של הרב קוק לספרו „שבת הארץ", ולהאיר את [illegible] של הכהן הגדול מאחיו על הזיקה שבין עם ישראל, ארץ ישראל ותורת ישראל.

הספר העשיר בכמות ובאיכות, מאגד בתוכו שלו־שה שערים כאשר בכל אחד מהם פרקים רבים, ההוברים יחדיו למסכת רעיונית אחת המבהירה את משנתו של הרב קוק בנושא ארץ ישראל. במבוא לספרו שירת אומה לארצה, מציג המחבר, הרב קלכהיים, את מבנה המאמר ותוכנו, ודן בצד־דים ההגותיים ואף הספרותיים שלו. לדבריו, קיים קשר בין צורת כתיבתו של הרב בחוץ־לארץ לבין סגנונו בדברים שנכתבו בארץ.

בעוד שבחוץ לארץ הסגנון בנוי על פרטים, הרי [illegible] מן הפסוקים ומאמרי חז"ל המצטרפים לכלל, הרי שבהקדמה זו לספר שבת הארץ, שולטת צורת הכתיבה של ארץ ישראל, היא מן הכלל אל הפרט. תחילה נאמר הרעיון ברוח גדולה ומתוכם מתבארים הפסוקים ומאמרי חז"ל, ומכאן ואילך נוצר הסגנון המיוחד [illegible], בחותם אישיותו ובגוונו המיוחד של הרב קוק.

אידיאה, משבר ותיקון

את ההקדמה למאמר פותח הפסוק בספר שמואל: „מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" שעליו אומר הזוהר: „עמא אקרי אחד ולא איניון בלחודייהו". הרב קוק עומד בפתח מאמרו על פסוק זה ומתיחס לפירושו של הזוהר. לדעת הרב קלכהיים, הפסוק ופירושו של הזוהר הם חלק יסודי במאמר ובהם מקופל הקשר המופלא שבין ישראל לארצו, אשר אין לו אח ורע בתולדות העמים. ההקדמה מציינת שלוש תקופות בחיי האומה: אידיאה, משבר ותיקון. כל שער בספרו של הרב קלכהיים עוסק בתקופה אחרת: הראשון בשלב האידיאה, השני במשבר ושלישי בתיקון.

הרב קלכהיים מביא מדבריו של הרב על שלושת שלבים אלו, מנתח אותם אחד לאחד, תוך שימת לב על נקודות מרכזיות. בבהיר מושגים, בבאר מונחים ומציג הבהבה שלמה של השקפת הרב. לדעתו, [illegible] העצמיות החלה בעזיבת תורת ישר־אל, שהיא המדריכה את העם בחיי היחיד והצ־יבור ובהליכה אחר תרבות הגויים. התיקון היא הגאולה, שלה מצפה האומה דורות על גבי דורות. חכמינו ז"ל מסרו לנו סימן לגאולה „אין לך קץ מגולה מזה". לדעת הרב קלכהיים, לפי גישתו של הרב במאמרו, הסימן הוא לא חיצוני הבא לגלות לנו רמזי גאולה, ואף לא כסימני אבידה המוכיחים [illegible] על הסר החפץ, אלא סימן זה מבטא את ה־גאולה. הסימן מציין את הפגישה המחודשת שבין העם והארץ. [illegible] הרב קלכהיים סימנים רבים [illegible] לנו על בן־דוד שבא, כל אלו הם בישורים [illegible] שתתחיל באיזה עת, אך סימן הקץ ה־מגולה מבטא את המצב החדש שנוצר. אחרי שנים של ניתוק, יכולה האומה לשוב ולהתחבר אל ה־ארץ. זו מבטאת שני דברים. ראשית, על גלות עבר וגנה ושנית על אומה השבה לארץ, שני יסודות אלו, יש בכוחם לחבר את האומה לארץ.

הקשר הסודי

בנושא הקשר הסודי שבין העם והארץ מנתח הרב קלכהיים את תפיסתו של הרב קוק האומרת כי: „ארץ ישראל איננה קניין חיצוני לאומה". כידוע, היו בתנועה הציונית שתי גישות: האחת, הפתרון המדיני ביסודו של הרצל, אשר ראתה בארץ ישראל רק מקום פיזי לקיום העם היהודי; השניה, ביסודו של אחד־העם אשר אמרה כי ארץ ישראל תפתור את בעית היהדות. הרב קוק שלל את שתי התפיסות, הן את זו הרואה את ארץ ישראל כפתרון פיזי, והן את זו הרואה את ארץ ישראל כפתרון מדיני־רוחני. לדעתו קיימת תלות [illegible] בין העם והארץ, הקשורים זה בזה, בקשר של חיים. [illegible] ארץ ישראל איננה קניין חיצוני לאומה, לפתרון מדיני או פתרון רוחני.

בפתחו לספר דפי זכרון לזאב רויטמן הי"ד, תלמיד ישיבה [illegible], אשר נפל במלחמת שלום הגליל. בדפים אלו [illegible], מסכת חייו ה־קצרה, משורטטים קווים [illegible] ואישיותו, ומובאים מדבריו. [illegible] כי שמו של הספר שירת אומה לארצה קולע ביותר. באמרו של הרב קוק היא [illegible] ליחסי [illegible] שבין עם ישראל וארץ ישראל. וספרו של הרב עזרי קלכהיים הוא הסבר יסודי [illegible] לפואמה זו.

הספר מצטיין בהירות לשון ובהבהגה נאה וברו־רה של הדברים. המחבר, הרב עזרי קלכהיים הש־כיל להציג את הדברים בצורה ברורה ובהירה. הקורא את הספר בעיון עובר פעמים נדהם בשל העבודה המבילה והיסודית שהוציא המחבר מתחת ידו.

„במעגלות תימן" - מחקרים וצימוקים

מאת נעמי גוטקינד

מה באמת חשב הראי"ה קוק זצ"ל על חלוצי העליה השנייה שהיו אפיקורסים גמורים ומחללי שבת ברבים?

עשרות שנים נחשב למי שמתירים בסובלנות אל כפירתם למען אהדת ישראל ובנין הארץ מבליע על גילוי דעתו בפומבי עליהם.

אבל במכתב לאביו שנשלח מרחובות בשנת תר"ס כותב הרב: „פה במושב נוסף ברוך השם דבר לטובה ע"י זה הקול של קיבוץ גלויות לאר־צנו הקדושה שבא מארץ תימן. באו רבים מאחינו בני ישראל היושבים שם, בלחץ נורא וגלות איו־מה מאוד... והם אנשים מסתפקים במועט מאוד, והם כולם בני תורה, כמעט שלא נמצא ביניהם עם הארץ כלל, וכולם חרדים ויראי ה' מאוד... „ומה [illegible] שאלה [illegible] את המקום של ה־[illegible] [illegible] שיהיה להם אחיזה בארץ ישראל".

„[illegible]", „[illegible]", והעיקר — ראייה חזונית הקובעת כבר בראשית המאה, שלאנשים חסרי א־מונה „אין אחיזה בארץ ישראל".

פרופ' יהודה רצהבי, שבספרו החדש „במע־גלות תימן" מתפרסם הגילוי הזה, רואה בו את ההסבר הראשון הנכון ביותר של תופעת הירי־דה.

וירידה — לעליה.

כי אינו מכיר את הנימוק של יהודים רבים ב־תפוצות המסרבים לעלות לארץ מסיבות „בט־חוניות", מלחמה, חשש לחיים, קשיים כלכליים, פיגועים, אינפלציה, ביורוקרטיה — ארץ אוכלת יושביה, הם אומרים ואינם זזים ממקומם.

ובכן — בעסה התירוצים לפחות, לא התחדש הרבה בעם ישראל. באגדות עתיקות המתרצות מדוע לא נענו יהודי קהילת [illegible] לקריאתו של עזרא הסופר לשוב מגלותם לארץ הם אומ־רים: „[illegible] בירושלים הגדולה ואנ־חנו נשב פה בירושלים הקטנה...". ואילו יהודי פרס מסרבים לאותה קריאה באומרים שארץ ישראל „מלאה מלחמות" וגם שבארץ החדשה הם יושבים בשקט ובשלוה. [illegible]

עולים חדשים [illegible] ביום [illegible] בקשיי קליטה רבים. כשם ש„בעזרא הסופר וגולי תימן", אחד מעשרים מאמרי ב„מעגלות תימן", מצא פ־רופ' רצהבי מקבילה היסטורית לסרבני עליה כך במאמר אחר על המוות התינוקות של העלייה התימנית הראשונה הוא עשה „קל וחומר" בין ה„ייסורים" של אלה שבסכך הכל עליהם להת־מודד עם פקידים אטומי לב לסבלם של מי שכל התינוקות הנולדים להם בארץ־ישראל מתים בזה אחר זה ובכל זאת אינם נוטשים אותה אלא נאח־זים בה בעקשנות, מות הילדים היה המכה ה־קשה ביותר בה הוכו עולי תימן של ראשית הד־מאה.

„במעגלות תימן" הייתי קוראת: ספר הצימוקים. כל מאמר — וצימוק של תגלית או של סיפור מקסים. מקופל בו. כך בסיפור השליחות לתימן של רבי חיים צבי כהן פרידמן שנסע לאסוף ב־שנת תרי"ם תרומות לישיבת „עץ חיים" ולבית החולים „ביקור חולים" בירושלים ובעזר ע"י ה־יהודי התימני ר' יוסף מצ'מוני — מופיע עילוי בן שלוש עשרה ולוהט התפעלות עצומה כן הקורא.

הרפתקאות של צמד שדרי"ים

„ילדי פלא" נחשבו להתמהות מיוחדת של היהו־דית האשכנזית, ואף זכו לכינויים כמו „עילוי", „[illegible]" ועוד. והנה בשני כפרים קטנים בתימן, [illegible], פוגשים שני השדרי"ים הנ"ל [illegible] קהילה השוחט [illegible] של [illegible] נער בגיל בר־מצווה.

ר' חיים האשכנזי מסרב לאכול משחיטתו וגם להודות בכשרותו לשמש ברבנות אין הוא מוכן. אלא שבעת דרישתו [illegible] הילד את כל הלבבות בבקיאותו המדהימה בקבלה, ובהול־כה ובפלפול עד שר' חיים מוכה בתימהון וממהר לשלוח מכתב לירושלים שבו הוא מספר כי בתי־מן יש ילד־פלא הראוי לשמש ראש מתיבתא של ר' יהודה החסיד בירושלים.

את הסיפור הזה [illegible] הרבה עלילות והרפתקאות שאפשר לאכלס בהם סידרה טלוויזיונית שלמה כתב פרופ' רצהבי כפי אותו מצ'מוני השליח ב־שנות מלחמת העולם השנייה.

ובעשה שהיה — כך היה.

כחניך הארץ שנאלץ לקרוא בתיכון כחומר חו־בה את יומנו של הבילויי חיסין, שאל את עצמו יהודה רצהבי לא פעם ולא פעמיים — ומה עלינו, על העולים בני עדתו? האם הם סבלו פחות מן הבילויים? האם להם אין סיפורי הרפתקה וגבורה על תהליך קליטתם בארץ ישראל?

יום אחד, כחוקר טרי וצעיר, גילה את יומנו של הרב שלום אלשייך והתנפל עליו כמוצא שלל רב. „הנה הבילויי שלנו", שמח. הנה ההוכחה לכך שלא נפלנו במאומה מן הבילויים.

רגש דומה אחז בו בעת עריך יחד עם אברהם עובדיה מסיבה ליובל השישים לעליה התימנית. באותה מסיבה פגש את הרב יוסף מצ'מוני, ותוך כדי חילופי דברים למד ממנו שאי־אז בראשית המאה שימש כשליח בתימן ועבר בה הרפתקאות רבות. הרב מצ'מוני גר אותם ימים (ימי מלחמת העולם השנייה) בעיר העתיקה בירושלים.

כל יום ראשון, במשך כחודשיים, היה רצהבי הסטודנט, תושב מאה שערים, מצטייד בפינקס ובעפרון, ונוסע אל סמטאות הרובע היהודי (במבצע לא קל), מחכה עד שרעייתו של הרב הקשיש תסיים להגיש לו [illegible] ונרגילה ורושם מפיו פר־קים פרקים את תמונת המצב של יהודית תימן ב־ימי שליחותו, כולל סיפורי שודדים וגנבים, בתי משפט ובתי דין. אלף לילה ולילה נוסח תימן. ההרפתקאות של צמד שדרי"י ירושלים, אחד אש־כנזי ואחד תימני בשם „שליחות לתימן" מהוות חומר קריאה מרתק.

כאות תודה למספר — החליט רצהבי לשלב ב־ספר את דיוקנו בשלושה תצלומים כתוך עשרות תצלומי היהודים התימנים בעדן ובצנעא, בירוש־לים ובתל־אביב, המופיעים כאן. תשאלו מאין לו תמונת המספר והרי לא הגיע לראיונותיו בעיר העתיקה בשנות ה־40 כשהוא מצויד במצלמה? גם זה סיפור. פרופ' רצהבי נוהג עשרות שנים לגזור, לשמור ולאסוף כל בדל מידע, כל תצלום [illegible] הקשורים לתרבות יהודית תימן. יום אחד נתקל בעתון הקומוניסטי־היהודי „[illegible]" שיצא בניו־יורק בתצלום של „[illegible] בארץ ישראל" — יהודי תימני מעשן נרגילה. ה־תצלום נתפרסם בשנת 1927. [illegible] החוקר מבט מרוכז במעשן הנרגילה ואת כי גילה בו את מיודעו הרב מצ'מוני.

תצלומים של הגיטו היהודי בתימן משנת 1901 מצא גם באלבום התמונות של הצלם הגרמני [illegible] שפורסם [illegible] וגם בגלויות דואר ובלוחות שנה שיצאו בארץ בשנות ה־30 ביוזמת ה„ייקים" ש־ברחו מגרמניה עם עליית הנאצים.

במקום נערות בתנוחות של דוגמניות העדיפו אותן שנים להראות בלוחות השנה את „היהודים האותנטיים" — יוצאי תימן.

מדעיות קפדנית והגשה פופולארית

אותנטיות יהודית ותרבותית — היא היא בע־צם החוט השני האמיתי לאוסף מאמרי „במעג־לות תימן" — פרי סינון קפדני של חמישים שנות כתיבה ומחקר.

רבים מן המאמרים שיש כאן — נדפסו בצורה קצרה או מקוטעת יותר בעבר, במאמרים שונים. אבל במלאת לו שבעים שנה, ובהתחושה שהגיעה עת הכינוס והסיכום של עבודת חייו ושל תרבותם של בני תימן גם יחד — החליט רצהבי לערוך את מחקריו, לכתבם מחדש ואף להוסיף עליהם מן החומר הרב שנאסף [illegible]. התוצאה — שי־לוב [illegible] של [illegible] והגשה פופולא־רית המאפשרת לכל אחד לרוץ בחומר בקלות ואם לא להפוך את הספר ל„רב־מכר" הרי לפחות להק־נות לו מהלכים בציבור הרחב.

[illegible] — פירסום הספר הזה לשם הנצחת [illegible] יהודה משאש ז"ל, יהודי [illegible] שבדרום תי־מן, מחלוצי עליית תרס"ז (1907). עליה שקדמה לעליית יבנאלי ב־1911. דפים בלתי ידועים מ־יומנו האישי של יבנאלי מופיעים אף הם כאן לראשונה.

צאצאי ר' משאש רצו להשאיר זכר לאביהם ש־היה פעל ותלמיד חכם, עסקן ומייסדי „התאח־דות התימנים" וישיבת „בית יוסף". את „הציוד" לזכרו הצמידו אלפא בכך שמימנו את הוצאת „במעגלות תימן".

פרופ' רצהבי, כציזו, עיצב ספר שיש בו [illegible] של [illegible]. הוא מספר כיצד ה־שמות התימנים [illegible] נובעים מן השם חיים. הוא מתאר „קידוש ה' בתימן" ו מוכיח [illegible] מנהגי [illegible] השבת של בני עדתו כיצד הם נובעים מן ההווי של ארץ ישראל בימי הבית הראשון.

את הדחף לאיסור מנהגי בני עדתו קיבל כאשר בהיותו תלמיד ב„תחכמוני" בת"א, בשנות השלו־שים, נסער [illegible] עם פרסום מאמר של אנתרו־פולוג [illegible] ארץ־ישראלי שקבע כי יהודי תימן הם צאצאי מתגיירים מוסלמים מחצי האי ערב. „עלבון זה בער בעצמותי", סיפר לי פרופ' רצה־בי [illegible]. „ואמרתי, כל פעם שאני קורא תל־מוד, מדרש, הלכה, אתן דעתי על דברים שאינם קיימים בעדתי. כך מצאתי עדות חותכת לקדמות תרבותם של בני תימן ופירסמתי בשלושה חלקים את החומר הזה, חלק ב„אפיקים", חלק ב„ידע עם" וחלק ב„שבט ועם" של הספרדים".

בספר שלפנינו, באספו החלקים מחדש וצמצמו לכדי מאמר אחד שיש בו זה כנגד זה, מנהג תי־מני והמקור התלמודי. כך בענייני תפילה ולימוד תורה וכך במנהגי יום יום באכילה ושתיה.

דוגמא, פרופ' רצהבי מספר כי רק בבית הכנ־סת התימני קוראים את „שמע ישראל" בקול רם וכל הציבור ביחד. רב בית הכנסת אומר „ואהבת" והמתפללים ממשיכים אחריו בקול: „ואהבת את ה' אלוהיך" וגו'. אופן זה — קדום הוא. רצהבי מצטט את ר' נחמיה, בוויכוח בין חכמים בשאלה כיצד אמרו משה וישראל את שירת הים. לדעת ר' נחמיה אמרוה „כסופר הפורס על שמע בבית הכנסת שהוא פותח תחילה והן עונין אחריו", וב־מדרש שיר־השירים כתוב: „היושבת בגנים חברים מקשיבים. כשישראל נכנסין לבתי כנסיות וקורין קריאת שמע בקול אחד..." וגו'. הרי שמנהג תימן הוא מנהג ארץ ישראל לפחות מת־קופת הבית השני. ועוד מעשה מר' לוי בר חיתה שהלך לקיסרין ושמע קולם של ישראל שקוראים את „שמע" ביוונית. הרי שהקריאה היתה בקול. אחרת כיצד שמעם?

ומן התורה — אל הקמח. רצהבי מוצא מקורות קדומים תלמודיים, אפילו להפרים התימני לאור־בה, לשקדים, וצימוקים, לחמין של שבת ולפתיתי הלחם [illegible] וביצים. לזה האחרון, האהוב במי־יחוד על התימנים יש אישור ב„תחכמוני" של יהודה אלחריזי [illegible]: „[illegible] / [illegible] / [illegible]"

19 סליחות בלתי ידועות של רבי שלום שבזי

תיאור כרוניק של המעמד התימני הנאכל עד ימינו.

הזכרתי את אלחריזי — איך לא אזכיר את הד־גלית המרכזית של הספר, המאמר ובו תשע עשרה סליחות בלתי ידועות של רבי שלום שבזי הנד־פסת כאן לראשונה?

על „המשורר הלאומי" של יהודי תימן, עבודת חייו של רצהבי, אמר לי בעת שיחתנו: „קברו אינגו עמנו בארץ ישראל אבל יצירתו עמנו וצר מאוד וכואב שיצירה [illegible] גנוזה עדיין רובה ככולה בכתבי יד ומה שנדפס ממנה אינו אלא השישית".

אחד המאמצים המרכזיים להדפסת אותה „ששית" וחוקר מרכזי של שירת שבזי הוא הרי פרופ' רצ־הבי עצמו שהכין, בעמל ובעבודת נמלים ביב־ליוגרפיה של כל שירי המשורר הפזורים בעולם בכתבי יד — שש מאות במספר. הוא מתכנן היום, אמר לי, בתרומתו שתרם להכרה בגדולת המשורר בכך שסיכם את הדיקדוק והלשון בשירת שבזי במאמר מדעי ובכך שפירסם את כל פיוטיו היד־ועים לנו.

ואשר ליתר, לאותם מאות שירים שעוד לא נדפסו — הוא משאיר את המלאכה לדורות הב־אים. יבוא יום ואלה יתעשתו מן הגניזה לתר־בות המיום ויגלו מחדש את היופי, הקסם, המ־קוריות והאותנטיות של תרבות אבותיהם. ספר כמו „במעגלות תימן" יכול לתרום ולחזור בת־שובה ההדרגתית אליה מיחל רצהבי.

בצד השאיפה האישית, הטבעית, לכנוס ולסכם את מחקריו בספר אחד, ציין באוזני גם סיבה לאומית וגם סיבה עדתית להופעת „במעגלות תי־מן".

הסיבה הלאומית — משיקה לחגיגות יובל האר־בעים לקיומה של מדינת ישראל.

עם תקומת המדינה נפל דבר מכריע בתולדות יהודי תימן. גלותם זכתה לחיסול ולעקירה. הם עלו כולם לארץ ישראל וחל מפנה רב משמעות בתרבותם ובמנהגיהם. חלף דור מאז אותה העי־קירה. ארבעים שנה. זמן מספיק כדי להשקיף על התמורות במבט אובייקטיבי ומדעי, לחקור את אופני הקליטה שלהם בתרבות הישראלית, והעיקר — לסכם ולהציל מן השיכחה תרבות אורגנית יהודית שהתפתחה ברציפות קרוב לאלפיים שנה. מי יכול לבצע סיכום כזה באופן סמכותי?

רק מי שמקצת חייו בגולת תימן והיה עד ראי־יה לחייהם של התימנים בגלותם ומקצת חייו ב־ארץ, שהוא גם כבני אצל הלשון התימנית והער־בית, גם קיבל הכשרה מדעית אוניברסיטאית, ו־גם, כאש עצורה בעצמותיו, התשוקה להוכיח ש־לא בערכים עדתיים עסקינן, אלא בתרבות ישראל הקדומה שנשתמרה בטהרתה באורח פלא — הג־יעה לתוך המאה העשרים הישר מימי התלמוד הבבלי.

להוכחה זו נזקקים רוב מאמרי הספר. אלה המדברים על תלמוד תורה והתפתחות סידור הת־פילות, על היחס אל הספר או אל האשה, אלה המתרגמים פתגמים עממיים ואלה המציגים מנהגי פסח ומועדים אחרים. הן בתיאור [illegible] הביגמיה הן בשיחזור האגדות על גבורת בני דן.

קפיצת דרך ב„מכונת הזמן"

בסופו של דבר אתה משתכנע שאכן בבית ה־תימני המקורי לא את השפעת התרבות המוסלמית בלבד אתה מוצא אלא את הנתיב לקפיצת הדרך, ב„מכונת הזמן" אל ימיהם של האמוראים ואפילו התנאים. רצהבי מודה שכשם שאדם לומד תו־רה ממקום שלבו חפץ כך גם החוקר מחפש נוש־אים ממקום שלבו חפץ ולבו שלו. של בן תרבות טכנולוגית [illegible] ופרימיטיבית, חפץ היה להראות לבני התרבות הטכנולוגית העשירה, יוצאי אירופה שבארץ־ישראל, שהנה גם לו „יש משהו", שלא [illegible] ריקה. [illegible] אל הישראליות שבארץ אלא עם כל יהדותה של ארץ־ישראל מימי הבית, [illegible] לה תרומתו להרבות [illegible] יכולה להיות מכריעה, [illegible] מכל [illegible] אחרת. אלא שתשוקת ההוכחה — לא קלקלה אצלו את השורה כבחינה מדעית. לכל תיזה — יש אסמכ־תא. ותצלומי כתבי־היד התימניים המופיעים ב־ספר הם אולי מן האסמכתות המשכנעות ביותר. גם לציור הכריכה תפקיד של שכנוע. אותיות שם הספר ושם המחבר לקוחות מכתב יד תימני מה־מאה ה־15 והעיטור המסולסל הינו העתקה של עבודות עץ מעשי ידי נגר אמן יהודי של תריס או חלון עתיק. רצהבי מצא את העיטור בספר אדריכלות גרמני שנושאו: הבית בתימן.

הוא בחר בחלון כדי לרמז שבספרו ניתנת לכל הציבור הישראלי בימינו „הצצה" אל תרבות יהודי תימן בחינת „מציץ מן החלונות מציץ מן החרכים".

„הצצה" — עם טעם של עוד.

ואכן, המנה הבאה בדרך. בביתו של החוקר מונחות כבר הגהות ספרו הבא. מבחר שירת תי־מן העברית עם פירושים קצרים לכל שיר ושיר. לכשיופיע — יוכיח המחבר כי גם משוררי תימן תרמו לשירה העברית שירת פיוט מאירות.

מחשב מוסיקלי

(זכרונות מן העיירה)

מאת לוין קיפניס

ערב חנוכה עם חשיכה.

אחותי דבורה כבר צחצחה את חנו-כיית הנחושת, אחי הבכור כבר יצק שמן בחנוכייה והיטיב את נרותיה פתי-לותיה; אמי כבר הכינה את בליל ה-כופתאות ללביבות, „לאטקעס" ב-יידיש, ואנחנו הקטנים דרוכים לטקס הדלקת נר ראשון של חנוכה, מתוחים לקבלת דמי-חנוכה, לאכילת לביבות ול-שחק בסביבוני הבדיל הנעצצים שבידינו. כולנו מחכים לאבא, שישוב מבית הכנסת וידליק את הנר.

אך אבא משתהה, חזן הוא בבית-הכנסת ועליו לברך על הדלקת הנר לפני קהל המתפללים ולזמר את זמירות החג. ומשאבא בא והתחיל בטקס — קודם כל יש לומר תפילה ארוכה שלפני ה-הדלקה „יהי רצון". אנחנו שומרים את פינו עד שהוא גומר ושומעים בעמידה את שלוש הברכות ועונים במקהלה „אמן".

הנר הראשון כבר דלק, ולצידו מת-רומם השמש. שלהבותיהם נשקפות ב-חלון כשהן רוקדות, אור גיל מרצד ב-עיני כולנו — ואנו הקטנים מחכים ל-דמי החנוכה.

אבא אומר את „הנרות הללו" ומשת-פך בזמר „מעוז צור". שישה בתים ל-זמר ואבא שר בנחת ובהטעמה בית אחר בית — ואנחנו, הקטנים מצפים לדמי חנוכה.

גמר את הזמר והתחיל באמירת פר-קים מ„תהילים" למנצח בנגינות, מזמור שיר חנוכת הבית, שיר המעלות לדוד, הנה מה טוב ומה נעים, רננו צדיקים

אנו הקטנים לבנו כלה: מתי, מתי נק-בל דמי-חנוכה?

גמר אבא את פרקי התהילים והגיע לתפילה „אנא בכוח" המיוחסת לרבי נחוניה בן הקנה, שהיא טומנת בתוכה רמזי וראשי תיבות. יש בה שבעה פסו-קים ובכל פסוק שש מלים ויש לאומרם שבע פעמים...

צועד לו, פוסע לו אבא בחדר מקיר לקיר ואומר בכוונה את התפילה:

אנא בכוח גדולת ימינך
תתיר צרורה וכו'.

גומר הוא את התפילה פעם אחת והוא מקפל אצבע אחת בידו הימנית — ל-סימן, גומר פעם שנית — ומקפל עוד אצבע וכך הוא צועד ואומר ומקפל אצ-בע אחר אצבע...

אנחנו הילדים, חוסר הסבלנות מש-תלט עלינו, מתחילים לתקוע אצבע זה בצידו של זה ומגיעים לידי קטטה, לידי סטירה, לידי בכיה...

אבא הטרוד באמירה ובספירה, רוגזו מתגבר והוא מרים ידו ומאיים עלינו ב-אצבע. אגב כך ידו נפתחת, האצבעות המקופלות מזדקפות — וחשבונו מש-תבש... והוא מתחיל מחדש: אנא בכוח וכו'...

דעתו רגוזה עלינו, אף אנו כמנחמים מתריסים זה בפני זה: אתה אשם.. אתה אשם..

אמא פורשת אל המטבח, מתחילה ב-ליבוב הלביבות, דבורה מגישה אותן ל-שולחן בעודן חמות, ישר מן המחבת, הפיות מסתתמים, מצב הרוח משתפר והולך ואנו מתלהטים במשחק הסביבונים. כך חוזר ונשנה הדבר שנה, שנה.

●

ופעם אחת, בערב חנוכה, הקדים אבא לשוב מבית-הכנסת, דעתו בדוחה עליו והתחיל בהדלקת הנר. משהגיע לאותה תפילה ידועה „אנא בכוח" במקום ל-התחיל באמירה פתח בשירה ובניגון.

אנא, אנא,
אנא, אנא,
אנא, אנא, אנא;
בכוח, בכוח,
בכוח, בכוח,
בכוח, בכוח, בכוח;
גדולת, גדולת,
גדולת, גדולת,
גדולת, גדולת, גדולת!
גדולת, גדולת,
גדולת, גדולת,
גדולת, גדולת, גדולת!
ימינך, ימינך,
ימינך, ימינך,
ימינך, ימינך, ימינך!
תתיר, תתיר,
תתיר, תתיר,

אוי, טאטע, טאטע, תתיר!...

כאשר שמענו, כן נתלהבנו כולנו, פתחנו פיותינו והתחלנו במקהלה.
— אוי, טאטע, טאטע, טאטע!...

ולחיינו הבהיקו, ועינינו הבריקו, גם אבא מחייך ואמא נהרת.

וממשיך אבא את מזמורו ללא פגע, ללא רוגז, ללא שיבוש בחשבון, ללא קי-פול אצבעות. כל מלה ומלה חוזרת ומז-דמנת שבע פעמים לפי הניגון עד גמירא.

רק אמא, בשעה שהיטבנו את ליבנו בלביבות החמות, התבטאה: למה זה רק „טאטע", „טאטע", „טאטע".
מיד פתחנו במקהלה:
— מאמע, מאמע, לאטקעס!...

☆

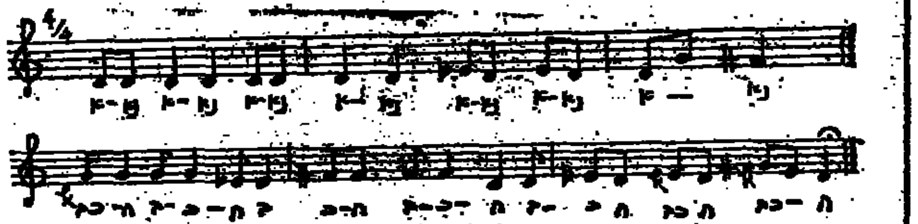

חנוכה בעולם החסידים

מאת הרב מנחם גוטמן

רבינו הבעש"ט נסע לפני חנוכה וציווה לאשתו שאם יאחר תדליק נר חנוכה. אולם הבעש"ט תעה בדרך, ישב על גזע עץ זקן ונרדם. ראה בחלום דמות זקן והבעש"ט שאל אותו, מי אתה. — אני מתתיהו כהן גדול ממודיעין. ותיכף הת-עורר, עלה על הקרון והגיע לביתו במ-עט לאחר חצות. אשתו עמדה בחוץ מודאגת מה קרה עם בעלה.

הגיע הבעש"ט ואשתו אמרה לו ש-היא בירכה על הנר ונשאר רק מעט שמן משמן זית ששלח אחיה רבי גרשון מקיטוב מירושלים.

הבעש"ט שפך מעט שמן זית ובירך והוא עומד כל הלילה ומזמר על הנסים והנר דולק ומאיר עד אור הבוקר. הה-בעש"ט הלך להתפלל תפילת ותיקין והוא שמח שראה את מתתיהו כהן גדול ב-חלום.

☆

בעל השפת אמת אמר כי אפשר לנו לזכות יותר ולקיים בשלמות יותר את חנוכה ופורים יותר משלוש רגלים, כי בשלוש רגלים עיקר השמחה בעלייה ל-רגל ובחנוכה ופורים אין עלייה לרגל ויכולים לקיים בשלמות שמחה זו.

☆

רבי יצחק מאיר מגור אמר: פתילות ושמנים שאין מדליקין בשבת מדליקין בחנוכה. זאת אומרת שגם בנפשות שאין ידם עליה בשבת יכולים לעלות בחנוכה.

☆

אמרו, על ידי חיבת הנס נתרוממו נפשות בני ישראל כי בכך דרכם של בני ישראל שיכולים ברגע אחת לחזור ל-מקור הקדושה שיש בהם בעצם.

☆

החוזה מלובלין אמר, יש להבדיל תחי-לה ואחר כך להדליק נר חנוכה. מכיוון שנשמתו עלתה למעלה בשבת אין צריך עוד להעלות נר חנוכה. ורק לאחר ש-הבדיל וקדושת שבת הלכה ממנו אז צריך להעלות נר חנוכה.

☆

רבי מאיר מפרמישלן בהיותו צעיר ועונתן נסע אל החוזה מלובלין לראות איך הצדיק מדליק נרות קטנים למאוד במנורה של חנוכה. בליל שבת לפני ה-קידוש שאל החוזה מי הוא זה היודע לסתום פי השטן בתפילתו, ושתקו. הס-תכל הצדיק כה וכה וראה צעיר, שאל אותו לשמו וענה „מאיר". — מאין — מפרמישלן. שאלו, מי אתה ובמה אתה מתפרנס ולא ענה.

ביום ראשון בבוקר קרא החוזה לצעיר ואמר: מה לך פה? עליך לשוב הביתה ולחכות שיבואו אליך...

בדרך פגש יהודים ושאל אותם, לאן אתם נוסעים, והם ענו, נוסעים אנחנו אל הרבי מפרמישלן... ובבואו לביתו הכתירו אותו בימי חנוכה לרבי והיו קור-אים לו „הרבי השמח".

☆

אומרים „מזמור שיר חנוכת הבית", ראשי תיבות ש מ ח ה.

☆

רבי ישראל מולדניק אמר: שמעתי מ-מורי רבי מרדכי מצ'רנוביל כי חנוכה יסוד אורו של משיח כמאמר ערכתי נר למשיחי, שעל ידי מצוות הנרות של חנוכה יאיר עלינו אור משיח צדקנו ואור צדיקים.

☆

בקרמניץ היו מברכים על נר ראשון של חנוכה בכלי זמר ובשיר.

☆

רבי ירחמיאל משה מקוזניץ היה מנגן בכנור ובאבוב בלילות חנוכה.

☆

רבי פינחס מקוריץ חנך את בית ה-כנסת שלו באוסטרה בשבת חנוכה. שמח מאד והכריז: בית הכנסת שלי נאה יותר מביתי כי בכל מקום שה' שם עוז והדר במשכנו.

☆

רבי מרדכי מצ'רנוביל הכריז: יש לי שמונה בנים, שבעה בנים כנגד ז' קני המנורה ורבי אהרן עולה על כולם.

☆

רבי פינחס מקוריץ אמר: ל"ו נרות של חנוכה הם כנגד ל"ו מסכתות כי ה-תורה אור. ובשעת הדלקת הנרות מת-גלה האור הגנוז של המשיח.

☆

רבי דוד מדינוב אמר שמראש חודש אלול עד זאת חנוכה יד פשוטה לקבל שבים ורמז לזה „בזאת" יכופר עון יעקב.

יהודים ונוצרים בצל האיסלם

מאת אברהם ב. ריבלין

„הדימים — בני חסות" מאת בת-יאור. הוצאת „כנה", ירו-שלים. 393 ע'. תרגם אהרון אמיר, עריכה מדעית פרופ' מ-שה שרון.

לא אחת שומעים וקור-אים אנו דברי שבחים על ה-תנהגותם הטובה (והאדיבה) של ערבים — ושל מוסלמים בכלל — כלפי יהודים באר-צות האיסלם השונות במשך הדורות האחרונים, תוך תי-אור השינוי לרע בתקופה ה-אחרונה, הן על-ידי ערביי א-רץ-ישראל והן על-ידי מוס-למים בארצות השונות, כתו-צאה מהתפתחות התנועה הציונית ויסוד מדינת ישר-אל.

נציגי המדינות המוסלמיות אף הצליחו לגייס רוב גדול באו"ם ל-החלטה שהציונות היא תנועה גז-ענית, תוך הדגשת „דיכוי" הערבים בארץ ישראל. לאחרונה אנו גם ע-דים להתארגנות קבוצה יהודית ק-טנה בארץ-ישראל של „יהודים מ-זרחיים" (שתבעה השתתפות בכינוס שנערך זה לא כבר ברומניה ביחד עם נציגים של אש"ף) התומ-כים בטענה זו שבארצות המוסלמ-יות היה תמיד טוב לאורחיהן היהו-דים לחיזוק הטענה הנשמעת לעתים קרובות במערכת התעמולה הערבית שעד להופעת התנועה הציונית חיו היהודים בקרב הערבים בשלום, ב-שלוה ובאחוה.

הספר „הדימיים" („דימה" פירו-שה חסות, ומדובר על חסות איס-לאמית על יהודים ונוצרים) גדוש ת-רגומי תעודות, מסמכים ועדות, המו-כיחים שלא בארץ-ישראל בלבד (ו-על כך עוד שמעתי בצעירותי מפי זקנים אז) אלא גם בארצות המזרח התיכון, אסיה וצפון אפריקה, היה המצב בעניין זה רע, ולעתים רע מ-אד. אם כי אין להתעלם מן העוב-דה שהיו זמנים גם כאן בארץ-יש-ראל וכן בארצות מוסלמיות שאז שלטו עליהן שליטים נדיבים שהיטו חסד (ולא מדובר על זכות) לתוש-בים היהודים וכמו-כן היו בוודאי תמיד, או לפעמים, בכל הארצות, הן מוסלמיות והן נוצריות, אנשים פרטיים שידעו לחיות עם שכניהם היהודים בשלום ואף בשכנות טובה, אבל נראה שעובדות כאלו היו יו-צאות דופן. בדרך כלל שררה באר-צות האיסלם — אווירה של פחד ו-דיכאון בין היהודים, חשש ממצב רוחם של שליטים, מושלי מחוזות וסולטנים (ולא תמיד היו אלה ת-מימי דעים בעניין זה של התנהגות הוגנת כלפי יהודים) ושל המון ה-אוחזים המוסלמים. באווירה זו ש-דרו גם נוצרים בארצות האיסלם — אבל כבר העירו על כך רושמי זי-כרונות ותיירים מבין משכילים נו-צרים שביקרו בארץ-ישראל, אשר קבעו שעם כל זאת סבלו נוצרים פ-חות בהרבה מיהודים. הסיבה לכך היה הפחד מן המעצמות הנוצריות באירופה וארצות-הברית ומתן „ב-קשישים" לרוב לנכבדים ערביים ו-לכותלים על ידי העדות הנוצריות בא"י שהיתה להן אפשרות כספית לא מבוטלת, דבר שאינו לא יכול היה לומר על האוכלוסיה היהודית בארץ.

כאשר פרסמתי מאמרים בעתונות וספרים על תולדות היישוב העב-רי בארץ-ישראל בדורות האחרו-נים ציטטתי פה ושם גם מדבריהם של יהודים ולא-יהודים על סבלות היהודים מידם הקשה של מושלים והתנהגות צוררת מצד ערבים, אשר רק לאחר יסוד ה„וואדדי" מבין צעירי האוכלוסיה הקטנה והדלה ב-ירושלים (אשכנזים וספרדים) בראש-ית המאה התשע-עשרה הלה ב-עניין זה הקלה מסויימת. כתבתי על פעולותיו של ארגון-הגנה יהודי ר-אשון זה במהירות רבה, כדי לא ל-עורר יצרים, ולא שכחתי להדגיש שפרעות המוניות, כדוגמת הפוגר-מים בארצות הנוצריות באירופה, לא נערכו על-ידי מוסלמים. לא ב-ארץ-ישראל (עד שלוט הבריטים כ-אן בשנים 1918 עד 1948) ולא באר-צות מוסלמיות אלא שהיו קריאה בספר זה שלפני, למד אני שטעיתי. כגון הפוגרום בעיר המארוקנית פס בשנת 1820 שבה פלשו מוסלמים ל-שכונה היהודיה, שדדו ואנסו וגם רצחו מבוגרים וילדים (אלה האח-רונים בזקן) — ולא היה זה מקרה בודד בארצות האיסלמיות וכן גם [illegible]. יצויין שבארץ-ישראל נערכו פוגרומים שיטתיים על-ידי ע-רבים דווקא בתקופת שלטונם של האנגלים, כלומר נוצרים, בשנים 1918 עד 1942. בימי מלחמת הש-חרור שלנו היו גם חיילים אנגלים שירו ביהודים בודדים, וזה מלבד קרבות ממש שערך הלגיון הירדני, שצמד תחת פיקודם של קצינים ב-ריטיים מלומדי מלחמה, נגד צבא-ההגנה-לישראל בראשית קיומו, כ-אשר לצה"ל לא היו חיילים במספר מספיק וביחוד לא כלי נשק במל-חמתו נגד הצבא הירדני המאומן.

הספר החשוב הזה של בני בת-יאור (בשם זה היא חותמת גם על ספריה שיצאו לאור בצרפתית ובאנ-גליה), ספר רב האיכות ורב הצי-טוטים, מנתח בצורה בהירה את ה-מצב ההיסטורי, המשפטי, הכלכלי-הפוליטי בארצות האיסלם במשך ה-דורות שבהם התפתח ה„דימיי", ח-סות של אנשים, וכאשר צורפו בו מלבד עשרות איורים גם תעודות ומכתבים וציטוטי דבריהם של ע-דים בכל הזמנים שהעלו את סיפו-ריהם על הכתב ובדפוס (בחלקם הגדול בעצמם בני עדות שונות, גם מוסלמים) להוכחת המסקנות ש-אליהן הגיעה מחברת הספר. ההב-רתן: בראש הספר מבוא מאת חוקר צרפתי-פרוטסטנטי, פרופ' ז'אק א-ליל, מחברם של עשרות ספרים ו-מאות מאמרים, ומביא מכי באת פ-רופ' משה שרון, ניתן לומר, שב-נוסף להתנהגות האנטישמית של א-רצות נוצריות ואהדתן הנוצרים גם ההתנהגות האנטי-יהודית (ולא-אפשר להתכבס גם בכינוי „א-נטיציונית"), הן שהגבירו את הש-איפה [illegible] השאיפה הלי-אומית של יהודים בעולם כולו לש-וב להקמת מדינה יהודית ב-ארץ-האבות שבה יוכלו להיות בשל-ום. ולצערנו גם לחיות בשלום ב-מדינתנו לא ניתן לנו.

נראה שקמו מתנגדים לספר זה. כמפרפרים עליו ביניהם שהמחברת אינה היסטוריונית אקדמאית. ביחוק זה תמוה הוא לנוכח ריבוי המסמכים וציטוט מתוך דבריהם של תושבים ומבקרים בארצות האיסלם, מאז גי-סר האיסלם, המוכיחים שהמחברת השקיעה עבודה רבה מאד כדי ל-הוכיח את אובייקטיביות מסקנותיה. בכל מקום בני משפחות ותיקות ביי-שוב העברי בארץ-ישראל אינם יכו-לים להשתכנע מדברי המערערים על המסקנות המתקבלות מן הקריאה בספר החשוב זה — גם אם אין להי כה"כ, כאמור לעיל, שהיו גם שלי-טים מוסלמים ישרי-דרך וביחוד לא מעטים היו אורחים מוסלמים ללא עוינות אנטי-יהודית.

כמובן אינני יכול לצטט מכל הת-עודות שבספר. ואף לא חלקן, אולם כן הראוי להעתיק את דבריו של ח-כם יהודי בוונציה, רבי שמואל בן יצחק אודידה, שחיבר בערך בשנת 1600 ספר שנקרא בשם „ספר לחם דימעה" (כנראה על לשון המלה „דימה") והמתבסס על הפסוק ב„איכה" (פרק א'): „רבתי בגויים שרתי במדינות היתה למס", וכך הוא כותב, בין השאר: „אין לך מדינה שיהיו בה רבוי מסים וארנוניות על היהודים כמו בארץ-ישראל. — — — האומות מלודות בנו כל כך עד ש-אינם מניחים אותנו ללכת ברחובו-תינו אלא צריך היהודי לירד מן ה-מסילה כדי שיעבור הגוי, ואם אי-נו יורד מעצמו מורידים אותו למכה בעל כרחו ובפרט הגזירה הזאת היא מצויה בירושלים". — ועל כך יש לנו עדים גם במקורות אחרים.

יצויין גם תרגום העברי הקריא של הסופר אהרון אמיר.

עוד על כתיבה מימין לשמאל ולהיפך

מאת אברהם אלבאום

ב„הצופה" מיום י"ב באדר תשמ"ז ומיום ט' באייר תשמ"ז ומיום כ"ח במרחשון תשמ"ח הופיעו מאמריו המ-עניינים של רפאל לוי על ה-נושא של „כתיבה מימין לש-מאל ולהיפך". אורשה נא ל-הוסיף מלים אחדות עליהם.

א. במאמר מיום י"ב באדר תש-מ"ז בקטע „גונדלית-פלינדרום" הוזכרה הדוגמה: אבי אל הי שבק לבה המלך המשיח לא יבא"ו ראוי להוסיף כי מחבר השורה הוא ר' א-ברהם אבן עזרא וכל גם התשובה שהמחבר שם בפי המלך המשיח גוי-תנה כגונדלית: „דעו כאביכם כי לא בא אבוש שוב אשוב אליכם כי בא כועדי". אכנם גם משפט זה הובא במאמר אבל בנפרד ועל כן פירש שם אחרת. אבל שתי השורות מ-הוות כנראה יחידה אחת של שא-לה-ותשובה (ראה גם ספר הפלאות, כנס וערך א. אבן שושן תשי"ה ע' 102).

ב. במאמר מיום ט' באייר תשמ"ז הובאה דוגמה של המשורר ר' יהו-דה אלחריזי: „שהקורא אותם כבת-בם ימצא דברי ברכה אבל אם יקר-ראו בסדר הפוך יהפכו לקללה". נז-כיר עוד שיר בן ארבע שורות של המשורר מסוג זה שבקריאה כסדרו נישאו ברכה לשר ובהיקראו הפוך הוא „ברכה" לשר (ראה איוב ב' ה' י"ב), בהינת שיר תהילה כתהי-לתו אך שיר תהלה מסופו (שם ע' 106):

השר בך ישר ואיך אתן
צול וכל חסד בך נבצא
בוסר בלי רשע בך עם אל
כי את אמת חמדת בלי שמצה.

ג. במאמר מיום כ"ח במרחשון הביא כי לוי את מאמרו של הרב חנוך הכהן ארנברוי „מנא מנא ה-קל ופרסין" (שהופיע בספרו ציונים בדברי הזל"ל ובלשונם, כיצד הרב קוק זצ"ל) ההכיר שכלים אלה „מנא מנא" וגו' בבסורו לדעת שמו-אל בשליש תיבות „בכתוב נבקפי א-אליך" (כסנהדרין כב ע"א). בהתיי-חסו לעניין זה כתב הרב ארנברוי: „שניהם (הכוונה למהרש"ל ולמהר-ש"א א.א.) מניחים שהאותיות נר-שמו זו ליד זו הוסיף כי „מאז ומ-תמיד נראה לי ששלוש ה„תיבות" נרשמו — לדעת שמואל — זו מת-חת לזו ולא זו ליד זו" (שם ע' קסט). והמשיך: „מה-מאוד היפתעתי כשנודע לי שרמברנדט רשם בציורו „מנא מנא" את כתב האש בסדר זה בדיוק" (שם ע' קסט). וסיים את ד-בריו: „בוודאי לא נטעה אם נניח שרי כנסת בן ישראל הוא שיעץ ל-רמברנדט באותה הצורה (באיזה ס-דר יכתוב את האותיות א.א.) זה-ציור הגדול קבל את דעת". וכה-ערה הוסיף: „לאחר זאת מצאתי ש-גם ב„מכלל יופי" לדניאל מבאר את דברי שמואל לפי הצירוף דלעיל" (שם ע' קסט).

כן הראוי להעיר ולהוסיף עוד כי אין צורת כתיבה זו צריכה להפתיע כלל באשר מסורת פרשנית ארוכה מצביעה בפירוש על נישה זו. נז-כיר רק שניים מהם: רב סעדיה ג-און, ובעל „מצודת דוד" הצועדים על כך בפירוש.

רב סעדיה גאון בד"ה „ודנה כת-בא די רשים" פירש: „בכתב הקדש ולא יכלו חכמי לקרותו ולא לפרשו וכך היה כתוב זה על גבי זה שטה ראשונה בכתמ"ס ושניה נבקפי"ן ר' שלישית אאל"ריין והעוד מגיד מנא מנא הקל ופרסין" וגו'.

מצודת דוד בד"ה „ודנה" כתב: הוזו קריאת הכתב אשר כתב מנא מנא וכו' וארז"ל הכתב היה כסדר בשלש שורות זו למטה מזו ובה-ראשונה היה כתוב בכתמ"ם ובשניה היה כתוב נבקפי"ן ובשלישית היה כתוב אאל"רין ולזה לא יכלו חכמים לקרותו כי הם קראו כל שורה לע-צמה ולא היה להם שום ענין והבנה אבל דניאל קרא מלמעלה למטה ר"ל תיבה הראשונה עשה מצירוף שלוש אותיות הראשונות שבשלוש השו-רות יצא מנ"א וכן מ-צירוף האותיות השניות יצא תיבת מנ"א ומהשלישית יצא תיבת תק"ל ומהרביעית יצא ופ"ר ומהחמישית יצא סי"ן וצרף הרביעית עם החמ-שית והרי ופרסין.

ד. באותו מאמר הובאו דוגמאות ביצפוה לגונדלית. ראוי להזכיר ו-לעיין באחת מעניינת בפיוטיה ש-איתה הזכירו רבותינו בעלי התוס-פות בפירושיהם. בד"ה „ויכלאו" כ-תב: „ואיתבר בהגדה של פסח ר' יהושע (צ"ל ר' יהודה ונובע מטעות בפענוח ראשי תיבות ונמצא גם ב-דפוסים אחרים א.א.) היה נותן ב-הם סימנים דצ"ך עד"ש באח"ב ו-[illegible] [illegible]

[illegible]

ההתחבה הרביעית לשני סימניו [illegible] של ריב"א הבחיר היא כדלהלן:

ד צ כ
ע ד ש
ב א ח ב

[illegible]

ה ש כ
ש ה ג
כ ג ם

[illegible]

ה. בסוף המאמר מיום ט' באייר [illegible] [illegible] „אני גוי-דה"...

החופש אינו ערובה לאושר

מאת בת שלום

„הייתם מאמינים שהקהל הא-אמריקני צבא לגירושה מד-רדיוה של „אהל הדוד תום" אפילו היום, קרוב למאה וחמי-שים שנה אחרי מלחמת הא-אזרחים ושחרור העבדים? עובדה.

כאשר טוני מוריסון, סופרת שחורה, פרסמה השנה את ה-רומן „אהובה", המתאר את יי-סורי העבדות וההשפלה של ס-בתא, הפך הספר מיד לרב-מכר היסטורי.

גיבורת הסיפור, סת, בורחת באדוגה, בעל חווה בקנטאקי, מ-בש כמו אחת הגיבורות של „אוה-ל הדוד תום". סת הנתבתה בר-צאות מקלט בסינסינאטי אחר מ-סע קורע לב במרחבי אמריקה. סת בהריון עם ילדה הרביעי. ב-עלה, עבד גם הוא, ברח לפניה היא אינה יודעת לאן. סת מצ-ליחה להבריח את שלושת יל-דיה שכבר נולדו לה — בקרון כסוהר לכיוון אוהיו. אחרי דא-גה נוראה לשלומם וגעגועים ע-זים, ואחרי לידת בתה דנוור, באותת הדרכים בהן היא בור-חת, מצטרפת סת אל ילדיה.

השנה היא 1855. סת מתרגלת לחופש והופכת לראש המשפ-חה, חולפות שמונה עשרה ש-נה. עבד בשם פול [illegible] בדים בקנטאקי [illegible] גלה את כתובתה של סת ובא לבקר אותה.

פול מתבונן בשפחה שהפכה לבת חורין ומגלה [illegible] גם החופש איננו ערובה לאושר. סת היא עתה אשה מבוגרת א-כולת ספקנות, אכזבות ותחושה של כפלה. שנים מילדיה, שכל כך התאמצה להבריחם אל החופש [illegible] — נטשו את א-מם בהתבגרם והשאירוה לבדה ולבתה. הילדה השלישית גם [illegible] על מותה לא נטשה את סת כל חייה.

הופעתו של פול מזכירה לסת עד כמה מר ורע היה לה בעבדות [illegible]

מרר לעולם מן הצבע התגעגועים ל„אהובה" זו, בתה. לצבע הזה היא כפותה ומשועבדת לעול-מים, ואפילו כאשר באחד ה-ימים מגיעה לביתה צעירה המז-כירה לה את אותה הבת והרב-שת את אהבתה.

[illegible]

סיפור כל כך דרמאטי, רצוף רגשנות ושכור — לא פלא ש-כבש את לבה של אמריקה.

*

שפע לשם הענקת תחושת אפסות

„בעיני פרץ הצרפתי, שנ-פטר לפני חמש שנים, הקים בנעוריו קליקה ספרותית בפ-ריז שם יוחדה „בית מלאכה לספרות פוטנציאלית".

חברי הקליקה או הכת הספ-רותית הזו שאפו לנסח כללי כ-תיבה חדשים, כללי ספרות חד-שים, [illegible]

[illegible] 1975, [illegible]

[illegible]

לפרשת השבוע — וישב

ואיך אעשה הרעה הגדולה

מאת הרב חיים פרדס

וימאן ויאמר אל אשת אדוניו, הן אדני לא ידע אתי מה בבית, וכל אשר יש לו נתן בידי. איננו גדול בבית הזה ממני, ולא חשך ממני מאומה כי אם אותך באשר את אשתו, ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים (לט, ח-ט). ואף שכל אותו המעשה היה בסתר ובצינעא, בכל זאת עמד יוסף בנסיון הגדול והכבד, ונשאר בצדקת קדושתו ובטהרת פרישותו כפי שינק ולמד בבית אביו. ועל כך אמרו במסכת סוטה י ב: יוסף שקידש שם שמים בסתר, זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה (והיא האות ה' מאותיות שם הויה). דכתיב (בתהילים פא ו), עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים. יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא (בשירד ראשון לים סוף), זכה ונקרא כולו על שמו של הקב"ה.

נראה להסביר את עניין תוספת האות ה' לשמו של יוסף, כדלהלן. בבמדבר כו ה נאמר: בני ראובן, חנוך משפחת החנוכי ופלוא משפחת הפלואי. ומ-פרש רש"י על פי שיר השירים רבה ד יב (גן נעול אחותי כלה, שמשמעותו היא צניעותם המופלאה של ישראל); לפי שהיו האומות מבזין אותם (את יש-ראל) ואומרים, מה אלו מתייחסין על שבטיהם, סבורים הם שלא שלטו המצריים באמותיהם (ומהם נולדו ילדי ישראל), אם בגופם (של האנשים) היו מושלים (ומשעבדים אותם) קל וחומר בנשותיהם. לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם (כלומר, שם י-ה), ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה (של שם המשפחה, החנוכי), לומר, מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם (ולא בניהם של המצרים). וזה הוא שמפורש על ידי דוד (בתהילים קכב ד), שבטי י-ה עדות לישראל, השם הזה (י-ה, הקבוע בשמן של משפחות ישראל). מעיד עליהם לשבטיהם (שהם טהורים). עד כאן דברי רש"י. נמצא איפוא, כי האותיות י-ה שבשם מעידות על הקדושה ועל הטהרה. ולכן נאמר שם אצל יוסף הצדיק, שעמד על משמרת טהרתו: עדות ביהוסף, כלומר, כי תוספת האות ה' מצטרפת לאות י' שלפניה, והיא העדות ביוסף על צניעות-פרישות-צדקות-טהרתו העליונה. כמו „שבטי י-ה עדות ל-ישראל" שבתהילים שם.

ונראה לפרש את פסוקי פרק פא שם, על פי פרשת אשת פוטיפר שהפיסקה „עדות ביהוסף" שיי-כת לה. עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים, הוא מינויו של יוסף על כל ביתו ורכושו של פוטיפר. שפת לא ידעתי אשמע, הוא נסיון הפיתוי וההסתה של אשת פוטיפר, שיוסף לא היה רגיל לו בבית אביו הזך והטהור. בצרה קראת ואחלצך, היא תפילתו של יוסף לישועת ה' מצרתה של אותה אשה. אענך בסתר רעם, הוא קידוש שם שמים בסתר שקידש יוסף באותו עניין, ועמד במבחנו ובנסיונו של הקב"ה. אבחנך על מי מריבה סלה. הוא הריב שרב יוסף עמה, ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה. שמע עמי ואעידה בך, היא העדות לישראל שהקב"ה מעיד עליהם, וקובע בשמם את אותיות שמו המפורש: לא יהיה בך אל זר, הוא היצר הרע שבלב האדם, ה-מסיתו ומדיחו ומכשילו ומפילו בחטא. וכמו שאמרו במסכת שבת קה ב; שכך אומנותו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה ועובד. אמר רבי אבין, מאי קראה (מהיכן אנו למדים על אומנותו זו של היצר הרע). שנאמר בתהילים שם: לא יהיה בך אל זר, ולא תשתחוה לאל נכר. איזהו „אל זר" שיש בגופו של אדם, הוי אומר זה יצר הרע (אשר גורם לו בסופו של דבר להשתחוות לאל נכר שהיא העבודה הזרה, כמו שנאמר שם בסופו של הפסוק). וזה הוא הקשר של הפסוק הזה לפרשת אשת פוטיפר, שכל העניין שם מדבר באמור בה. ונראה לי, שגם פסוק ז שם · הסירותי מסבל שכמו, כפיו מדוד תע-בורנה, מכוון אל אותו עניין, וכמו שתיארו את סבלו-גבורתו-קדושתו של יוסף, במסכת סוטה לו ב.

על כל פנים למדנו, כי האות ה' שנוספה ליוסף בשמו, מבליטה את טהרתו העליונה. ונראה לי ל-הוסיף נימוק נוסף, בעניינה של אותה ה' שנוספה לו ליוסף. שנינו במסכת אבות פרק ה, בדבר שני תנאים ששמותיהם משונים, בן בג בג ובן הא הא. והמהר"ל בפירושו „דרך חיים" שם, מביא את פי-רושו של הרשב"ם ששמעו מדודו רבי יצחק בן אשר. לפי פירושו, הרי „בג" הוא בצירוף חשבון האותיות חמישה, והיא האות ה' שמניינה חמש. וכן „בן הא הא", אף הוא מניינו חמישה. וסיבת הדבר היא, מ-שום שבן בג בג ובן הא הא היו שניהם בני גרים שהתקרבו ליהדות. ומכיוון שכל מהותה של הגירות וההתרחקות מן האלילות והכפירה ואורח החיים הנכרי-הזר, נובעת מהתעוררות רוחנית-נפשית-פני-מית מופלאה ובבירה. והאות ה' היא היחידה מבין כ"ב אותיות לשון הקודש, שהגייתה היא רוחנית. לכן נקבע שמם של אותם תנאים-גרים, באות ה' דוקא — בן בג בג ובן הא הא. ולכן נוספה האות ה' בשמותיהם של אברהם ושרה. כדי להדגיש ול-הבליט את התעוררותם האדירה-הרוחנית לארץ ישראל לתורה ולהפצת שם שמים ברחבי העולם האלילי-המגושם של אותו הדור. אתה הוא ה' ה-אלוקים אשר בחרת באברם והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם. לא נאמר שם: וקראת שמו אברהם. אלא ושמת שמו. שכן היתה בתוספת האות ה' משמו של הקב"ה, משום ההחדרה והטבעת מעיין איתן של קדושת יהדות במעמקי נשמתו של אברהם, לדורות עולם ולנצח נצחים.

וזו גם המשמעות העמוקה של האות ה' משמו של הקב"ה, שנקבעה בשמו של יוסף לאחר שקידש שם שמים בסתר, בגבורה נוראה, בכבישת היצר וב-התעלות רוחנית שאין למעלה ממנה. ולכן נאמרה גם שם לשון של שימה; עדות ביהוסף שמו וכו'. שכן כל הוויית נשמתו ושורש מהותו של יוסף, היו סתר וצינעא. שהרי ברכתו של יעקב לבניו בברא-שית מח טז היתה: וידגו לרוב בקרב הארץ. כאותם דגים שאין עין רעה שולטת בהם. משום שהם נס-תרים מעין כל רואה. וזה גם כל אופיו של משיח בן יוסף, המכין וסולל ובוקע בסתר-רז-סודה את דרך גאולת ישראל, לקראת הופעתו הגלויה-המפורשת-המפורסמת של משיח בן דוד.

השקעות ישראליות באפריקה וסיכוייהן

מאת ד"ר נפתלי אילתי

גם אחרי מלחמת יום הכיפורים, כשרוב עמי אפריקה ניתקו את יחסיהן המדיניים עם ישראל, המשכנו לקיים קשרים כלכליים עם ארצות רבות ביבשת אפריקה השחורה. אם כי היו סימנים להיזהר מהשקעות באפריקה השחורה כמו מעשי „ריד" ועשיר יהודי מחוץ לארץ שהשקיע כספים רבים באחת מארצות אפריקה ונשאר תקוע שם, ניסה גם להשיג הלוואה בסך שלושים מיליון דולאר מממשלת ישראל ויצא בקושי בשלום משם.

לאחרונה מרבים לדבר על השקעות באפריקה, בפרט אחרי חידוש היחסים הדיפלומאטיים עם כמה ארצות ביבשת זאת. לכן, כיוצא אני להזהיר מפני הזיות רבות ויש לקרוא את הדו"חות של הקרן הבינלאומית על המצב הכלכלי ביבשת אפריקה השחורה כדי שלא להתפתות ולבנות מגדלים באוויר על חשבון ההשקעות שלנו באפריקה, כי האפשרויות שם הן מוגבלות. בל נשכח, שאף הן הארצות באפריקה שחידשו היחסים אתנו עשו זאת מתוך סיבות כלכליות. נשיא זאיר, הגנרל מובוטו, הכריז בגלוי, כי מצבם הכספי קשה מאוד והם זקוקים להשקעות ההלוואות מארצות הברית. והיות שהדרך לוואשינגטון עוברת דרך ירושלים, הם מחדשים את היחסים עם ישראל. אותם הדברים, בשינוי נוסח שמענו מפי נשיאה של ליבריה. אותם נשיאה של חוף השנהב, הופואה־בואני, חידש אתנו את היחסים מטעמים מדיניים, אבל הוא יקח בחשבון גם את הפן הכלכלי.

יש לזכור, כי למרות העזרה הרבה שקיבלו הארצות המשוחררות באפריקה, לא השתפר מצבן בהרבה, וזאת מכמה טעמים, בעיקר מפני שלפקידות, שבאה בעיקר מתנועות השחרור הלאומיות לא היתה הכשרה מספקת באדמיניסטרציה ובניהול ענייני המדינה. בחלקם היו אנשים מושחתים שהעדיפו את ענייניהם האישיים על פני טובת המדינה.

הרעב באפריקה

כשדיברו בעבר על מדינות רעב, הכוונה היתה למזרח הרחוק, בעיקר הודו והארצות שבסביבתה שם מיליוני בני אדם מתו ברעב. היום כאשר מדברים על רעב, הכוונה היא בעיקר לאפריקה השחורה, כי ביבשת זאת השתפר המצב בהודו והסביבה.

הודו מייצאת כיום תוצרת מזון לחו"ל. גם לגבי כמה: באינדונזיה המצב היה תבואה, נכון, קיים עוד מצב קשה בכמה ארצות באסיה, אבל זהו היצוא של מדינות יצרניות חקלאיות. כאשר החקלאות גדלה האוכלוסיה בעשרים השנים האחרונות בשיעור של עשרה אחוזים לעומת זאת, באפריקה השחורה גדלה האוכלוסיה באותו הזמן, אבל החקלאית ירדה גם בעשרים אחוז.

רבה במשרי האפריקאנים יש שיצדיקו את הירידה בחקלאית באפריקה בבצורת הקשה שם בשנתיים האחרונות. אבל עיקר האשם היא במצב המדיני, בו — הניהול הכושל של ענייני המדינה, שלטון הכבשים יושב בכסאות יצרנים.

יעוד סיבה, בדיניות רבים לסחורים האיכרים להשתמש בקניה בחיטים ובכלים להשתמש בתרופות ובכימיקלים הם בעייתיים לעבד את האדמה באת ובבהיתה. היתה גם מדיניות חקלאית מוטעית. ככל המדינות הכלכליות מסיגת כבדים על החקלאות, ובמקום הוא מיבצרי ציבור בותרות. לכן הוכרחו החקלאים לעבד רק חלק מאדמותיהם לצרכיהם הם, ותו לא, כמאן התחסר המחיר במות.

אפריקה, שהיתה מרכז הקפה, הקקאו, הבננות, קני הסוכר ועוד מוצרים חקלאיים חשובים, איבדה שווקים לתוצרת שלה לטובת אסיה ודרום אמריקה. בכמה ארצות באפריקה ירד היצוא של המוצרים האלה, והוא כיום פחות מאשר בשנות השבעים. נוסף להגנת את הבגבנות בשנות השישים היה יצואן בית אפריקה יצוא של אחוז אחוז בשוק העולמי, כיום ירד היצוא שלהן לארבעה אחוזים בלבד.

נסיונות הקולקטיביזציה — נכשלו

גם הנסיונות להנהיג סוציאליזם וקולקטיביזציה של ישובים חקלאים בהגבות רוסיה, גרמו להרעה בהתפתחות החקלאית ביבשת הזאת. בטנזניה, למשל, הרבה הוכן קולקטיביזה. אלה שהתנגדו לכך הוגלו, אף שהושבו בבתי הסוהר. התוצאות לא איחרו לבוא. התוצרת החקלאית ירדה באזורים האלה בעשרים ושבעה אחוז. גם במקומות, שנעשו באיסוף התוצרת לבשיווקה אבל זאת לא הצליחה יותר, כי הביורוקרטיה גדולה והוגר הידע משגיע.

יש לציין, עשורי הכלכלה בארצות אפריקה, שהתכנסו לפני כשנתיים באדיס אבבה, הכירו שהגיע הזמן לכוונן את הכלכלה בארצותיהם, כולל הסגור החקלאי, ביותר ליבראליות. מכיוון לכך כשבשות הארצות הוף השנהב, קניה וקמרון שבהן עלתה התוצרת החקלאית על הצריכה המקומית בגלל שיטה כלכלית ליבראלית.

התוצרת החקלאית באפריקה השחורה גדלה במקצת מאז שנת 1960. כאשר האוכלוסיה גדלה בהרבה, כך שהתוצרת החקלאית קטנה היום מן האוכלוסיה בעשרים אחוז. אם המצב יימשך בקצב הקיים, הרי במהירות האוכלוסיה באפריקה תהיה רעבה. בפרט, כשלא יוסיפו רזרבות לקנית מזון בחוץ, כי ההכנסות באפריקה השחורה קטנות והחובות גדולים.

לידות ביהודים לאפריקה, יש רק דרך אחת לביצוע החקלאות, והיא המכניזציה. הואיל והכוחות של היצוא האפריקאני נקבעים בלונדון, ידרו בשנים האחרונות, אין לאפריקאנים בשבע זר לקנות בציוד ברעיונים ליצור. לכן עליהם להגדיל את התוצרת שלהם לייצוא, כדי להגדיל את ההכנסות במטבע זר.

זאת ועוד. בארצות כמו זאיר, מרכז אפריקה והמכרות כבה האדמות הכי פוריות, אין מי שיעבד אותן. ה„סאגר" (ארגון המזון הבינלאומי ברומא) מזהיר, כי המיכים וחמש ארצות אפריקאניות הן במצב קריטי בגין גידול האוכלוסיה וקיפאון בפיתוח החקלאות. ניגריה, למשל, תמנה בשנת 2025 כ־388 מיליון נפש ובכמות האוכלוסין תהיה במקום הרביעי בעולם אחרי רוסיה. בצריב התשבת כבר כיום בארץ הכי צפופה בעולם, עם 1350 נפש לקמ"ר, הרעב מורגש שם כבר כיום.

מה גם, שמדיניות האוכלוסין נכשלה באפריקה. לפי הערכה שמקבלים שם בהתרופות להגבלת הריון, הרי בדרך כלל מספר הלידות הן ברמה של 6.3 לאשה. רק בערים הגדולות יש נטיה לירידת הלידה, אבל בעיירות ובכפרים המצב נמשך כקודם. אין צורך להסביר, כי התפוצצות האוכלוסיה גורמת לבעיות רבות בענייני חינוך והעסוקה, וכמובן גם במזון.

ועוד סיבה לרעבונם של האפריקאנים — שלטון השבטים השולטים ברוב הארצות שביבשת הזאת. אוגנדה למשל, נחשבה בעבר לארץ ברוכה הודות לאקלימה הנוח והאדמה הפוריה. בכל זאת מצבה קשה מאוד בגלל שלטון השבטים. במשך עשרים וחמש השנים האחרונות, היו שם כמה הפיכות כאשר שבט מסוים עולה לשלטון, הוא מגרש שבטים אחרים המתנגדים לו מעל אדמותיהם הפוריות ואלה נשארות שוממות. הפיכות כאלה, קרו בניגריה עם רצח הביאפרים וגירוש חלק גדול מהם ממקומות מגוריהם; בבורונדי, בדרום סודאן, ועוד.

פרעון חובות וירידה בהשקעות

הבעיה החמורה ביותר של פרעון חובות חוץ התעוררה אצל האפריקאנים אשתקד. כשהגיע הזמן של תשלום חובות, ולא היה כסף לשלם. ניגריה, למשל, היתה חייבת עשרים מיליארד דולאר, ובקושי נמצא הסדר עם הבנקים במערב להחזיר להם חלק בהלוואים קטנים ולדחות חלק בתשלומים לתאריכים יותר מאוחרים. מדבקר. למשל, „צריכה להביא את כל הכנסותיה בעשר השנים הבאות. וארצות אחרות ביבשת זאת נמצאות במצב דומה פחות או יותר.

נזכיר, בשנות השבעים קיבלו האפריקאנים הלוואות במערב בסכומים כבדים. חלק מהן הושקע, ולא הביה באפיקים הרצויים; חלק בוזבז. הירידה במחירי הזהב ובאוצרות הטבע שאפריקה מייצאת וניהול כושל בבבבים את נטל החובות המעיקים. קרן המטבע הבינלאומית הסכימה להקטין את התשלומים ולהלק את מועדי התשלומים לזמנים יותר מאוחרים, היא התנתה זאת בעיקר במודרניזציה של החקלאות. בארצות אפריקה רבות, התחילו להילחם במדבר. שכן בכל שנה הולכים לאיבוד כמיליונים אלף פיליבר אדמות על ידי נדידת חולות המכסים את האדמות הפוריות והופכים אותן למדבר.

יש גם לציין, שבארצות אפריקה המשוחררות נשארו הגבולות כפי שנקבעו על ידי המעצמות הקולוניאליות בוועידת ברלין, ז.א.הם בדרך כלל גבולות מלאכותיים. כך נוצרו ארצות עם אנשים ממוצא אתני שונה, ללא קשר תרבותי ולשוני ביניהן, הגורמים לסכסוכים ולמלחמות פנימיות. זה גורר גירוש השבטים מעל אדמותיהם, ואלה נשארות שוממות. אין גם סיכוי לשינוי המצב הזה, כי בעת הקמת הארגון של איחוד אפריקה בשנת 1963, החליטו ראשי מדינות אפריקה שלא לשנות את הגבולות, שנקבעו על ידי הקולוניאליסטים. הם חששו, ששינוי הגבולות עלול להביא למלחמות בין הארצות השונות, אבל למעשה גרמו למלחמות פנימיות. כאשר פורץ מאבק בין שבטים במדינה כלשהי, ארצות אחרות באפריקה אינן באות לעזרה, כי כמעט בכל ארץ ביבשת הזאת קיימות בעיות כאלה. לכן במצב דברים זה של שלטון שבטים תוסר חוש לאומי מפגר הפיתוח באפריקה. היבשת הזאת משוועת להשקעות, ולשם כך גם נתקבלו הלוואות רבות, אך חלק נכבד מהן בוזבז, וכיום השאלה היא לא רק מניין לקבל הלוואה, אלא כיצד לשלם חובות.

משום כך אין להשתומם שחברות ישראליות מתקבלות בברכה אפילו בארצות שניתקו יחסים מדיניים אתנו. אבל הזהירות קודמת כאן לזריזות, כי צריך לבדוק היטב מהם תנאי התשלומים, ואם בכלל יהיה להם מטבע זר לשלם. זהירות זו חלה גם על ישראלים ההולכים לעבוד שם עסקים, בעיקר בבניית בתי מלון ובתי ספר.

האכזבה מן הערבים וחזרה לישראל

רק כמה ארצות באפריקה ניתקו יחסיהן המדיניים אתנו אחרי מלחמת ששת הימים, בהואנה על כיבוש עסקים של ארץ אפריקאנית — מצרים. אולם ארצות אפריקאניות רבות ניתקו יחסיהן עם ישראל אחרי מלחמת יום הכיפורים. משהבטיחו הערבים להחדיר לאפריקה את הרעיון שהם ניצחו במלחמה הזאת, בירה מדינות רבות באפריקה לנתק יחסים עם ישראל. אף הסכם השלום בין ישראל למצרים לא שינה את המצב, ורק מדינות בודדות באפריקה חידשו את היחסים עם ישראל. אמנם ישנן רבות שהיו מעוניינות לחדש יחסיהן אתנו, אבל חוששות מפני האיום הערבי. ארצות ערב העשירות הבטיחו לאפריקאנים מענקים והשקעות בארצותיהם, בתנאי שלא יחדשו יחסים עם ישראל. אך במרוצת הזמן התאכזבו האפריקאנים, שארצות ערב העשירות אינן נדיבות ביותר ואינן מקיימות הבטחותיהן. הן נתנו קצת מענקים וסכומים זעומים לכמה ארצות באפריקה, השקיעו כמעט שלא היו. הואיל והמצב הכלכלי הולך ומחמיר ביבשת אפריקה השחורה, הבינו גם הארצות השמאליות, כי עזרה כלכלית, שהצורך בה הוא דחוף ביותר, הן יכולות להשיג רק בארצות הברית ובמקצת מהשוק האירופי המשותף.

כיוון שרבים הם באפריקה הסבורים שהדרך לוואשינגטון עוברת דרך ירושלים, חידשו כמה מהן יחסים עם ישראל. אחרות כתאמצות לקיים יחסים כלכליים אתנו ונותנות לנו תנאים טובים להשקעות אצלן.

אך, כאמור, אל לנו להיחפז בהשקעות, אלא לבדוק יפה את המצב הכלכלי בכל ארץ וארץ באפריקה, כי מובן, ניכל לעזור להן בהדרכה, בעזרה צבאית, אבל כשמדובר בהשקעות בכספות צריך להיות זהירים ביותר.

ועידת התנועה הדתית לאומית מושב רעיוני אידיאולוגי

כנס שלישי ג' טבת תשמ"ח, 24.12.87

הצעת החלטה של הוועדה המתמדת בשאלות מדיניות חו"ץ ובטחון, עליה והתיישבות

ה ק ד מ ה

1. התנועה הדתית לאומית רואה בהתפתחות הלאומית המדינית להן זכה דורנו, ראשית התגשמות רצון ההשגחה העליונה, בתהליך הגאולה השלמה של עם ישראל בארץ אבותיו.

2. מדינת ישראל קמה לא רק ליצור מקלט לדורנו אלא כדי להגשים את החזון הנבואי כי עם ה' ישוב לנחלת אבותיו, לעבדה ולשמרה, לבנותה ולהפריחה ולקיים בה כמלוא כל התורה ומצוות.

3. עיקר ייעודה של התנועה הציונית לכנס פזורי העם למולדתו ההיסטורית ולתחיית האומה בתורתה על אדמתה תוך שלום ויחסי שכנות הוגנים עם כל העמים באיזור ובתוכה לו.

4. התנועה רואה בזכותו הדתית־היסטורית של העם היהודי לריבונות על ארץ ישראל כולה אבן יסוד בדרכה ובמשנתה החינוכית, תוך שבידת קטגורית ואחריות לשלומו של העם, ותוך הדגשה כי התוכן האמיתי של הציונות הוא המקולט הנצחי של עם ישראל בארץ ישראל על פי תורת ישראל.

לאור זאת הפעל התנועה הדתית לאומית על בסיס העקרונות כדלקמן:

ארץ ישראל

5. בין הים ובין הירדן התקיים מדינה אחת והיא מדינת ישראל.

6. לא יימסר חלק מחלקי ארץ ישראל לשלטון זר או לריבונות זרה ולא ייעקר אף יישוב יהודי ממקומו.

7. לא תיתכן כל ישות לאומית עצמאית, ערבית בארץ ישראל.

8. התנועה תתחזור לבסוס אחיזתנו המדינית, ההתיישבותית, הבטחונית והכלכלית בכל חבלי ארץ ישראל אשר בידינו.

9. תמשך תנופת ההתיישבות היהודית: העירונית, הכפרית והחקלאית, בכל חבלי ארץ ישראל.

10. התנועה תחתור לקיום בכבוד ובשלום של ערביי ארץ ישראל כיאה לכל מי שנברא בצלם.

11. א. משקלה של האוכלוסיה הערבית בארץ ישראל מחייב התמודדות כוללת עם הסוגיות הדמוגרפיות, החברתיות והדמוקרטיות הכרוכות במציאות זו.

ב. התנועה דתית לאומית מבהירה כי אין היא רואה פתרון לבעיה הדמוגרפית בדרך גירוש או אף הפעלת לחצים והצרת צעדים המביאים בעקיפין לגירוש, הן מנקודת מבט יהודית־מוסרית והן מנקודת מבט מדינית.

ג. ההתמודדות עם הבעיה הדמוגרפית יכולה להיעדך רק מתוך המשך של מהלך שיבת ציון וגידולו של העם היושב בציון הן בדרך של עליה רבת היקף ממזרח וממערב והן בתהליך גידולה של המשפחה היהודית ויציב דמותה ותוכנה.

חתירה לשלום

12. התנועה הדתית־לאומית תתחתר לשלום בין מדינת ישראל לבין שכנותיה תוך עבודה נאמנה על בטחון אזרחי המדינה בכל חלקי ארץ ישראל.

13. גרסה א': הסכמי השלום ישגו במשא ומתן ישיר בין ישראל למדינות השכנות לה שיבנה על בסיס הסכמי קמפ־דיוויד.

גרסה ב': הסכמי השלום ישגו במשא ומתן ישיר בין ישראל למדינות השכנות לה.

14. „חוק רמת הגולן" על פיו נקבע חבל ארץ זה כחלק בלתי נפרד ממדינת ישראל הוא הבסיס לכל הסדר עם סוריה.

15. האחריות לבעיית הפליטים הערביים רובצת על שליטי ערב, שגרמו למלחמות ישראל־ערב על תוצאותיהן הטראגיות ואף דאגו למנוע פתרון לבעיית הפליטים. הסדר מלא על בעיית הפליטים יתאפשר עם כינון השלום, או במסגרת של תכנית אזורית שתיעשה מתוך היחלצות בין־לאומית נרחבת ובשיתוף פעולה בין מדינתי.

16. התנועה תומכת בשלום עם מצרים ותפעל לחיזוקו ולביסוסו.

ב ט ח ו ן

17. החיזוק לערכים יהודיים־ציוניים, הרחבת ההתיישבות וביסוסה, הקמת תשתית כלכלית טכנולוגית והתעשייתית איתנה וצה"ל מצוייד ומאומן כהלכה, כל אלה הינם „כלים שלובים" ובהם הערובה והתקוה לעמוד בע"ה במבחני־הימים.

18. צה"ל הוא צבא העם, העומד בעזרת אלוקי מערכות ישראל על משמר ארצנו ועריו אלוקינו. יש להעמיד את כל האמצעים הדרושים לחיזוקו והגברת כוחו של צה"ל בכמות ובאיכות באשר הוא הערובה העיקרית בע"ה למניעת מלחמה ולהבטחת שלום המדינה.

19. על ממשלת ישראל לחתור לעצמאות בטחונית־מקסימלית שתכלול פיתוח אמצעי לחימה מתקדמים ובלעדיים ביבצור, באחזור ובים. לשם כך יועמדו כל האמצעים הנדרשים להשגת המטרה.

20. בתנאים הקיימים בגבול הצפון, ישראל תמשיך במדיניות המבוססת על איזור הבטחון בדרום לבנון המוחזק ע"י צה"ל בתמיכת צה"ל. מדיניות זו אשר נתמכה ע"י התנועה הוכיחה את עצמה ויש להמשיך בה.

21. התנועה רואה הכ־בות בטחונית חיונית והתיישבותית בהמשך קיומה של מסגרת הנח"ל.

22. על ישראל למנוע הצטיידותן של מדינות ערב בנשק גרעיני, בכל האמצעים המדיניים והצבאיים העומדים לרשותה.

לחימה בטרור

23. ממשלת ישראל באמצעות צה"ל וזרועות הבטחון היא הגורם היחידי והבלעדי האחראי לבטחון, לשקט ולסדר הציבורי בריחבי יהודה שומרון ועזה להתושבים היהודים והערבים, ועליה להפעיל את האמצעים הדרושים כדי להבטיח את השקט והבטחון ביש"ע ובכל חלקי הארץ.

24. על ישראל להילחם מלחמת חורמה נגד מפעילי פעולות טרור, הבסיסים לטרור וארגוני הטרור ולהכות בבוקדי הטרור בכל מקום בו הם נמצאים.

25. על ישראל להבהיר לכל אויבינו כי לא תיכנע בשנית לשחרור מחבלים — תמורת בני ערובה ישראליים.

26. תנאי יסוד למאבק בטרור — ענישה מכאיבה, יעילה ומיידית אשר תרתיע ותמנע את המבקשים ללכת בדרך זו.

27. התנועה מחזקת את ידיהם של כוחות הבטחון, המודיעין והשב"כ אשר רשמו הישגים נכבדים במאבק לדיכוי הטרור ותובעת להעמיד לרשותם את כל האמצעים הדרושים.

28. התנועה מאמצת את קווי הפעולה ההחלטות האופרטיביות למאבק בטרור שנתקבלו בלשכת התנועה (פורסמו ב„דפים" מס' 4) ותפעל ליישומם במערכת המדינית הבטחונית.

עליה, עליה פנימית ומניעת ירידה

29. המשבר הפוקד כיום את התנועה הציונית, והמוצא את ביטויו במיעוט העליה, בגידול בירידה ובגילויי התבוללות וטמיעה בגולה, יסודותיו נעוצים בהתרחקות חלקים גדולים מקרב העם היהודי משורשיו הרוחניים ומאמונת הציונית. לפיכך קובעת התנועה הדתית לאומית שהמפתח היסודי להידוש התנופה הציונית בכל מישוריה מצוי בחיזוק שורשיו הרוחניים של העם ובחינוך לאומי וציוני שיינתן לכל, בעומק ובהיקף הדרושים.

30. מדינת ישראל חייבת להעמיד מחדש את אתגר העליה במרכז מ־זימותיה תוך הקצאת משאבים וכוח אדם לבצוע משימה זאת, ותוך שיתוף אזרחי ישראל בצורה מתוכננת ורציפית בתהליך קליטתם של העולים החדשים וביצירת קשר בין משפחות ישראליות ויהודיות בעולם שמטרתו לקרב את יהודי הגולה לעלייתם ארצה.

31. חיזוק התביעה הנמרצת לפתיחת שערי היציאה של בריה"מ בפני יהודים הרוצים לעלות לישראל. יהפעלת יחץ יזום ומתמיד, ישראלי ובינלאומי, למען מטרה זו, והמשך הפעולה בכל הדרכים לעלייתם ארצה ולהבטחת שלומם של היהודים שנשארו בגלות ערב, סוריה, עיראק, תימן, אתיופיה, איראן ומדינות אחרות, והגברת המאמץ לגיוס דעת הקהל העולמית לשיחרורם.

32. מדינת ישראל חייבת להפעיל תוכנית מקיפה ויעילה למניעת הירידה להחיל ולמניעת נשירת עולים מבריה"מ. התכנית תכלול חלק ערכי חינוכי המחזק את הקשר בין העם היהודי לארצו, וחלק כלכלי־חברתי שיתמודד עם נושאי התעסוקה לחיילים משוחררים ולבוגרי האוניברסיטאות, עזרה למשפחות במצוקה וכד'. תופעל גם תוכנית מיוחדת — ערכית וכלכלית — להחזרת יורדים מארצות הנכר למולדתם.

33. התנועה תפעל לעידוד הילודה בישראל ע"י קביעת גידול האוכלוסיה כיעד לאומי וחינוכי, והקצאת משאבים כספיים לעידוד משפחות ברוכות ילדים.

עולים מגולת אמריקה

מאת הרב יוחנן פריד

„שפת לא ידעתי..."

אתה יושב ב„כנס השליחים" של משלחת ההסתדרות הציונית בצפון אמריקה, והמחזה נדיר בעצמו. כעט בתחילת כינוס: מדברים על ישראל, על מדינת ישראל, ציונות, עליה, קהילה יהודית החינוך יהודי. יושבים לעלות בבאה והמורים ישראלים. מכלה הארץ, ציונים אמריקנים בהם תודעת שליחות חכרון הבית.

האורים קרוי — לצורך הכנס — „בית ציוני אמריקה". לכבה, אולם גדול לבליאה ושכבו „בניני האומה", כיבינו מקום להופעת „שירו עם ישראלים" „הירה התרבות". ההרצאה.

ההרצאה על דמותו של השליח, מפי מנהלה של אחת הקהילות הגדולות שבאמריקה והיא... באנגלית, כמובן.

*

אתה יושב בכנס „המחנכים היהודיים באמריקה". הכנס מוקדש השתא ל־40 שנות מדינת ישראל. באי הכנס רובם ככולם דתיים („אורתודוקסים" בלשון המקום), רובם בוגרי הישיבה־אוניברסיטה, תלמידי חכמים, אנשי רוח ומעשה. אנשי סגולה ואנשי צורת הקודש אפורה יום־יומית של הרבצת תורה ודעת אלוקים.

ליל שבת, דרשת הרב — מראשי הישיבה החשובים אשר ביבשת. דרשה מבריקה, ציונית תורנית אמיתית. „מדינת ישראל היא נטילת האחריות על העם היהודי ועל עתידו" — „והו אברהם", „לא די בנה איש צדיק ותמים בתרבותו", „לא אהריות לכלל ישראל".

הדרשה קולחת בבית הכנסת המלא מפה לפה בקהל מאות איש ואשה. והשפה... אנגלית.

להרות, עיון בהלכות ארץ־ישראל. דיון בנושא בוער, „היחסים בין דתיים לציונים דתיים" הדוברים מחנכים, רבנים, מורים, מרצים לבדעי היהדות — והשפה... אנגלית.

*

אין ספק. במאבק על מקומה של הלשון העברית — בשלב זה, כך נראה, הובסה לשון הקודש, הובסה השפה העברית.

יש לראות את העובדות לאשורן. המכנה המשותף הציוני, כמצב בראשיתה של המחשבה העשיה הציונית של „דבר הברית הבראה", תחיית הלשון בעם ישראל, להבדיל מתחייתה החילונית המיפלאה של השפה ומקומה ביצירה פורחת ובלאה בבריות ישראל — מכנה משותף זה אובד היום בימת המנהיגות הצעירה של יהדות אמריקה.

במאמרו החשוב בן שני החלקים, של פרופ' גרשון שקד (ב„ידיעות אהרונות", המוסף הספרותי), כעלה המלומד את ההיזה הראויה לעיון כי יהודה אמריקה ובמיוחד ניו־יורק של היום היא מרכז ל„יהדות מתורגמת ומתורגמת" כאלכסנדריה בשעתה. האגד הציוני של מדינת ישראל והזהות היהודית היא בהתמודדות בעיקר בכישור איכות החיים הזה, ובעצמיותה האצבעית.

ראויים הדברים להיקרא בעיון בארץ. ראויים הם — ולא עלינו דבריו בזה. דברינו בזה נדרשו כדי לחזור ולגעת ולחשוב מה קרה לה ללשון העברית כלשון ההוויה הציונית.

האמנם מצוות העשה הזו (אשר הרמב"ם בפירושו לפרקי אבות קרא אותה בשם „מצוות עלה" שיש להיזהר בה בחמירה...) נשכחה בלבב של גדולי תורה ויראתו כליל?

התיתכן התכנסית לימודית — בשיעורי תורה מרבבים המלווים בציטוטים ובפלפולים של רבנים ומחנכים אשר לא תיתכן לה לעברית הגבורה? ההיו רק בודדים ויחידים — דוגמת פרופ' יצחק גרינברג — המוכנים לעמוד בפרוש, לצד הכלל — היהודי־ישראלי להשיח את לבם ודעתם בעבריתו הייתכן דיון שיעסוק במיוחד ובמוסד השליחות בין הארץ אל הגולה, והנגם שהוא מחייב אותה נטיה ברבית ובו יעמוד בציב המדרשה הציונית, כתובת השליחות הזו — ובדברי העשב, יפחות, הרשת ושיסמתית שבין העבריות לאנגליתה? המיהה גדולה וכאב גדול.

*

אין ספק. ישנן תוכניות לימודיות לבתי הספר דו־לשוניים. ישנם אולפנים ואולפנים תורניים. ישנן חוברות ומחברות: עברית שיטתית, נסיון ההבנית, עברית 2000 וכהנה וכהנה ועוד ועוד.

מורים לעברית — יודעי שפת עבר — מצויים בבתי הספר. הלקם כאלו המעלותים מהתם (באיין) לבצרה זו, וחלקם — אוי לאותה בושה — יורדים „מסריים" ויורדים שנישבו כבר בארץ הזי (ישוב מגנ"א שיש ליתן עליה את הדעת, ובפהירותה).

אך שפת החיים — שפת החשיבה הציונית — איננה!

יש האומרים ומבחינים, בדקדוקי לשון בין הכונים „שפה" ו„לשון". כאשר כוונת „שפה" היא חיצונית, לאמור: כן ה„שפה" ולחוץ. ו„לשון" היא הפנימית יותר. זו המבטיחה מגע וקשר שבין העולם הפנימי של האדם, ליבו היותו, לבין הגותו והגיותו.

וצריכה השאלה להישאל:

האם גם כ„שפה", היינו כמיכסמת, כמערכת סימנים לאיתות הדדי, אין אנו יכולים להידרש לעבריתו? הגם אולי איבדנו את הלשון, את הגיון הלב המשותף?

הרהורים כאלו ואחרים חייבים אנו להעלות לסדר יומנו.

דומני, כי חייבת להיות תנופה מחודשת בנושא הזה. יש להעמיד במאבק למען העברית שורה מכובדת של אנשי ציבור בכל הנהגות בפיקוד רבבה משיקה יהודי דגשה העבריתיה הגולה הלוחמים על „הברית העברית".

הוא האנגלית אשר הוא. הוא זו שפת הצלים לשפת הברית, אך אל נא תהא זו הלשון, לשון הגב ולשון היהודית.

האמנם שפה עבר — הוא בעברית?

*

באנציקלופדיה של כרך הציל מציני התחיה שלחה ללבייתה או ביצא העברית. מתוך גישא — מבידת בכתיבה לשנו העברית ובקובות, רצון להכניסה אל היכלי החיים היומיומית. הגבת הצרך של השפה היהודית, אל התביעה הלאומית (אגרת ב' הרצבי יצחק שדה).

יבאודך גישא — באות מאגרותיו של בנו לבינו הרצ"יה זצ"ל (אגרות ג' התקבו) בשפט ניקב ובעבריק:

„צריך הרבה להתגבר לגמרי משיבותה, איא פה. שהיא השפה ההכונית אפילו בעניינים ספרותיים... ועל הספרה של מצאת השפה, צריכים אנחנו לשום עין גברים הגרים..." יש להמשיך ולעיין שם.

דבריו הרשיב הסבירו: מכה יפה היא לשונו העברית: בכה שנצלם צדיקים הב הרבניה ההסטוריים בה: מקרא ומשנה, דברי חז"ל וספרות הזוהר, הודשי לשון כבד בשבבות עתיקות שאינן יוצאות ובאות בין תלמידי חכמים!

כמה קרא היא האתה בעת כנשק מחשבתי כנגד הכפירה המצא־ארצית!

והשובה הדבר:

כי אכן, רגעים היינו לשפות ד"אלקטיות ד'רגונה (!) כבר האידיש הלדינו וכיו"ב. ואכנס בבתי המדרש, בישיבות ובאוניברסיטאות הכלליות של אמריקה הוליכה ותהוה אנגלית — תלבודית — ידישיסטית. השנן כבר מלים שנתאזרחו בשפתנו כבדייה קדמונית. אלא שיש לשוב וליהרם לדרך הגולה ביתאל:...

יש להחזיר את קו החשיבה של גאולה מגלות, לשוב ולהכפיך בתוך האוקיינוס המסובך המפער הזה את המשקל הסגולי של הערכים: גלות־עליה. גאולה־הגולה, גלות־ירידה, גאולה־עליה.

בגלות — הגו באורח מלים צבריות אל תוך שפת המקום. בשפני באיה — יש לגאול את השפה, את הליגין של הנשמה.

שפת לא ידעתי — אשמע!

*

מאופקות השורות האלו. קצרות אך כתובות בכאב. בתחושת צעקה כבייתה, ברצון להרהר ולצלצל בפעמוני אזעקה.

ושבא.

ושבא יתהילו הדברים והדיבורים משלוחי המדינה אשר ביהוב על שם בן יהודה, בירושלים...

משוט אל מעבר למסך [ו']

מאת אברהם ב.

אמנות ושלטון

אומנות ושלטון

יותר מכל בית ארץ אחרת בעולם הגדול מיוחדת לה בדפוס בקים כיוחד, בהיותה היהלום שבכתר ההונגרי של הים. אין כאן תהרות בין ערים האבות כגון מוסקוה ולנינגראד שבברוסיה, או בין ורשה לקראקוב בפולין או בין ניו יורק לוושינגטון בארצות הברית, כי ותר לכל הדעות עיר יפה הבהבות את בירא והביסב עבכונגיה המוזיאלים הארכיטקטוניים בארצה.

ישנן בוודאי עוד ערים שמיצגות זכר לעבר מפואר, ארמונות ובכורות, בסגנונות שונים, שבהם מיצגים פרטים מן ההיסטוריה, או עירות עם בעיונות שלא הבעבעים, כמו בדטוגפירד שלעבר הגיעו אישים מפורסמים כגון המשורר היהודי רבינדרנט טאגורו, או הסופר האיטלקי סלבטורו קוזימודו: או עיר כמו פץ המהווה צומת דרכים ומיכה עלטוני במשך תקופות. עם היהודים אלו פניני מבוריואל לנין, שהוא הרפרזנטטיבי בעיר, כדי לצעת מעם לעבר הפורר בינצית, אל סבנגדרה, שהיא מעין שמורת טבע אומנותית, מעין הגם „עין הוד" שלנו הצולה לרכסי הר הכרמל. עירה בעיניית המאכלסת 17 אלף תיושבים, שהממשלה הקציבה ליושביה חלקות אדמה. בדרך אליה אנו משתחררים מהלחץ האורבאני כדי לצאת אל המרחב הנפתח, אשר בבוקר את הנוף של שדות משובצים ותלמים מעובדים.

האוטובוס חולף בינוף על פני הכביש, והעיניים סורקות את האופק הרחוק. המדריכה ליה כמספרת על דברים פרוזאיים יותר, על יחסי עובד ומעביד בשירות הממשלה, פיגור בפיתוח ומחסור ידיים עובדות, כך שגם כאן מצויים ה„גאסט ארבייטר", שהם מעין חוטבי עצים ושואבי מים, או פועלים המורידים למטרות, או יושבים ליד הגלים. בהונגריה של היום ישנן הרבה נשים עובדות, בהגות, ובניית ופעולות במפעלים. באופן סטטיסטי ישנן בהונגריה יותר נשים מבגרים באשר ברוסיה הסובייטית. כאן האדם הוא בשירות המדינה, והמדינה היא הגורם הקובע לשבצו או לחסר ביחוס האדם. כגיל חצי שנה בתחיל תהליך התכנון הממשלתי. החל בפעוטונים, גני הילדים, בתי כפר העממיים, דרך בעיות הנוער הקומסומולי, בתי ספר התיכוניים עד לכוסרות השכלה הגבוהה, וכל מי שמצליח לטפס בדרגות הסולם, זוכה להדפסה בהיררכיה הממשלתית, כדי לשמש בציפיותיו ותפקידיו בחיים. אחרי י"ב שנות לימוד מגיע תור ההשכלה הגבוהה הטכנולוגית, ואחרייה שירות חובה בצבא בעשך שנה ומחצה ומילואים בהמשך.

הנוער ההונגרי של היום לקח גם הוא ביתוש הקריעה למערב. מהשפעת המוסיקה בציבור, ונפגע להלחות חדשות המכבבות עם פריצת המסך והמחסום הפסיכולוגי. עם זאת הבדיקה היא צריך בבחינת „הטירה" הקפקאית, אשר אנשים מנסים לצעוד לעברה ולהגיע בה, אך הדרך מתארכת להם, כי הרחוב הראשי אינו מוליך אליה, כי היא סגורה ואטומה. כך הלך גיבורו של קאפקה ק' לעבר ה„טירה" אשר מנגד, ונשאר לחוק ממנה, וכך צועד היום עדיין האורח ההונגרי, אשר קולם „משדירים מבחוץ" ואינו יכול לתרגם לשפת המקום. כך הולכות עדיין כל הדכוקרטיות העממיות לקראת „האח הגדול" האורווליזכירות וגם מנותקות מכל הסובב אותן. מצב זה של שלטון „הטירה" בזמן החדש לבש צביון גלונטסקי שונה בכל ארץ קומוניסטית בנפרד, ולא הרי זו כהרי זו, אבל בשנים האחרונות „נשברו" משהו ברצף הזה. אמנם המדינה היא עדיין בידי השליטים הסוציאליסטיים כמגה בידי היוצר, אשר ברצותם אוחזים וברצותם משליחים, והבריות יודעים גם יודעים את „כן אנחנו בידך" — השליט — ונשארים במושמשים עם פנים התקומות. אך אם אם מתריספת הרצועה. זה מורגש, וזה שונה מכשיו.

בצאתנו את העיר אנו רואים שיכונים חדשים לזוגות צעירים, אם בעסכירות או אם בדרך של קנייה. בבירה עצמה יש מחסור בדירות, אך בערי השדה המצב נוח יותר, והדירות נמסרות לזוגות על סמך הפיסקציאל שלהם לפי שיעור ההכנסות. אנו מתקרבים לסנטנדרה. הבית, או בית הבכאת הקטן, שאליו אנו מובאים בעקבות אחרים, הוא בית הסנסת הפרלוריסטית מרגנט קובץ' שנפטרה, ועבודותיה האומנותיות בקרמיקה הקנו לה מוניטין. ביתה בשמש כיום אחד ממוקדי ההתענינות של שוחרי אומנות העיצוב, ולכאן נוהרים כדי להתנופף בחדרים צבעים, כמפט יבי ביבניינים, על יד סממנות צרות, בתים קטנים וציוורים, ופתורותיה בסגנון רומנסקי, אשר רבות כמיה אתה מוצא פה ושם בדרך. אתה פוגש צבע בצד אגודל לצד שרידי בניינים וצריחים שחוזתם ברשמיה. עירה זו היא גם ממוסורת, ובדי ריקמה וחרושת שונים לבולטוס הקניות של האנשים בחנויות וצירות, בבוטיקים, ובבאזארים תחת כיפת שמים, בצד חוף ונופים על גדרות הרכיבה שולטות לדרכה. בשפת המוביל אל הנהר, יחות הקטנות הנוף הוא חזור כדי, נוני אפור מתחלפים, ובתים מחוטרים ורכונים זה על גבו של זה. הסים דלוחים למראה, ואנשים שרועים על גבי מחצלות, ראשיהם על מפחות גדולות, ולפי זה פסיעות ספורות מן הנהר, שם לפתע הגלים חשים בקצף, הרוח גוברת וסירות דייגים נעות על פני האדוות, כעוד שמש שיבבנית מתחבקת ומתלקות לפרוין. הסביבה נחשפת במלוא עגמומיותה.

אנו עוזרים בסמטאות העיירה, וענפים סובבים על ראשינו. סנטנדרה, על גבעותיה ומדרונותיה, אדמת בית מאחוריה ומהר יבלוי מלפנים. איכה לובשת את דמיונו, מאי שם נשמעת מנגינה, ושטן הכנפיה עם צלצולו ההד מאיץ בנו לחזור אל האוטובוס הממתין. בגלריה של קובץ' עיד מתחלפים הנוערים, ואנשים בוהים בקומפוזיציות העבנוות של שיבוץ היחודים ואבנים, שהאשה האמנית לשה בקרמיקה כדי להביע בשפה מובנת את הקשר של רצף תרבותי. בחדרים כאוה, המצבים, ציפורים בגרפית יעמוד נשיאים של כבסים עולחניים בין האלמנטים השונים. יש כאן שימוש רב בדימויים של החות וצמחים, דגויות וכלים, הבעוצבים ביד ומצאורים בכל מיני קישוטים. זוהי ללא ספק אמנות צבעית פולקלוריסטית והמלאכה בחשבת הצופבת והאריאציות בדרכים שונות. הקרמיקה עברה התפתחויות נרחבות באמנות המצרית, הבבלית והיוונית, ההונגריה של היום מצלה על גם את זכר האמנות של מרגום קובץ' והמסורת אותה בסנטנדרה, וכך היא הופכת את יסודות הנוף והאמבבה לאידיאה של תרבות.

אגם מים באלאטון

הגיאולוגיה והגיאוגרפיה בציינות, שהונגריה שוכנת באגן שקע בשלושן בין הקרפטים והאלפים, עם נפסק החיבור עם הים, ומה שנשאר לה זה שרידי ימת באלאטון שנתמלאה ממשקים ובנהרות שנשפכו אליה, והופיה משמשים כפרימגדה הגולה של הארץ. הנסיעה דרומה היא בדרכנו אל הגבול היוגוסלבי, עת אנו חולפים על פני ציורות, נירות, דרכי אבן. מכל מקום מתגלות לנו והצלפות, שמהלון האוטובוס משרות אספקלריה מאירה של שלוה. בחוץ חולפים צצים מתגדדים, שדות כהבנות השבץ מותירים עדי בלי ירוקת משתנים ובאחו מלחכות פרות בעשב הקצר.

על הכסא הראשון באוטובוס עוסק באבנית גבית ירושלמיה, וצב בגישות רגשית הרשעית ריושבת בעפליבה הנאטוראליסטי את תמורות הטבע ותעתועי האור בקיים חדש, וכן את הבקבית שקוחות הגנ, והעגפים עבונגים ומשירים ולדלים. מסביב מתקברים גבעית חוורות, ועודבים מתנופפים. אין הנוף ההונגרי מרהיב עין, וכל הפנורמה שלו היא מישורית ברובה. אנו גומאים מרחקים בדרך סלולה ובדרכי עפר, ובני הצדדים רבים בגזולו ההרים, גדישי השחת, החדבית החכבנות המכנסות את המרחב בבלי מלות. להגבית. 80 קילומטר לפרידות בין בודפשט לאגם באלאטון, ובישך את הנופשים אל הטיילות הפארקים הכשתריעים בסביב. באלאטון הוא אגם מים הגדול ביותר במרכז אירופה, אומדים את שטחו בשבע מאות קמ"ר. אורכו — 80 קמ, והתשעה קילומטר רוחבו, בצד עומקו הוא בין 3—11 מטר.

אגם באלאטון הוא תוצאה של שבר גיאולוגי שלאורכו חופים שיפעים, אחרי קטסטרופ, בהד בלין יהרבה ויירה הבכירות על מורדות הגיאיות וביקפות שבחרי גפנים ועצי צפצפה, אשר בשביל ההונגרי זוהי הגיגה לעיניים.

הקונגרס הציוני הל"ה

(סוף מעמוד 4)

זה. שיקאגו היתה במשך עשרות שנים מבצר של תנועת בני־עקיבא ושל הבונים. הודות לכך יצאו ממנה האחוזים הגבוהים ביותר של עולים צעירים יחסית לכל ארצות הברית.

היום — אם תיכנסו לבית הכנסת של האורטודוקסים המודרניים בשיקאגו, כל מתפלל שני שם הוא עולה לשעבר שהגיע לישראל וחזר מכנה. מצחיק? כן, צחוק מר מאוד. דבר כזה הורג את תנועת העליה ואת סיכויי העלייה.

האם נתעודד איפוא בסיכויים של יהודי הקהילה להישאר יהודים?

מפוכחות וגלויות אומרת אליונור:

„אחייניך של בעלי, חמישה במספר, גדלו בבתים מסורתיים. לא הקפידו על תרי"ג מצוות אבל פה רבים הגיעו לבית הכנסת, נרות חנוכה, נרות שבת וכדומה. ארבעה מתוך החמישה נשואים נשואי תערובת, ואלה עדיין זכו להגיע יהודית מקורית בבתיהם. „בדרך לישראל, בביסוס" מספרת בברלי סיגל „פיתחתי שיחה עם זוג יהודי צעיר מארה"ב. דיברנו על ההתבוללות. הערתי, בלי לרצית להאמין בהערה שלי, בתקוה שיכחישו אותי שאומרים כי בדור הבא חמישה אחוז בעם ישראל ילך לאיבוד בהתבוללות. נדהמתי כששניהם הגיבו בראשם, מסכימים, משלימים, אפילו אדישים...

משותפת ליהודים ולנוצרים ומרחיקה את אלה כמו אלה מארץ הקודש. בתי מרצה במחזקה לספרות החלה ללמד פרקים בתנ"ך וגם בברית החדשה. להדהמתה — הסטודנטים היהודים לא ידעו דבר מן התנ"ך ולסטודנטים הנוצרים לא היה שום מרגש ב„ברית החדשה".

אז איך אפשר לדבר על עליה? האלף התשיר היום הוא היהודי יהודי.

והאם אתם יוצאים מן הקונגרס הציוני הל"א בהרגשה שהמסר הזה נקלט תוכן?

ברמן: (בחיוך עצוב): הקונגרס הציוני שהיה אמור להיות חגיגת האחדות של עם ישראל, מפגן לאהוות היהודים מכל העולם הפך לבמת התקפות הדדיות ושנאה הדדית.

אריה הנדלר: בצעטר שאין לי מלה חיובית אפילו לסיכום השיחה. באתי בלי אופטימיות גדולה ואני נוסע מכאן בהרגשה גרועת יותר מזו שהגעתי איתה.

תהליך החילון — הגיע לחלק נכבד מיהדות התפוצות

אומרת דיויי ברמן: תהליך החילון שעבר על היהודים הישראלים לפני הרבה שנים — הגיע גם אל חלק נכבד מיהדות התפוצות, ובעקבותיו — גם ההתבוללות, נישואי התערובת, וההתרחקות מישראל. בשביל מרבית יהודי ארה"ב, וכוונתי למאות האלפים ולמיליונים שמחוץ לניו־יורק ולערים הגדולות — ישראל היא יעד אקזוטי כמו מרוקו ותו לא. החילוניזציה

חוק ההסמכה

(סוף מעמוד 3)

שמר כדי לשמור על האופי היהודי של המדינה.

ח"כ יוסי שריד שאיש השיר בדתיות־יתר מסוף השבוע, כי קרא באחד מדורי הספורט פנייה של צעירים דתיים ברמת־גן המבקשים בלשון מכובדת מאלה הנוסעים בשבת לאיצטדיון ברמת־גן שלא לעבור ברחוב מסויים המאוכלס בציבור דתי. „אני שמח לפנות לציבור לכבד את הבקשה בגלל הדרך היפה שבה היא נעשתה והנימוס שבה".

„חוק ההסמכה" לא יחזיר את הגלגל אחורנית בירושלים, מה גם שלא ניכר כלל כי „בעיר" לבב־נים הדתיים שהחוק הזה יוצא במהרה על שולחן הכנסת. ודאי שאין בו כדי להחזיר לתל־אביב את צביונה היהודי, שלא לדבר על מיפת דעריב אחרות המתחילות „להתגונן", אולי הגיע עצתה של החברה ובהמון המצוות הדתית הלאומית חייבת להיות המובילה. השאלה היא מי ירים את „הכפפה" ומי יממן את הביצוע בשקר הזה?

הצופדיס

ב"ה
יום שישי, כ' בכסלו תשמ"ח
(11.12.1987)
גיליון מס' 313
בעריכת עפרה ורד

שלום, ילדים

השבוע, נתבשרו תושבי כדור הארץ על חתימת הסכם לפירוק טילים גרעיניים בין שתי המעצמות הגדולות בעולם: ארצות־הברית וברית־המועצות.

מאז סיום מלחמת העולם השניה, לפני למעלה מארבעים שנה, נמצאים תושבי העולם בפחד מתמיד מפני סכנת השמדה הטמונה בפצצה האטומית.

ודאי שמעתם על פצצת האטום, שנזרקה על תושבי הירושימה ונאגסקי שביפן בסוף מלחמת העולם השניה, והביאה לסיומה.

כוח ההרס הטמון בפצצה האטומית, אם ישתמשו בה בעתיד, עלול להביא, חס־וחלילה, הרס וחורבן על האנושות.

והנה, לאחר מאמצים רבים, שנעשו במשך השנים, הגיעו שתי מעצמות העל, ארצות־הברית וברית־המועצות, להסכם ראשון לפירוק (חיסול) חלק מן הטילים שבידיהם.

התחלה זו, הינה רק ראשית תהליך של השמדת הנשק הגרעיני, שיביא בסופו של דבר — כך אנו מקווים — לחיסול כללי של הנשק ההרסני.

אם אכן, ידידי הצעירים, כך יהיה, תתקיים נבואת הנביא ישעיה: „וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות, לא ישא גוי אל־גוי חרב, ולא ילמדו עוד מלחמה".

שבת שלום וחג אורים שמח,
שלכם, עפרה

ביקרתי בתערוכה

סיפורם של יהודי אתיופיה

משפחת עולים מאתיופיה בדירתם החדשה בישראל.
(צילום: דורון בכר, בית־התפוצות)

בבית־התפוצות שבתל־אביב נפתחה לפני שבועיים התערוכה: „ביתא ישראל — סיפורם של יהודי אתיופיה".

התערוכה מהווה הזדמנות נפלאה ומעניינת להציץ לתוך עולמם של יהודי אתיופיה. רבים־רבים מיהודים אלה הוטסו ארצה לפני כארבע שנים במסגרת „מבצע משה", ביניהם ילדים רבים. הם עדיין עולים חדשים, ועלינו לעזור להם בקליטתם. חשוב מאוד שנכיר אותם מקרוב; נלמד על עברם, מנהגיהם המיוחדים, ועל הקשיים שלהם כעולים.

לתערוכה נכנסים דרך מבנה דמוי בקתה — חיקוי לבקתות בהם חיים היהודים באתיופיה. ברקע — צלילי מוסיקה דתית מתפילות בני־הקהילה.

בתערוכה שפע של תצלומים, מסמכים וחפצים, המספרים את סיפורם של יהודי אתיופיה: כיצד הגיעו לאתיופיה, מה היה אופי חיי היום־יום שלהם, מנהגיהם, הדרך הקשה שעברו עד שהגיעו לישראל. חלק מיוחד מוקדש לנושא — קשיי הקליטה של עולי אתיופיה בישראל.

באגף הנוער מכינים עבורכם, תלמידים, תוכנית מיוחדת, שמטרתה להפעיל ולשלב ילדים ונוער במסגרת התערוכה.

ומה בתוכנית? בתחילה ילמדו התלמידים בכיתות — באמצעות שקופיות — על יהדות אתיופית, ולאחר־מכן יבקרו בתערוכה. הביקור בתערוכה ילווה בעבודה יצירתית: משחקים, סיפורי־עם ועוד הרבה הפתעות...

התלמידים אף יתבקשו ליזום תוכניות חדשות, כמו למשל, מפגשים עם ילדים שלעו מאתיופיה.

התוכנית המגוונת לילדים ולנוער תופעל מיד לאחר חג החנוכה.

התערוכה תהיה פתוחה במשך כל השנה — שנת ה־40 למדינת ישראל.

איזו תערוכה יפה וחשובה!
כדאי גם לכם, ילדים, לבקר בה.

עפרה

פרשת השבוע — וישב

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (בראשית ל"ז, א')

נשאלת השאלה; מה מלמדנו הכתוב, המדגיש בסוף פסוק זה שיעקב ישב ב„ארץ כנען"? כלום לא ידענו מכבר, שארץ מגורי אביו יצחק היתה ארץ כנען? אלא — אומרים חכמי ישראל — בציון המלים „בארץ כנען" בא הכתוב לרמוז לנו שאין דבר העומד בפני מצוות ישיבת ארץ ישראל. ובל יאמר אדם: טובה ישיבתי בגולה, במקום תורה מעלעלות לארץ. ועל כך אמרו חז"ל „לעולם ידור אדם בארץ ישראל, אפילו בעיר שרובה עובדי כוכבים; ואל ידור בחוצה־לארץ, ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל הדר בארץ־ישראל דומה כמי שיש לו א־לוה, וכל הדר בחוצה־לארץ דומה כמי שאין לו א־לוה" (מסכת כתובות ק"י, ע"ב).

רעיונות מחורזים לפרשה

מאת נ"ד סרבד

ביקש יעקב לישב בשלווה
קפץ עליו רוגזו של יוסף.
וחשב כי בצל המנוחה יסתופף.
אך ישראל, אבינו הזקן,
שכח כנראה שלא ייתכן
להפלות בין בנים —
וכך לרעה התפתחו עניינים.
כשנצל אבינו מבני עולה
אוי, מתנת כתונת־פסים
אחוות האחים נפוצה לרסיסים.

אחת ושתיים וחורף בירושלים

מאת רחל שילוני

אַחַת וּשְׁתַּיִם
וְחֹרֶף בִּירוּשָׁלַיִם,
[illegible]
עוֹד מְעַט גֶּשֶׁם יֵרֵד
[illegible]

[illegible]

טיול או פסנתר? / זאת חמדה לוינטון

כשהייתה יעל בת תשע, החלה ללמוד נגינה בפסנתר. מורתה הייתה נוטה. יעל עשתה חיל בנגינה, והמורה השכילה לעבור איתה מייד לנגינת נעימות יפות, יצירות מעולות בצורה קלה. דבר זה חיבב על יעל את הלימוד, כי נהנתה מהנגינה. אך פסנתר לא היה בבית, ויעל נאלצה להזדקק לפסנתרים שבדירות השכנות, הייתה נכנסת, מנגנת קמעה, וחוזרת הביתה. חשה שהיא מפריעה, ואולי לא הפריעה, ורק רגישותה הרבה גרמה לה לחוש כעגם בגרון. אם ערכו את השולחן לארוחה, או שנכנס מישהו אמרה: „תודה", „שלום", ונסה לביתה.

אך כשקנו פסנתר להבריות תשובה, רבקה, נשתנו פני הדברים.

רבקה הקטנטונת והחיננית נקראה בפי כולם „איקה" או „איקהל'ה". בבית הקטן של איקה היה בית פתוח, שרה, אמה, הייתה בעלת בית לתפארת, ותמיד הייתה יעל מוזמנת לאכול עם איקה ארוחת־ערב. יעל אהבה את הסלט שהייתה אמה של איקה מכינה. היא הייתה נוטלת קערה גדולה וחותכת לתוכה בסבלנות קוביות זעירות של עגבניות, מלפפונים, בצל ירוק, — ועל הכל יוצקת שמן ומערבבת. השמן נתמזג בנוזל מיץ העגבניות, והסלט היה משופרא דשופרא.

— אימא, תכיני לי, סלט כמו אימא של איקה — ביקשה יעל.
— איזה מין סלט זה? — שאלה אימא של יעל.
— זה סלט נהדר — אמרה יעל.

וחמדה, אמא של יעל, ניגשה ללמוד משרה איך להכין את הסלט המשובח.

אך נחזור לעניין הפסנתר. כשקנו לאיקה פסנתר, הוזמנה יעל לנגן עליו בכל עת שתרצה, וכמה שתרצה. הייתה זו הזמנה בכל הלב. יעל הרגישה שלא הייתה זו הזמנה מן השפה ולחוץ, ויעל הייתה הולכת לנגן בביתה של איקה ברצון.

עד שנולד אורי'לה, אח לאיקה. עתה, הייתה יעל הולכת, אומנם,

אך כשאורי התינוק היה ישן — והוא ישן שעות ארוכות במשך היום — הייתה יעל ממהרת הביתה. חששה להעירו.

שרה הייתה חוזרת ואומרת:
— יעל, את יכולה לנגן, זה לא מעיר את התינוק.

יעל ניגנה, אך ישבה על שיכות. כבר לא הייתה זו נגינה של ממש.

— אני אבוא אחר־כך — הייתה אומרת ויוצאת. לאמא לא אמרה יעל דבר, אך אם, כמובן, מרגישה, אין צורך במלים.

— אתה יודע, יהודה, אני חושבת שאוותר על הטיול של קבוצת המורים לטבע, אמרה אמא.

— למה, הרי כל־כך רצית להשתתף, שמחת על ההזמנה שקיבלת להצטרף לקבוצה. אמרת שיבקרו בגנים בוטניים ובגני חיות מהוללים באירופה.

— חייבים לרכוש פסנתר ליעלה שלנו.

— אולם הרי היא מנגנת אצל איקה, וגיטה, מורתה, אומרת שהיא מתקדמת מאוד. דברי אבא.

— יהודה, אני מרגישה כמה הילדה סובלת, היא כה רגישה. תמיד נדמה לה שהיא מפריעה. אני מבינה אותה. אני עברתי אותה דרך, ולכן הפסקתי ולא חזרתי לנגינה.

— אולי את צודקת — אמר אבא — אבל הטיול לא יחכה לך, ויעלה תתקדם באיטיות.

כאן פרצה לחדר יעלה. נרגשת, בוכה: — לא, אימא — — קראה — תסעי לטיול. אני אספיק לנגן גם בשנה הבאה. אני רוצה שתסעי.

— טוב, יעלה, לכי לשכב. השעה מאוחרת. נספיק לחשוב על זה.

אבא ואימא החליטו להעמיד את יעלה בפני עובדה. נודע להם על פסנתר לא חדש שעמד למכירה.

הפסנתר הכבד, שפיתוחים על רגליו העקומות, וחדים מקלידיו נתקלפו והצהיבו, הובא הביתה.

שנים רבות ניגנה עליו יעל ואחר־כך גם דפנה, אחותה הצעירה ממנה, ואימא נהנתה לשמוע אותן מנגנות מיצירות בטהובן, מוצרט, ברמס, שופן, מנדלסון ועוד ועוד. שעות ישבה והקשיבה, וההנאה שהפיקה מההאזנה לנגינתן הייתה פיצוי מלא על החמצת הטיול.

והיכן הפסנתר עתה?
עתה מנגנת עליו ליאורה, בתה של יעל.

עשה זאת בעצמך

סביבון - סוב, סוב, סוב...

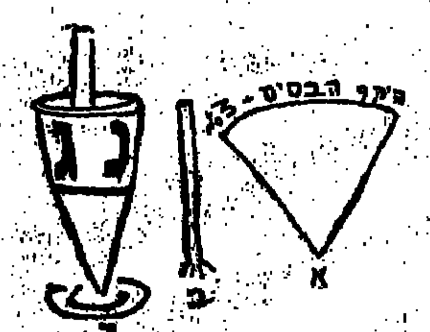

חג החנוכה אוטוטו מגיע ועמו הסופגניות והסביבונים. את הכנת הסופגניות נשאיר לאימא, אך את הסביבון יכול כל אחד מכם להכין במו־ידיו.

החומרים:
קופסה מגבינת קוטג', נייר צבעוני, דבק פלסטי וצבעי־גואש.

תהליך העבודה:
א. מנייר בריסטול גוזרים משולש, שאורך הבסיס הוא כהיקף התחתית של קופסת הקוטג' + 3 ס"מ. את הבסיס מעגלים בצורת קשת.
מחברים את השוקיים (שני הצדדים) של המשולש ויוצרים קונוס.
ב. מלבישים את הקונוס על הקופסה מעל התחתית, ומתאימים בדיוק את היקף הקונוס לקופסה. חותכים מספר חתכים מסביב להיקף הקונוס ומדביקים אותו על הקופסה, בדבק פלסטי.
ג. באמצע המכסה של הקופסה, גוזרים עיגול בקוטר של 1 ס"מ. מכינים גליל מרצועת בריסטול בשביל הידית. ו־מכניסים את הגליל לתוך העיגול. חותכים מספר חתכים בקצה הגליל המוכנס למכסה, ומדביקים את השוליים למכסה.
מעל החיבור מדביקים עיגול מבריסטול לשם חיזוק הידית. מעל הפתח של הידית מדביקים גם עיגול מבריסטול.
ד. צובעים את הסביבון בצבעי מים.
ה. מדביקים רצועת מנייר צבעוני על קו החיבור של הקונוס לקופסה.
ו. גוזרים אותיות מנייר צבעוני: נ.ג.ה.פ. ומדביקים אותן מסביב לסביבון.
בהצלחה!
(עפ"י שוהם בלה מתוך „חגי ישראל")

יוצרים צעירים

הנרות מספרים

בחנוכיית הכסף
הנרות זורחים,
הנרות מספרים
לנו — מה?
על הנסים
שארעו לחשמונאים
במלחמתם ביוונים —
כך מספרים

הנרות — כשזורחים.
מאת: מירי פרנקל,
בני־ברק

הגשם

גשם, גשם משמים,
הגנים מלאו מים.
צמחים סביב הופיעו,
ופרחים הפציעו.
השדות מלאו ירוק,
וברק ארוך עבה
בין קשת לענן.
ואז במרום הפציעה
השמש במפתיע.

מאת: מורן אלקובי, כיתה ד',
בי"ס „ישורון", נתניה

חידון

את הפתרונות יש לשלוח ל„הצופה לילדים" רחוב המסגר 66, תל־אביב

ריבועי קסם

מאת אלעד רם, בן 9, רמת־גן

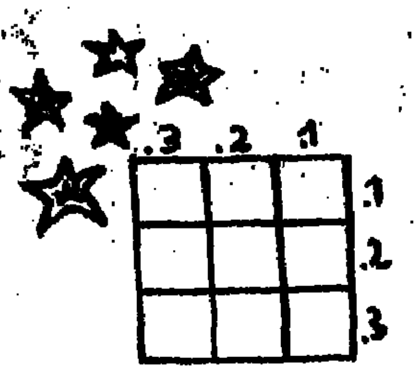

1) מזל חודש כסלו.
2) אמר דברים לא נכונים (כתיב חסר).
3) נתן משהו בחינם.

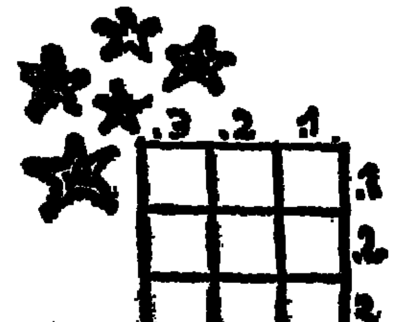

1) לא מסוגל לשמוע.
2) נוכל, אדם רע מאוד.
3) שישים דקות.

בהצלחה!
בין הפותרים יוגרל פרס.

בחוג המשפחה

בעריכת
נעמי גוטקינד

המראה החדש של החליפות — צר, כהה וקצר. הז'קט העליון צמוד במותניים עם חגורה בשחור חלק או בפסי גיר דקיקים ולבנים. החצאיות ישרה ומגיעה עד לברכיים או מתרחבת מעט במכפולה ומכסת את הבירכיים. זהו הסגנון העכשווי של מע צבי אופנה אירופאיים כפי שהודגמו ע"י אתי מעוז וריבה בר שייבאו מערכות עיצוב חורפיות לבוטיק „אר" והציגו אותן בשבוע שעבר. מעוניינות במחירים? החצאיות עולות בין 280 ל-350 שקל וה זיקטים בין 500 ל-700 שקל.

הדייזי של אמי"ת

אל נשי מזרחי באמריקה, כך קראו להן פעם, הצטרפה בגיל שש עשרה. בית ציוני. אבא מהגר מפולין. לימודים ב„תלמוד-תורה" והרבה שוחות על פלשתינה-א"י כעל מחוז געגועים חלומי — גרמו לצעד הזה להראות בעיניה טבעי ומובן מאליו.

כך וכך שנים חלפו — והנה היא הנשיאה החדשה של אמי"ת. דייזי ברמן. באוקטובר, בפלורידה, נבחרה לעמוד בראש חברותיה שבארה"ב. בקונגרס הציוני הל"א היא מופיעה בפעם הראשונה בצירה מן המניין. חיננית, קטנה קומה, מתנסחת היטב, ראיתי אותה שולחת מבטים מלאי צער ותוכחה במהומות פרוזדורי בנייני-האומה ובמריבות העסקנים. לא כך תיארה לעצמה את המיפגש הכלל עולמי של העם היהודי. כולם מתקיפים פה את כולם, אמרה לי. שום נאום פוזיטיבי לא משמיעים במליאה.

בשביל מי שריבונות יהודית היתה בעיניה חלום, כמעט חלום באספמיה, והיא עדיין מלאת התפעלות מהתגשמותו, השבוע האחרון בירושלים לא ריווה אותה נחת.

רשמים אחרים לגמרי שידרו הביתה ילדיה עת למדו וביקרו בישראל. הבן, היום עורך-דין, למד בגוש-עציון, הבת, מורה לספרות באוניברסיטה והבת השניה, היום סטודנטית למשפטים, ששתיהן שהו בארץ פרקי זמן ארוכים. אחת מהן, בפרוץ מלחמת יוהכ"פ צילצלה לניו-יורק ואמרה: אם תגידי לי לחזור הביתה — אבוא. אבל אני חושבת שעלי להשאר כאן, בישראל. והיא נשארה.

דייזי ברמן עברה באמי"ת את כל שלבי הקידום. החל במכירת צעצועים וכרטיסים מדלת לדלת למטרת איסוף תרומות דרך נשיאות סניף, תפקיד של יו"ר וועדת הכספים ולבסוף — גיזוברות ארצית.

מהגיזוברות — קפצה לתפקיד הנשיאה והודות להן שלה היא נשיאה אהודה ומקובלת. „מפרגנים" לה, ומאחלים לה הצלחה.

כסף זהב וגרניטים

אוהדה האי — היא תל־אביבית העובדת בצורפות העורכה בימים אלה תערוכה מיצירותיה במכבית בתל־אביב. אומנית דניה היתה המורה שלה והודות לה כנראה מצליחה אוהדה לשלב את הקליצה והריקוע בכסף, פרי השפעה ביזנטית וביצירות תהיקות בגיזור בלוני ומהוקצע המאפיין תכשיט מודרני.

בשנים האחרונות שילבה האמנית התל־אביבית גם השפעות יהודיות בתכשיטיה. בעיקר ליטיבים קישוטיים של יהודי מרוקו וכורדיסטאן. את התוצאה רואים למשל בתצלום הבצירוף העצוי גם כסף וגם זהב עם שיבוץ של אבני גרניט אדומים.

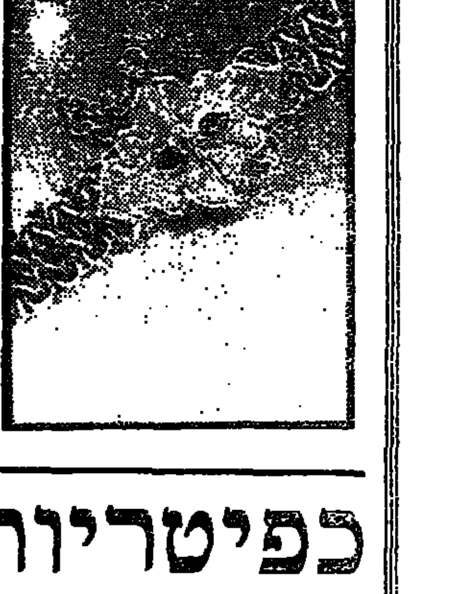

רומנטיקה על הראש

התספורת המתולתלת בבלונד ורוד שעל ראש העלמה שבתצלום זיכתה בחור בן עשרים ואחד בשם יהודה מזרחי בתואר אלוף ספרי ישראל לשנת 87' בשבוע שעבר. בתחרות נדרשו כל הספרים והספריות לעצב בעזרת מברשת ומכשיר חשמלי לייבוש שיער („פן") תסרוקת גמורה בשלושת רבעי שעה. אלף עיניים בוחנות של עמיתים למקצוע עקבו אחרי כל תנועה של המתחרים, וכולם פסקו לבסוף שהמראה הרומנטי שבתצלום עם „בקבוקים" בגווני ברונזה וזהב המשוכים מלפנים אחורה הוא הוא היפה שבכל התסרוקות. את יצירת השיעור שלו הדגים מזרחי הצעיר על ראש אחותו שרית. גימנזיסטית בת ארבע עשרה והצ־ והיא הנראית בתצלום המצורף.

המראה המזכיר במידת מה גם פיאה נכרית יכול לשמש אבן השראה לפאנויות.

כפיטריות אחר הגשם / מאת צילה לוטווק

כן, פטריות טובות למאכל צומחות בר במקומות שונים בארץ, הן מופיעות עם התחלת עונת הגשמים (דצמבר—ינואר) ביערות אקליפטוסים וגם על הדשאים וגל ערימות הזבל. חלק מהפטריות מצטיינות בריח וטעם טוב. נוסף לאבחנה בין פטריות רעל ופטריות מאכל חשוב לדעת שגם פטריות מאכל טובות עלולות להתקלקל מהר, בייחוד כשהן נאספות בזמן הגשם. המסקנה — לא לקטוף פטריות כשיורד גשם ולא מיד אחריו. לצרוך פטריות טריות ובעיקר צעירות. להמנע מאכילה מוכרות והכנה בלתי בהאימה. מגדלים פטריות גם באופן מלאכותי, אבל בחנויות לא מלפידים במכירתן, ולא פעם נמכרות פטריות זקנות וכמושות ואף רקובות האסורות באכילה.

הכנת פטריות: א.) מנקים את פטריות האורן מעפר ומעשבים, שוטפים אותן במי ברז ומייד מייבשים במטלית. אין להשרות את הפטריות במים. ב.) מדיקים את הרגל שהיא קשה יותר לעיכול: ג.) לשמור את הפטריות במקרר ולא לבשל יותר על הבדה. גם רצוי לאכלן מיד אחר הבישול. לפני הבישול: יש לקלף את העור החיצוני מעל הכובעים, כי בעור מצטברים חומרי רעל. אין לטגן פטריות לא בשמן, לא בחמאה ולא בשמנת עם גבינה קשה, כפי נוהגו היום. אחר האידוי מוסיפים שונים מהצומח, כגון שמן סלט, רוטב טחינה, ריטב אבוקדו, רוטב סויה וגבטים. מגישים על עלי חסה המעופעים בכלורופיל או מתבליים לסלטים של ירקות עונתיים.

מומלץ השימוש בפטריות כתבלין בגלל ריחן הנעים והטעם הטוב.

מתכונים מפטריות

א) מרק פטריות חמוץ מתוק. מבשלים מרק ירקות, כמו כרובית וקישואים, סלרי אמריקאי, בצל, שום, גזר, פטרוזיליה. כחמש דקות לפני גמר הבישור מוסיפים ספל קוביות **פטריות צעירות**, אחר הבישול מעבירים בבלנדר. מוסיפים 2 כפות שמן סלט, ספל רסק אבוקדו מעוך וספל מיץ הדרים.

ב) מרק פטריות חמוץ מתוק עם שזיפים חיים. כמו במתכון א'. במקום להעביר הכל דרך הבלנדר, מוציאים מהמרק רק את העלים הירוקים שהתבשלו כבר. מפרירים את הכרובית לפרחים. את הגזר והקישואים לקוביות. מוסיפים 1 ספל קוביות אבוקדו. 1 ספל שזיפים חיים חתוכים. 2 כפות שמן סלט. כל זה אחר הבישול לפני ההגשה מפזרים על כל מנה מעט פטרוזיליה קצוצה.

ג) מרק פטריות עם קוקר. כמו במתכון א. (בלי מיץ הדרים ובלי שזיפים).

ד) פשטידת פטריות עם תפודים ל־5—6 אנשים.

1 ק"ג ת"א. מרסקים תפודים במומבה אבה. מוסיפים כף מלאה רסק בצל. שני שיני שום כתוש, רסק, חצי ספל סלרי בקעה. 2 כפות קמח מצה. משמנים תבנית במעט שמן סלט. מחלקים את העיסה לשני חלקים. את החלק הראשון שוטחים על התבנית, באמצע מפזרים 1 ספל פטריות מקוצצות ועליהם יוצקים את החלק השני של העיסה של התפודים. אופים עד שהפשטידה משחימה.

ה) פשטידת פטריות עם אורז וציוקים. כמו במתכון ד'. במקום תפודים לוקחים 2 כוסות אורז. אין צורך לבשל לפני כן. האורז מספיק להשרותו שעה. לאחר מכן לאפות עם כל היתר.

„הצופה" 10
יום ו' כ"ב כסלו תשמ"ח 11.12.87

מה נצפה מה צפוי

ברדיו * בטלוויזיה

בטלוויזיה

* „ספר אישי" (מוצ"ש, 22.35) — אי־זה התכנית הבאה: שחקן „הביתה" שלנה בריטבים.

* „ארכנן ההיסטוריה" (מוצ"ש, 22.10) — הפרק השני: סיפ בתחיל להתגלל עבודתו החדשה בפונדק של משפחה כי על וילמד להכיר את בני המשפחה היטב. הוא מתאהב בבתיה, אך היא אינה משיבה לו אהבה, לעיניה נתונים להאחריין, הנה מגדל שוכרת את טיפי ריאן לי ביצרית, קשי נשואה להארי, מיגבל בזהרבה. שאינו יכול לשאת את העובדה כי אשתו היא המפרנסת במשפחה. היא מנסה להביא את סיק לשכיר אותו לעבודה, בינים כמו. סיק בסרב, והארי עוזב את המקום וזונח את אשתו ומשפחתו.

* „מסעות של מיקוס" — מבט אל בית אל (מוצ"ש, 100.00).

* „נלגנים" (א', 20.30) — התכנית עוסקת בצעירי רכב, התכנית תהיינה בדרכים. בתכנית יהיה אפשר לשמוע פה כל הודעות בטכנולוגיית הרכב לקראת שנות האלפיים, וכמובן תצטרף התכנית למלחמה בתאונות הדרכים. כתבי התכנית ידווחו על הנעשה בכבישי הארץ. כמו כן הם יענו על השאלות כגון כיצד לטפל ברכב שנתקע, מה לפנות לבנואי במיסך ומה מחיר המיפול. בתכנית הראשונה משתתפים: איתן בן אוליש — ראש המינהל לבטיחות במשרד התחבורה; נציב משנה מנשה חדד — ראש אגף התנועה במטה הארצי; מהנדס הרכב ג'ו קריידן; העיתונאי רם לנדסי; עורך מיקום לוי־תן; הדובר „אגד" גדעון שלמה.

* „שושלה" (א', 21.50) — הפרק ה־63: אלקסיס מקבלת מכתב מג'וסף שהתאבד. במכתבו כותב ג'וזף כי הוא שניסה להרוג. קלאודיה משתחררת מן הסנטוריום וחוזרת לסטיבן. סטיבן שומע כי אביו מבצע אפוטרופסות על בני דני.

* „הצבון ההרוס" (ב', 20.02) — הפרק המפילי: צ'ארלס ובילי מסיימים את נוספפינסם. בילי מחזר אחרי ברט. אורי אינו בלהב מהרעיון — נערה דרוויית עם קצין צבאי כדלין נפגשת עם אורי ומודיעה לו כי בשל מצאה עליה לברוח. אורי מסכים לברוח אתה. כדלין נחלצת לעזרתה של אשתו.

* „פקד מורס" (ב', 22.50) — הפרק השני: „עולם הדממה של ניקולס קווין" (חלק א'). פקד מורס חוקר הפעם את מותו של ניקולס קווין, העובד ב„מכון לבהנים הרים" באוקספורד. המכון שולח בהינות לרחבי הבל, והעבודה בו דורשת סודיות מוחלטת. קווין הירש, אך במסיבה היא „קורא שפתיים" ומגלה שהיות כמכון.

* מי בית הספר של טום בראון (ג', 20.07) — הפרק האחרון: ידיה ושמה הידי מגלה למנהל בית הספר, כי טום חף מפשע. המנהל מהעריב בבריבה בין טום לפלשמן, והבריון מסולק מבית הספר. טום זוכה להערכה חדשה בעיני המנהל.

* „גן העדן המובטח" (ג', 22.20) — הפרק השלישי: „אצל מיכאל". לבו של פרד נשבר בשל היותו נבגד הן ע"י אתה, הן ע"י חברתו. יחסיהם של לסלי ושרלוט מתגלים למגיעת לבן על הבשפחה. שרלוט מכריזה, כי היא חייבת להחזיק, אולם אנה מפקפקה בכך.

* „אורות וצלילים" — תכנית מיוחדת לחנוכה בהשתתפות היהודי מישר והי גבעתיים (ד', 20.05).

* האחים מארקס במערב הפרוע — סרט קולנוע (ד', 23.05) — קומדיה, בכיכובם של האחים מארקס. הסרט סובב סביב שטח אדמה שמחירו עולה, מכיוון שחברת הרכבות מעוניינת בו. מעוניינים בשטח זה גם ה„רעים", וגם הגיבור, אשר האחים מארקס מסייעים לו לקלא את מבוקשו.

* „זאן ז'נה" (ה',) סרט תעודה על הסופר הצרפתי ז'אן ז'נה.

שים עין

לכבודה של ירושלים ובמסגרת חגיגות שנת הארבעים למדינה תערוך הטלוויזיה הדלקת נרות חנוכה מדי ערב עם לוחמי תש"ח, או באחד מאתרי הקרבות במלחמת הקוממיות בירושלים ובסביבתה.

נר ראשון (ג', 20.02) יודלק עם חברי ההגנה בירושלים.

נר שני (ד', 20.02) — בהיכל הגבורה עם לוחמי האצ"ל בירושלים.

נר שלישי (ה', 20.02) — בגוש עציון.

לילדים ולנוער

בטלוויזיה הכללית והלימודית

יום ששי

14.35: חבורה ולגירסות — פרק 5 — לבשמתו של אהרון נודע דבר אירוסיה ללוסי. סקיל, ואבי מבשלת איתו בירושתו. אף־צלפסייכן הוא באמן להבטחתו ללוסי, ובכך הוא בוכיח לאליעזר את הגינותו ישליטות אופיו. אליעזר עדיין אוהבת את אהרון, ולבו נתון גם לה, אך התגיעות מהירבת...

15.00: בגעבי בראשית — פרשת „וישב" — סיפור של הפרופ' שלים החרבר.

יום ראשון

16.30: בכספיתה לכת שנית — פרק ש־בר — דבר מבפיבה בתפושיה אחר לפרות הכסף החשרה בכפון. היא בגיעה ליער ופוגשת נסיך הנקרא „נבט". היא מבפישה בינו לבין בריכה אלימית, שאינה חפצה להיבא בתחילה. לאחר מאבקים כתר הכבים עם לכספיתה, שהיא גם היא את הספרית — — — זוכה בספרה 2 דבר.

17.30: „הרבובים" — סדרת אנימציה ביכוב עברי. במעבקי האוקיינוס יש עיר קטנה המבודקת בין סלעי האלמוגים. זוהי העיר „הרבוביה", שהיא בירתה של ארץ הרביבה, מולדת הורבובים. הרבוביים הם יצורים קטנטנים ומקודקדים בצבעים ורבבית שעזרת להם להיות את דרכם בנים. הרבוביים הם הבורה נאמדת עליזה ומאוחדת.

17.45: „התילה — „הירושה". סניה, אחייניתו של לירוי, יורשת סכום כסף גדול. ואביה מופיע ומנסה להשתלט על כספה. מתפתח ריב משפחתי.

יום שני

14.05: כנגע — מזון — דלק 1 — הנושא: מזון החיות. חיות עצמעים לצורך היות בר; איזוף חיות בר ומקורות המזון שלהן. חיות טרף לעומת חיות צמחוניות.

15.00: קשר משפחתי — דייר חיים עומר משוחח עם הדה ובנים יצחק על בעיה המצילה של מצוו בן ה־3.

16.00: האסיר — צילולי ביג־בן — פרק 7 — האסיר לומד, שכל נסיון בריחה שלו יסוכל בסוגי של דבר. לכפר מובאה אסירה חדשה, נאדיה, שכל פשעה היא ברצונה לפריש, ובעבירו היא שכנתו של האסיר. היא מנסה לדלות עוד פרטים אודותיה, אך היא חושדת ואינה מכסה. היא מנסה לברוח, נתפסת ומובלת לחקירה אכזרית, שבה צופה האסיר.

17.55: „הופה היי" — יגאל ויונתן הולכים לבקר את עוזי במילואים. בדרך המכונית מתקלקלת אך בכוחות אחרונים הם מגיעים לקיבוץ קליה, ושם הם פוגשים ברפתן הלמד אותם עבודה קשה מהי.

יום שלישי

14.05: סרט קולנוע — אצבעוני — לידינתן ההנגון לאשתו אנה ניתנה ההמנות הד פאכית לבקש 3 מששאלות. הם מבזבזים אותן לריק ו־ מתפללים שמשאלה קטנה אחת — ילד אפילו בגודל אגודל — יבוא ויחיה אתם. לתדהמתם מתמלאה משאלתם, (תום האצבעוני בא לי „אביר" ול„אבור". עלילותיו הקיות אותו בסרט זה.

17.45: שלוש, ארבע, חמש ושש — תכנית לחנוכה. התכנית מתארחת הפעם במהלקת הילדים בבית החולים קפלן.

יום רביעי

15.25: פאוסט 63 — סרט המספר באנימציה את חלומו של פאוסט המבקש להבין את עולם הטבע. מפיסטופלס מסביר לו בצורה קלה ובהיר את סודות ההיזור.

16.05: שביל באמצע שביל בצד — כיול הבבות: נחל דרגה — במדבר יהודה. (ב).

17.30: „סביבית באוויר" — מגזין לנוער.

יום חמישי

09.15: קטנה וצנן — פרסומי ניסא — התכנית עוסקת במנהגים והסברים המקורים בחג החנוכה.

09.35: הרפתקאות בגן חיות — צעקי קופים — קופה קטנה התייתמה מאמה, ויש להעניק לה טיפול אימהי צמוד ואינטנסיבי. בתו של דייר טישל מתנדבת להיות ה„אם המאמצת". לבסוף היא נאלצת להיפרד משנה ולהחזירה לכלואה — — — ולהתגעגע.

10.05: הבאורה של סטיג — סדרת עלילתית בת 5 פרקים המתארת מפגש בין באורעי, ילד המבלה חופשה אצל סבתו בכפר, לבין סטיג הצעיר — שריד מתקופת האבן.

10.35: היעד הבלתי אפשרי, לעצור התמוטטות הפיסית של האדם, סרט העוסק בכושר גופני בחשיבותו לבריאות האדם, הפיזית והנפשית כאחד. הדגש מושם על כך שלא רק ספורטאים מקצועיים אמורים לעסוק בספורט, אלא כולנו, אם ברצוננו להאריך את תוחלת חיינו ולשפר את איכותם.

10.55: ג'ק דיאמונד — סרט עפ"י סיפורו של ליאון גארפילד, המתרחש בתקופה הויקטוריאנית. ויליאם ג'ונס, נער ישר ואמיץ, יוצא ללונדון, כדי למצוא את מר דיאמונד ולהתנצל בפניו על חטאי אביו. בנו של מר דיאמונד, ג'ק, אינו מוכן לסלוח ומחליט לנקום במשפחת ג'ונס.

11.45: סימפוניה על תקרת — לתקת החוליקים של ג'ון קאריו במבחר קטעי הזהלקה על הקרה, בליווי הזמורה הפילהרמונית המלכותית של אנגליה.

16.00: זה־זה — תכנית מיוחדת לחג החנוכה. מחומר הפורש את עלילות המכבים והמתייוונים בירושלים של בית שני. עפ"י „סיפור המרבדים".

17.30: „פיגומים" — מחומר מקורי לנוער. העלילה סובבת סביב קוסק שהוצא לו צו הריסה, ומאבק התושבים — צעירים ומבוגרים — לשימורו. במחומר בא לידי ביטוי מפגש הדורות ועצבונים לדמויות של תל־אביב הקטנה. בהשראת ציוריו של נחום גוטמן.

הערוץ השני

מוצ"ש

18.30: דובוני „אכפת לי".
19.00: אופרה — „הצפור", מאת יוהן שטראוס.

יום ראשון

18.30: הרפתקאות הדבורה מאיה.

19.00: אנקה גבהים — סדרה דרמטית בת 5 פרקים, עפ"י ספרה של אכילי ברונטה.

20.00: בשכ בפצולות ים — סדרה תעודית בת 3 פרקים. החוקר הצלם הנודע ג'ק קוסטו מתעד מחקר תת־ימי באגמי צפון אה"ב ובקנדה.

20.40: בשים בג'אז — סדרה תעודית בת 3 פרקים. התכנית מתמקדת בנשים בעולם הג'אז הנשי ומשלבה קטעי ארכיב נדירים.

21.00: סוף.

יום שני

18.30: החתול שמיל.
19.00: קרקס (חלק א').
19.30: סדרת מוסיקה תעודית — ברנריים על בטהובן (פרק 3).
20.00: לקט שירים עבריים.
20.30: תקציר משפט דמיאניוק.
21.00: סוף — קונצרט מיוחדים הילסולן הגיטרה מיקל הרג'ס מבצע ארבעה קטעים בוירטואוזיות רבה, בכלי נגינה יוצא דופן: גיטרה הבבל מתוברים. עוד בתכנית: שירים ישראליים של עזרא זוהר, שלמה ארצי, רבקה זוהר.

יום שלישי

18.30: הרפתקאות הדבורה מאיה.
19.00: בן המלך והעני — סדרה דרמטית בת 6 פרקים, עפ"י ספרו של מרק טוויין. הסיפור מתרחש באנגליה בתקופת הנרי השמיני. גיבור הסדרה הדרמטית, הילד העני, דומה לנסיך, שהוא בנו של הנרי השמיני.
19.30: אורות וצלילים — הדלקת נר ראשון של חנוכה בבית הנשיא. הטקס בשתתף את עדות ישראל, על מנהגיהם המגוונים.
20.20: תקציר משפט דמיאניוק.
21.00: סוף.

יום רביעי

18.30: החתול שמיל מארח את נמי שמר לכבוד חג החנוכה.
19.00: קרקס (חלק ב').
19.30: סדרת מוסיקה תעודית — ברנריים על בטהובן (פרק 4).
20.00: לקט שירים עבריים.
20.30: תקציר משפט דמיאניוק.
21.00: סוף.

יום חמישי

18.30: הרפתקאות הדבורה מאיה.
19.00: זמנים קשים — סדרה דרמטית בת 4 פרקים, עפ"י ספרו של צ'ארלס דיקנס. הסיפור מתרחש בעיירה בצפון אנגליה ומתרכז סביב לסיפורם של שני אנשים: באונדרבי כפל הסתנה ובנקאי, והחבר שלו גרדגריינד — חבר פרלמנט ופטרון של בי"ס לילדים עניים. השניים מאמינים בעבודה קשה ועובדות מוצקות, אין להם זמן לדמיון, שעשועים וחום אנושי. באונדרבי מכריח את הפועלים לעבוד בתנאים מחפירים. לגרדגריינד יש שני ילדים טום ולואיזה. לואיזה, שאינה יודעת אהבה מהי, מתחתנת עם באונדרבי, טום הולך לעבוד בבנק של באונדרבי.

20.00: מסע במצולות ים — פרק ב'.
20.30: תקציר משפט דמיאניוק.
21.00: סוף.

ברדיו

* „[illegible]" — המדינות [illegible] (ב') [illegible]

* „[illegible]" — פרשת „וישב" (ב', 15.00).

* — עם „הגשש החיוור" — „הראשונה" (גל"צ) שישי. 5.05 — מיטב המערכונים והשירים כפי שהם מבוצעים עתה בהגיגות חצי היובל של „הגשש החיוור".

* „שלמה מלכה" (א') בתה"ש, 22.05 — „בעל החלומות הלוה" — הבכנית מיוחדת על החלומות ופתרונם, בהשתתפות הרב שבתאי סבתו, בחבר התלמוד הבבלי, ופרופ' יצחק לוין, האחראי למעבדות השינה החלום באוניברסיטת בר־אילן. העורך כוכב הו.

* „בצין בוחנת" — שאלות וסוגיות בהלכות (ב') ראשון, 18.06.

* „עם ישראל" — מוסף לענייני היהודים בעולם (ב') ראשון, 19.35.

* „שלום לבן דודי" — פיוט וברכה בשידור חי — בעריכת שבתי ביבר (ב') ראשון, 20.05.

* „תפוח ועלי" — תכנית על הקשר בין הורים לילדיהם (א') ראשון, 22.05 — הפעם: „איך בציגים ינ־ הולדת ומה המיבותם".

* „מבקרים לבצורה" — ביקב של שנה חוצי אחר תיילי סיירת צנחנים (גל"צ) שני, 18.05.

* „כולם הזמרות" — מצעד הפזמונים הסטוריים — בעריכת שבתי ביבר (ב') שני, 20.05.

* אוניברסיטה משודרת — תורתו של הרב קוק — הטוב והרע, ברצה: פרופ' יוסף בן שלמה (גל"צ) שני, 21.30.

* פרקי חזנות „בבקשתך" — מזמור שיר — בעריכת אברהם סלוזין (ב') שלישי, 20.05.

* „גלגולו של מנהג" — על חנוכה (ב') רביעי, 20.05.

* „ציפורים ושקדיים" — כבחר שירים ביידיש (ב') רביעי, 21.05 — הפעם: שירי חנוכה.

* „הדיידרבה" — „הדיבוק" — מאת ש. אנסקי (א') רביעי, 22.05 — משתתפים שחקני התיאטרון האידי בהרויה. שידור ביידיש עם דברי קישור בעברית.

* „שורשים" — שבועון לענייני פולקלור ועדות (ב') חמישי, 20.05.

* „הדיידרמה" — „מירליה אפרת" — מאת י. גורדין בניאל (א') חמישי, 22.05.

שים אוזן

מסע נגד עישון — שבוע שידורים בחנוכה בגלי־צה"ל

החל מיום ד' 16.12 — נר ראשון של חנוכה, ובמשך כל ימי החג עד ה־23.12 ישובצו בלוח המשודרים הקבוע של גל"צ פינות, תגובות ונינגלים במסע נגד העישון.

מדי יום תובא פינה קבועה ב„מוקדם עוד" שתעסוק בהיבטים הרפואיים של העישון.

מדי יום בשעות 10.55 וב־22.55 בשידור חוזר תובא הפינה „כתוב בעיתון" — נגד פרסום העישון ופרסומות הסיגריות.

מדי יום בשעות 09.55, 14.55 ו־19.55 יובאו ראיונות קצרים עם אנשים ידועים המגיבים נגד עישון.

בווים רביעי ה־16.12 בשעה 20.05 תשודר התכנית „קו פתוח" — עם מומחה שיענו לשאלות הציבור בכל הקשור להפסקת העישון.

מדי יום בחג החנוכה בשעה 16.55 וביום שישי 18.12 בשעה 15.55 תובא פינה מיוחדת לחג: „הדלקת נרות בחיידות צה"ל" — כל יום ידליג חיל אחר נר חנוכה.

מאת חיים לנגלבן

בול מגילת העצמאות

בצאת ארבעים שנה לעצמאות מדינת ישראל, הונפקים על־ידי בעל בית הקרן הקיימת לישראל שני בולים חדשים. בול אחד בנושא 40 שנה למדינת ישראל, אשר משלב בצורה גראפית נאה את סמל המדינה לשנת ה־40 עם סמל קק"ל. בול זה כבבא את השילוב המבורך של תרומת קק"ל בהתפתחות ישראל בתחומי גאולת הקרקע, התנוך וההסברה. הבול השני הוא בול מגילת העצמאות — יבו מופיע הצלום המגילה והוא כיועד להנציח את ההצהרות וההיסודות עליהם מלמתת שלמונה של מדינת ישראל.

בין ראשי הציון, כי לבולי קק"ל היסטוריה רבת שנים, המבוצעת מראשית הבאה עד להיום. בבולי קק"ל השתמשו לביטול מכתבים שנשלחו בין הקהילות ברוסיה באירופה ובארץ ישראל. בתקופת הכיבוש העתמני ום צירמו מכתבים שנשלחו בין הכובשה.

התקופה היחודה והמצויינת ביותר היא הקופה „מינהלת העם", בה השתמשו בני הארץ בבולי קק"ל כבולי דואר ממש. אלה היו בולי הדואר הראשונים של מדינת ישראל עד להדפסת הבולים הראשונים העבריים — הלא הם בולי דואר עברי.

היחס החיובי לבולי קרן הקיימת הולך ומתרחב לא רק בארצנו אלא גם בעולם כולו. אספני בולים, בעיקר היהודים — נוהגים לצרף לאוספיהם בולי קק"ל המשתלבים יפה בנושא, ואף המציגם בתערוכות בולים בלאומיות. כמובן, ישנם אספנים — והם לא מעטים, המתרכזים באיסוף כל ההנפקות של הקרן הקיימת לישראל, הרף העובדה שאין אלה בולים פיסקאליים, האין הם יפים לשימוש תשלום דמי דואר שונים. בשרותם העיקרית היא לשמש כחלק ראוי לעשייה ציונית ואמצעי חינוך יהודי.

שירותי הדואר „מצעל של שחריין, אישרו לקרן הקיימת מכתבים הנושאים בולשה הקרן הקיימת בצירוף כשהם מבוילים בצד שמאל בבולי קק"ל, כך גם בבורבנית.

הבול לציון 40 שנה לעצמאות ישראל

בול זה הוא בצבע כחול־שחור ל"א בגודל... הבול עוצב בידי א. שלום. גודל כל בול 30×40 מ"מ. הבולים הודפסו בשני גליונות מיוחדים: גליון גדול ובו 20 בולים ואילו בגליון קטן יותר 17 בולים. בשני הגליונות בול נוסף של מגילת העצמאות ובו נמצאים בהם שני שובלי בארור. את הגליונות השלימה עיצב גדעון לחלב.

בול מגילת העצמאות

בול זה הוא בצירוף של שעל אחד, שיעוצב על־ידי א. שלום. בגודל 30×40 ס"מ. בול זה הודפס בשני גליונות נפרדים. האחד בן 16 בולים ללא כל שוב־לים. בבולים כיתוב: ארבעים שנים לעצמאות. ואילו הגליון השני הוא בן 22 בולים עם שלושה שובלי ביאור עם כיתוב הרלם בלועזית.

ההפקה וההכנה נעשו בבית הדפוס של לוין־אפשטיין ואילו הניקוב והבקרה בבית הדפוס הממשלתי בירושלים, הבולים יראו אור החודש כסלו תשמ"ח — דצמבר 1987.

אספנים, המעוניינים בפרטים יותר מדויקים וכן על כרטיסי התרשמה למנויים, יוכלו לפנות לישירות ללשכה הראשית של הקרן הקיימת, ירושלים, ת.ד. 283, מיקוד 91002.